

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Husitská teologická fakulta

Obor: Sociální pedagogika

Bakalářská práce:

KULTURA NESLYŠÍCÍCH

DEAF CULTURE

Vedoucí práce:

Mgr. Marie Dvorná

Vypracovala:

Martina Svatošová, Dis.

Praha 2009

Děkuji za odbornou spolupráci Dr. Františku Wolfovi, Radce Počtové, Janě Slováčkové a Elišce Markové. Za technickou a jazykovou podporu Michalu Svatošovi, Lence Vetterlové a Michalu Okrouhlíkovi. Dále bych za pomoc při zpracování chtěla poděkovat vedoucí bakalářské práce Mgr. Marii Dvorné.

Prohlášení:

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma: „Kultura neslyšících“ jsem vypracovala samostatně. Použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v příloženém seznamu literatury.

V Křenicích dne 9. února 2009

Podpis:

Anotace:

Bakalářská práce „Kultura neslyšících“ vychází z obecnějšího pojetí kultury, které je konkretizováno v jednotlivých kapitolách do dílčích poznatků o kultuře a jejího uplatňování ve specifické komunikaci a činnosti neslyšících. Práce obsahuje i některé praktické zkušenosti, které jsou součástí kultury neslyšících a poukazuje na různorodost a bohatost jejich kulturně-společenského života. Praktická část je zaměřena na pohled slyšící veřejnosti na neslyšící menšinu. Výsledky dotazníkového šetření jsou porovnávány s průzkumy STEMu z r. 2003 a 2006 vypracované pro Českou unii neslyšících.

Annotation:

Bachelor work "Deaf Culture" appears from more general conception of culture, which is concretized in single chapters to partial pieces of knowledge about culture and its applying in specific communication and activity of the Deafs. Work contents also some practical experiences, which are part of culture of the Deafs and which refer to a heterogeneous and richness of their cultural-social life. Practical part is aimed for a view of hearing public on deaf's minority. Results of questionnaire investigation are compared with researches of STEM from 2003 and 2006 which were worked up for Czech Union of the Deafs.

Klíčová slova:

Neslyšící, kultura neslyšících, znakový jazyk, prstová abeceda

Keywords:

Deaf, deaf culture, sign language, finger alphabet

OBSAH

OBSAH.....	2
ÚVOD.....	3
TEORETICKÁ ČÁST	4
1. KULTURA	8
2. KDY SE PÍŠE NESLYŠÍCÍ S VELKÝM N?	9
2.1 Osoby se sluchovým postižením.....	9
2.1.1 Osoby s kombinovanou vadou zraku a sluchu.....	10
2.1.2 Šelestáři.....	10
2.1.3 Rodiče sluchově postižených.....	11
2.1.4 Ohluchlí	11
2.1.5 Nedoslýchaví	11
2.1.6 Prelingválně neslyšící	12
2.2 Další užívaná pojmenování.....	14
2.3 Neslyšící x neslyšící.....	14
3. JAZYK.....	18
3.1 Znaková řeč.....	18
3.2 Český znakový jazyk	19
3.3 Znakovaná čeština.....	23
3.4 Český jazyk.....	23
3.5 Zákon o znakové řeči 155/1998 Sb., Zákon č. 384/2008, o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých	23
4. UMĚNÍ	27
4.1 Výtvarné umění.....	27
4.2 Literatura.....	29
4.3 Tanec.....	33
4.4 Divadlo.....	33
4.5 Fotografie.....	37
4.6 Film.....	37
5. KULTURNÍ AKCE	41
6. ZVYKY	49
7. HUMOR.....	52
8. ČASOPISY	56
9. POHÁDKY	60
10. SPORTOVNÍ AKCE	66
11. KOMPENZAČNÍ POMŮCKY	69
12. SHRUTÍ	76
PRAKTICKÁ ČÁST	77
13. POHLED SLYŠÍCÍ VEŘEJNOSTI NA NESLYŠÍCÍ.....	78
13. 1 Dotazníkové šetření – pohled veřejnosti na neslyšící v České republice	78
13. 2 Téměř na závěr.....	96
ZÁVĚR	98
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	100
PŘÍLOHY	104
SEZNAM PŘÍLOH.....	105

ÚVOD

Téma bakalářské práce jsem si zvolila proto, že se již delší čas se zajímám o svět neslyšících, s nímž se setkávám v rámci odborné praxe a při práci dobrovolnice pomáhající s organizováním kulturně společenských akcí. Kulturní život neslyšících, jejich zvyky a jazyk mě vždy fascinovaly. Rozdíly mezi slyšícími a neslyšícími jsem se učila vnímat pomocí drobných nedorozumění, ke kterým dříve či později muselo dojít. Proto bych se chtěla pokusit v této práci alespoň částečně zachytit podmanivý, a pro slyšící často nesrozumitelný, svět ticha.

Bakalářská práce je členěná do dvou hlavních částí – na teoretickou a praktickou.

V teoretické části jsem se snažila zachytit názorovou pestrost na problémy spojené s kulturou neslyšících.

V praktické části jsou moje poznatky získané z osobních zkušeností a prožitků, které jsem nasbírala v průběhu odborné praxe při zajišťování kulturně společenských a sociálně právních potřeb a zájmů neslyšících občanů. Zaměřila jsem se zde na pohled slyšící veřejnosti na neslyšící, na zájem veřejnosti a informovanosti o této problematice. Empirické poznatky svého šetření se snažím porovnávat a hodnotit s průzkumy STEMu z r. 2003 a 2006 vypracované pro Českou unii neslyšících, které publikovala na svých konferencích v letech 2003 a 2006.

Hypotézy:

1. Domnívám se, že slyšící veřejnost nemá velký zájem o problematiku neslyšících, s čímž je spojena malá informovanost o této problematice.
2. Lze také předpokládat, že slyšící veřejnost nemá velké povědomí o zvláštностech kultury neslyšících.

Touto prací bych chtěla udělat jasný přehled toho, co považuji za důležité pro kulturu neslyšících. Které věci tam mohou patřit, které nemohou nebo jaké mají v kultuře neslyšících postavení. Svou praktickou částí se snažím poukázat na denní těžkosti neslyšících lidí, které většinou vyplývají z naprosté neinformovanosti slyšících.

Mým cílem by tedy bylo, aby si slyšící po jejím přečtení uvědomili některé souvislosti a měli pocit nově získaných informací.

TEORETICKÁ ČÁST

1. KULTURA

Kulturu lze obecně brát jako soubor hodnot vytvořených lidskou činností.

V každém oboru lidské činnosti má jiný význam.

*„Kultura v **sociologii** je chápána jako souhrn materiálních a duchovních hodnot vytvořených lidmi v procesu historického vývoje.*

***Kultura materiální** – výrobní síly (např. nástroje, zbraně, výrobní techniky, obydlí), stejně tak vzájemné vztahy lidí ve výrobě, hospodářství a společenské poměry.*

***Kultura duchovní** – společenské představy lidí, názory filosofické, vědecké poznatky, umělecké a morální hodnoty, obecné vzdělání.*

*Kulturou v **lingvistice** se rozumí kultura jazyka, čili vědomé pěstování jazyka spisovného, které je založeno na vědecké činnosti. Uplatňuje se ve všech oficiálních jazykových projevech a tam, kde je nutné používat naprosto spisovný jazyk.*

*Kultura (v širším významu také civilizace) je v **archeologii** určována souborem zachovaných bohatství typických tvarů, nástrojů, ozdob i všech ostatních znaků, které byly společné jedné skupině lidí. Například tvar chat, uspořádání sídlišť, pohřební rítus, typ keramiky. Jsou ohraničeny časově a územně.*

*Kulturou se v **biologii** označují buňky, tkáně, pletiva, orgány či jednoduché organismy (bakterie, viry apod.) pěstované v umělém prostředí pro pokusné účely.*

*Kultura v **zemědělství** je chápána jako:*

1. Zúrodnění půdy a pěstování užitkových (kulturních) rostlin.

2. Mladé porosty vzniklé sázením a setím, např. kávovníku nebo čajovníku. Pěstuje-li se na velkých plochách jediný druh, např. smrky, vzniká monokultura. Lesní monokultury jsou nevhodné pro znehodnocování zemědělské užitnosti půdy a neodolnost.“¹

Bez nadsázky lze říct, že posláním kultury je kultivovat člověka. Kultivovat ve smyslu zušlechťovat a zhodnocovat to, co v člověku je.

¹ Wikipedie – otevřená encyklopedie [online]. Poslední revize dne 7. listopadu 2006 [citováno dne 26. prosince 2006]. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%AD_strana>

2. KDY SE PÍŠE NESLYŠÍCÍ S VELKÝM N?

Velmi důležitý je sám pojem „NESLYŠÍCÍ“. Kdo to je? Od jaké hodnoty naměřených decibel je brán člověk jako neslyšící? Jaký je rozdíl mezi neslyšícím a ohluchlým a kdo je vůbec prelingválně neslyšící?

Rozdělení sluchových vad dle WHO

<u>Velikost ztráty sluchu</u>	<u>Název kategorie ztráty sluchu</u>
0 - 25dB	normální sluch
26 - 40dB	lehká nedoslýchavost
41 - 55dB	střední nedoslýchavost
56 - 70dB	středně těžká nedoslýchavost
71 - 90dB	těžká nedoslýchavost / praktická hluchota
Více než 90dB	velmi těžká sluchová vada / úplná hluchota

2.1 Osoby se sluchovým postižením

Jde o nadřazený termín, kam spadají lidé se všemi vadami sluchu. S těmito termíny ovšem souvisí i boj o velké písmeno „N“ ve slově „Neslyšící“. Termín vada či postižení může působit až hanlivě. Neslyšící často říkají: „Nejsme vadní ani postižení. Jsme jazyková a kulturní menšina.“ Dle Jaroslava Hrubého patří do skupiny sluchově postižených:

- „● *nedoslýchaví,*
- *osoby s vadou sluchu získanou až po rozvoji mluvené řeči (ohluchlí),*
- *osoby s prelingvální úplnou hluchotou,*
- *neslyšící nebo správněji Neslyšící,*
- *osoby s kombinovanou sluchovou a zrakovou vadou (slepohluší),*
- *šelestáři,*
- *rodiče sluchově postižených dětí.“²*

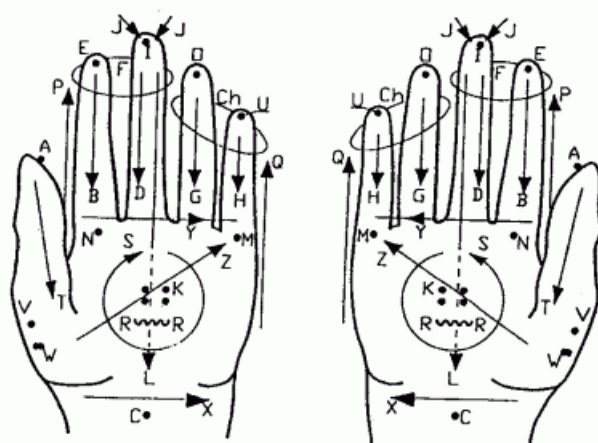
²HRUBÝ, Jaroslav. *Průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu: 1. díl. 2.* přepracované a rozšířené vydání. Praha: Septima, 1999, str. 40.

Poslední tři skupiny nejsou pro upřesnění pojmosloví až tak důležité, mnohem důležitější jsou první čtyři skupiny, které se často pletou, míchají a většina lidí je špatně rozlišuje, ačkoli se jedná o různé kategorie sluchového postižení s různými potřebami.

2.1.1 Osoby s kombinovanou vadou zraku a sluchu

Pro tuto skupinu se používá název „slepohluší“ či „hluchoslepí“. Tyto termíny jsou obdobou slov „hluchý“ či „slepý“. Znamenají tedy úplnou ztrátu. S prakticky slepou a hluchou osobou se setkáváme však zcela výjimečně, a když, tak toto postižení vzniklo zhoršováním zraku a sluchu ve stáří. S praktickou slepotou a hluchotou u velmi malých dětí se téměř nesetkáváme a tak se v komunikaci využívá zbytků jednoho z těchto smyslů. Hluchoslepi používají ke komunikaci Lormovu dotykovou abecedu.

Česká verze Lormovy abecedy³

2.1.2 Šelestáři

Tvoří zcela specifickou skupinu trpící na ušní šelesty (tinnitus). Příčiny vzniku tinnitu nejsou zcela známy. Někdy doprovází zhoršování sluchu, mohou se však vyskytovat i při úplné hluchotě. V každém případě představuje horší složku, než je případná vada sluchu. Pískání či hučení v uších může být tak úporné, že může být důvodem ke spáchání sebevraždy. Vyléčit se podaří jen velmi malé procento šelestů. K jejich zmírnění však lékaři často využívají přípravků s obsahem jinanu dvoulaločného (Ginko Biloba), který pomáhá ke

³ LORM-společnost pro hluchoslepe. Česká verze Lormovy abecedy [online]. c1993, [citováno dne 1. února 2007]. <<http://www.lorm.cz/cs/hluchoslepi/abeceda.php>>

zlepšení krevní cirkulace a lepšímu okysličení tkání, čímž dochází i ke zmírnění ušních šelestů.

2.1.3 Rodiče sluchově postižených

Zařazení rodičů sluchově postižených dětí, kteří sami nemají žádný problém se sluchem, mezi sluchově postižené se může zdát velice zvláštní. Avšak Jaroslav Hrubý uvádí: *„Vada sluchu dítěte změní celý život rodiny, v optimálním případě i způsob rodinné komunikace. Rodina obvykle brzy uvolní styky s dřívějšími přáteli, jejichž každodenní starosti i radosti se náhle zdají příliš bezvýznamné. Řada rodin se přestěhuje do blízkosti škol pro sluchově postižené, rodiče změní zaměstnání, někdy dokonce vystudují nějaký obor související s postižením jejich dítěte.“*⁴

2.1.4 Ohluchlí

Pokud dojde ke ztrátě sluchu, alespoň po částečném rozvoji řeči (což je zhruba od 2 do 4 let věku dítěte), bude mít dotyčný člověk menší problémy v komunikaci se slyšícími než člověk, který přišel o sluch před rozvojem řeči. Ohluchlí mohou s pomocí logopeda a slyšícího okolí udržet svou mluvu srozumitelnou a poměrně přirozeně znějící. Bez nácviku mluvy dojde postupně k jejímu rozpadu. Ohluchlí mají nejen menší potíže s mluvou, narozdíl od prelingválně neslyšících, ale také se čtením a českým jazykem vůbec. Hlavní problém ohluchlých je psychologický a tkví v pocitu postrádání zvuku, který poznali. Obzvláště ve vyšším věku se lidé velice špatně učí jak odezírání, tak i znakový jazyk. Někdy může být řešením kochleární implantát, jindy pomůžou různé kompenzační pomůcky jako psací telefony, e-maily, faxy, skryté titulky atd.

2.1.5 Nedoslýchaví

*„Nedoslýchavost znamená každé zhoršení sluchu oproti běžné populaci, nikoli však jeho úplné vymizení.“*⁵

⁴ HRUBÝ, Jaroslav. *Průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu: 1. díl. 2.* přepracované a rozšířené vydání. Praha: Septima, 1999, str. 41.

⁵ HRUBÝ, Jaroslav. *Průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu: 1. díl. 2.* přepracované a rozšířené vydání. Praha: Septima, 1999, str. 43.

Nedoslýchavost může být různého stupně. Od lehkého až po velmi závažné poškození sluchu. V dnešní době se však dá nedoslýchavost korigovat elektronickými sluchadly, jejichž vývoj je v posledních desetiletích doslova překotný. Jako nedoslýchavost se uznává i to, co se ve vyhlášce Ministerstva práce a sociálních věcí (Vyhláška MPSV č.207/1995 Sb. a vyhl. č.284/1995 Sb.) nazývá „praktickou hluchotou“. Jako praktická hluchota se označuje ztráta sluchu v lepším uchu více než 70 dB. Tato „hluchota“ je již celkem dobře korigovatelná moderními sluchadly a velice dobře použitelná při získávání různých sociálních dávek, i když nejde o hluchotu v pravém slova smyslu. Ve školách jsou děti s touto „hluchotou“ často považovány za zázračné, protože i bez sluchu se naučí poměrně dobře mluvit. Není to ovšem nespravedlivé vůči dětem, které zvuk nikdy nepoznaly a mluvení je pro ně jen velmi tvrdý dril?

Zcela hluchým lidem mohou i ty nejlepší sluchadla poskytnout maximálně vibrační vjemy. Osobám se zbytky sluchu naopak často významně pomáhají v odezírání. Pomáhají jim rozlišovat mezi znělými a neznělými hláskami, které se artikulují stejně.

Největší přínos má rozvoj sluchadel pro malé děti. Jestliže je sluchadlo poskytnuto nedoslýchavému dítěti již v raném věku je větší pravděpodobnost, že bude mít dobře rozvinutou řeč s bohatou slovní zásobou a že bude moci navštěvovat školy pro slyšící. V důsledku toho je vyšší pravděpodobnost, že se naučí číst s pochopením a ve svém slyšícím okolí bude mít více příležitostí pro bezděčné učení.

Mezi velkou skupinu nedoslýchavých se řadí staří lidé, jejichž zhoršující se sluch je přirozeným důsledkem stárnutí či doprovodný jev různých onemocnění.

V mnoha případech, kdy se nedoslýchaví nenaučí znakový jazyk nejsou přijímáni neslyšícími, ale na druhou stranu jejich sluchová ztráta je staví i na okraj slyšícího společenství. Například sledovat hovor několika slyšících lidí v hlučnějším prostředí s porozuměním pro ně není vůbec lehké, ne-li nemožné.

2.1.6 Prelingválně neslyšící

Prelingválně neslyšící jsou lidé, kteří ztratili sluch před rozvojem řeči (mezi 2 až 4 rokem života). *„Světová zdravotnická organizace (WHO) definuje jako neslyšícího toho člověka, který ani s největším zesílením neslyší zvuk. Ve většině zemí však neexistuje žádná právní definice hluchoty srovnatelná s právní definicí slepoty, což lze považovat jenom za další důkaz toho, jak málo jsou chápány problémy okolo sluchového postižení. Ať již je tomu však*

jakkoliv, neslyšících je velice málo – dále uvádíme odhad, že prelingválně zcela neslyšících je u nás jenom asi 3 700, tj. asi 0,36 promile populace.“⁶

Zákon o znakové řeči č. 384/2008 Sb. (viz Příloha č.) stanoví, kdo se pro potřeby zákona definuje jako neslyšící:

„Za neslyšící se pro účely tohoto zákona považují osoby, které neslyší od narození, nebo ztratily sluch před rozvinutím mluvené řeči, nebo osoby s úplnou či praktickou hluchotou, které ztratily sluch po rozvinutí mluvené řeči, a osoby těžce nedoslýchavé, u nichž rozsah a charakter sluchového postižení neumožňuje plnohodnotně porozumět mluvené řeči sluchem.“⁷

Ačkoli je dětí, které se narodily jako neslyšící či ztratily sluch před rozvojem řeči, málo, bývají často poškozovány terminologickými a jinými nedorozuměními. Těžce nedoslýchavé dítě, kterému pomáhá sluchadlo při odezírání nelze srovnávat s prelingválně neslyšícím, kterému ani nejlepší sluchadlo v porozumění verbální řeči nepomůže. Další problém nastane, pokud je prelingválně neslyšící dítě zařazeno do orálního programu. Tím se dítě zbaví možnosti náhodného učení a pokud se naučí mluvit, jeho mluva zní velice nepřirozeně, slyšící veřejnosti někdy zcela nesrozumitelně či dokonce jako mluva mentálně postižených. Jejich čtenářské dovednosti jsou často na hranici funkční negramotnosti a v orálním programu nenabudou ani dostatek slov ani dostatek pojmů. Sluchadla jim pomoci nemohou a kochleární implantáty pouze tehdy, jsou-li implantovány do 2. roku života. S přibývajícím věkem totiž dochází k atrofii (zmenšení) sluchového centra v mozku.

Jako jediné efektivní řešení se zdá být zařazení dítěte do rehabilitačního programu založeném na užívání znakového jazyka. V rámci tohoto programu by se mělo znakový jazyk naučit i co nejvíce členů rodiny, aby tak umožnili jejich neslyšícímu dítěti náhodné učení, ale také aby mu dali plnohodnotný komunikační prostředek, který si dítě velmi rychle osvojí. Mluvený jazyk by se dítě mělo učit také, ale až jako druhý jazyk a klást důraz spíše na čtení a psaní než na artikulaci.

Prelingválně neslyšící mají oproti nedoslýchavým a ohluchlým několik nesporných výhod:

- 1) Nepostrádají zvuk, který nikdy neslyšeli.
- 2) Neslyšící lidé vytvářejí jako jiné jazykové menšiny soudržná společenství. Často se stěhují do měst, kde bydlí neslyšící (a kde jsou školy pro sluchově postižené), vybírají

⁶ HRUBÝ, Jaroslav. *Průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu: 1. díl. 2. přepracované a rozšířené vydání.* Praha: Septima, 1999, str. 45.

⁷ Sbírká zákonů [online]. c1996-2009, [citováno dne 15. března 2009].
<<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?cd=76&typ=r&zdroj=sb08384>>

si zaměstnavatele podle toho, jestli zaměstnává už jiné neslyšící, utváří různé spolky a kluby. Cítí se tedy mnohem méně osamělí než např. ohluchlí.

2.2 Další užívaná pojmenování

Mezi další často užívaná pojmenování patří překvapivě i dnes pojem „**hluchoněmý**“, který je však naprosto mylný. Označuje člověka, který nejen že neslyší, ale navíc není schopen samostatně se vyjádřit. Většina sluchově postižených hlas používá a ti, kteří se rozhodli ho nepoužívat (mají většinou zkušenost, že jim slyšící nerozumí), používají znakový jazyk. Nejsou tedy němí a není vinou neslyšících, že jim slyšící nerozumí. Před rokem 1989 byli neslyšící ve školách vzdělávání pouze orálním způsobem (ve školách platil zákaz znakování a žáci pouze odezírali) a snad každý sluchově postižený člověk zažil dril u logopeda, který se jej snažil, pomocí různých pomůcek či pomocných artikulačních znaků, naučit správně vyslovovat.

2.3 Neslyšící x neslyšící

Rozdíl v používání velkého a malého „N“ je v současné době velice diskutován. Řada lidí se staví na stranu používání velkého „N“ a neméně velká skupina je proti. Jaký je tedy rozdíl mezi „Neslyšícím“ a „neslyšícím“?

Základním rozdílem je pohled na neslyšícího člověka a to z hlediska medicínského či kulturního.

Medicínský pohled:

Hledí na neslyšícího jako na postiženého člověka, kterého je třeba léčit, vyléčit, napravit či korigovat jeho vadu. Jde tedy hlavně o zlepšení sluchu, či o nácvik co nejlepšího mluveného projevu s pomocí logopeda.

Kulturní pohled:

Uznává neslyšící jako jazykovou a kulturní minoritu. Jazyk neslyšících je tedy minoritním jazykem. Důležitá je komunikace, naučit se přemýšlet jako „Neslyšící“ a cítit se „Neslyšícím“. Být hrdý na to, že patří do „komunity Neslyšících“. Neslyšící nespojuje pouze jazyk, ale i podobné osudy, historie či vnější nepřátelé.

„Neslyšící jsou navíc jednou z nejsoudržnějších menšin vůbec, protože ji stmeluje velmi snadná vzájemná komunikace a naopak velmi nesnadná komunikace a tisíce každodenních nedorozumění s vnějším světem.“⁸

V České republice nadále přetrvává medicínský pohled. V Anglii či Americe se již od poloviny 90. let používá velké „D“ ve slově Deaf (Neslyšící) ve většině publikací.

S těmito pohledy se váže i problematika, kdo vlastně patří do „komunity Neslyšících“.

Na toto se také může nahlížet z různých hledisek. Na přednáškách na podobná témata, kterých jsem se zúčastnila v České komoře tlumočnicků znakového jazyka, vyzdvihla neslyšící přednášející Radka Nováková hlavní 3 rysy, které by měl člen „komunity Neslyšících“ splňovat. Jsou to:

1. Užívání znakového jazyka
2. Hluchota – společnými zážitky a pravidly se liší neslyšící od slyšících. „Kultura Neslyšících“.
3. Vzájemná podpora. Neslyšící se v komunitě cítí jako v rodině právě proto, že většina neslyšících se narodí slyšícím rodičům. Komunita vznikla jako náhražka rodiny, kde mají všichni stejné problémy a zážitky spojené s hluchotou.

Dále z přednášek vyplynulo, že komunita představuje jakýsi obecný sociální systém lidského společenství. Komunitu vytvářejí a udržují lidé v ní samotné. Lidi v komunitě spojuje:

- lokalizace (určité místo, kde se nacházejí)
- společenské prostředí
- historické prostředí
- kulturní prostředí
- jazykové prostředí
- sociální prostředí.

A základní rysy komunity Neslyšících:

- jazyk (znakový jazyk)
- osobní kontakt
- komunikace

⁸ HRUBÝ, Jaroslav. *Průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu: 1. díl. 2. přepracované a rozšířené vydání.* Praha: Septima, 1999, str. 48.

- vzájemná podpora.

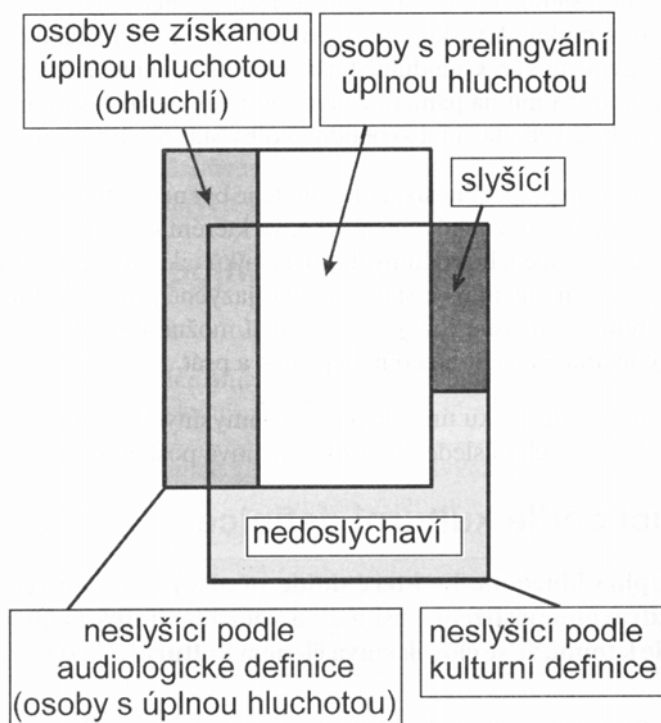
Dle Paddyho Ladda (od narození neslyšící, věnoval se projekci videa pro neslyšící, aby rozvinul jejich filmařské schopnosti, dal základ myšlence užívání BSL na videu jako jednoho ze způsobů tlumočení vládních informací) patří do „komunity Neslyšících“ ten, kdo:

- je neslyšícím dítětem neslyšících rodičů nebo zdědil ve 3. generaci sluchové postižení
- navštěvoval školu pro sluchově postižené
- nebo navštěvoval školu pro slyšící a po škole chodil mezi neslyšící.

Možná nejdůležitější podmínkou však zůstává, že členem komunity není ten, kdo do ní není přijat. Přesná pravidla, kdo patří či nepatří do „komunity Neslyšících“ v ČR neexistují, ovšem obecně platí, že slyšící nemají stejné nebo podobné zážitky jako neslyšící a proto do této komunity nepatří ani tlumočníci či slyšící děti neslyšících rodičů.

Jak jsem již naznačila, je tedy velice důležité, v jakém prostředí neslyšící dítě vyrůstá. Pokud se narodí jako neslyšící dítě neslyšících rodičů, většinou se rychle zapojí do kultury, která ho obklopuje. Tedy kultury neslyšících. Pokud neslyšící dítě vyrůstá se slyšícími rodiči, kteří ho vychovávají pouze v okruhu slyšících přátel, učitelů a rodinných příslušníků, vrůstá, ač velice špatně, do kultury slyšících.

Někdy bývá velice obtížné rozlišovat mezi „neslyšícími“ a „Neslyšícími“. Objevil se také názor, aby se místo „Neslyšící“ používalo označení „Znakující“, či „uživatelé znakového jazyka“. Jak jsem uvedla výše, nejde bez výjimky o kulturu lidí, kteří neslyší, ale lidí, kteří užívají jako primární komunikační prostředek znakový jazyk.

Porovnání audiologické a kulturní definice neslyšících dle Jaroslava Hrubého⁹

Dle Jaroslava Hrubého mohou do „společenství Neslyšících“ patřit nedoslýchaví a ohluchlí uživatelé znakového jazyka, některé slyšící děti neslyšících rodičů, či někteří tlumočníci znakového jazyka.

⁹ HRUBÝ, Jaroslav. *Průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu: 1. díl. 2. přepracované a rozšířené vydání*. Praha: Septima, 1999, str. 48.

3. JAZYK

Jazyk je prvním a nejdůležitějším znakem kultury neslyšících. Neslyšící jsou pyšní na svůj jazyk – znakový jazyk. Ve Francii existuje řada legend o tom, jak jejich jazyk vznikl. Abbé de l'Épée objevil v jednom pařížském domu dvě neslyšící dívky. Po smrti jejich předešlého učitele se jim začal věnovat a dále je vzdělával. Jako první s nimi začal ukazovat. Tak údajně vznikla nejznámější škola pro neslyšící ve Francii. Abbé de l'Épée vyučoval znakový jazyk, nebyl zastáncem orální metody, a proto je neslyšícími ve Francii dnes tak ceněn. Tato historka se ve Francii předává z generace na generaci jako „ústní slovesnost“.

V České republice není hrdost na znakový jazyk taková jako ve světě. Mnozí mladí neslyšící se ostýchají na veřejnosti znakovat, stejně jako jejich rodiče, a to ze strachu, že by se jim okolí posmívalo.

Neslyšící dítě by mělo být vychováváno znakovým jazykem od narození či od nejujtějšího věku. Stejně jako slyšící dítě nebude nejdřív rozumět, ale postupem času se naučí znaky rozeznávat, rozumět jim a nakonec je i opakovat. Nejdříve nemotorně a neobratně, jako když dítě šišlá a s postupem času lépe a jasněji. Důležité je, aby dítě dostalo komunikační prostředek. Dítě potřebuje funkční komunikační prostředek, aby mohlo být stimulováno různými podněty a tím mohlo přistupovat ke všemu srozumitelněji a otevřel se mu tak svět bez frustrace, nepochopení a s větším pocitem životní jistoty. Problémem však zůstává, že většina neslyšících dětí se narodí slyšícím rodičům, kteří znakový jazyk neovládají a nebo se ho dokonce odmítnou učit. Bez funkčního komunikačního prostředku dítě nerozumí ani základním věcem nebo nechápe proč se dějí. Například když někdo zvoní u dveří, maminka uslyší zvonek a otevře. Za dveřmi stojí člověk. Za nějakou dobu zase zazvoní zvonek, maminka otevře a za dveřmi někdo stojí. Dítě neslyší zvonek a nechápe souvislost. Zkouší otvírat dveře, ale nikdo za nimi nestojí. Řada neslyšících dětí si myslí, že až vyrostou, budou slyšet, protože dospělí přece slyší. Proto je důležité, aby se takové dítě dostalo mezi neslyšící, kde se naučí či zdokonalí v používání znakového jazyka a kde uvidí dospělý neslyšící vzor.

3.1 Znaková řeč

Jde o zastaralý pojem, který však používá drtivá většina laické veřejnosti. Myslí tím především znakový jazyk, protože informovanost veřejnosti o rozdílech mezi znakovým jazykem a znakovou češtinou je velmi malá. Dle Zákona o znakové řeči č. 155/1998 Sb.

(viz. Příloha č. 6) šlo o nadřazený pojem, který v sobě zahrnoval jak český znakový jazyk, tak znakovanou češtinu. Tento zákon byl nahrazen zákonem č. 384/2008, o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých, který ho novelizuje a nahrazuje tento zastaralý a nevyhovující pojem.

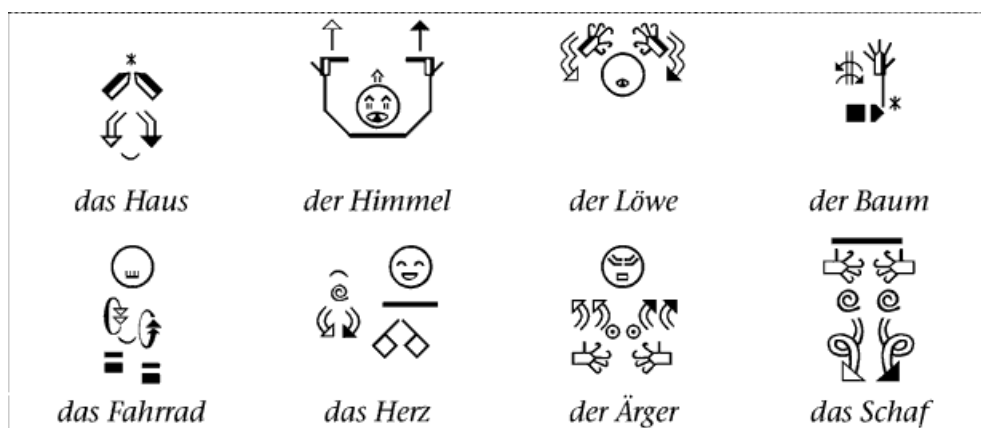
3.2 Český znakový jazyk

*„Český znakový jazyk je primární komunikační prostředek Neslyšících v naší zemi. Je to plnohodnotný, přirozený, krásný a bohatý jazyk, kterým jeho mluvčí dokáží uchopit svět v celé šíři a rozmanitosti.“*¹⁰

Český znakový jazyk má vlastní gramatiku a slovník, není odvozený od mluveného jazyka. Jde o jazyk vizuálně – motorický, který je produkován v určitém trojrozměrném prostoru. Donedávna neměl psanou podobu, avšak při výzkumu znakového jazyka vznikl SignWriting (znakopis), který měl původně sloužit pro ulehčení zápisu znakového jazyka tlumočnickům a lidem, kteří se ho teprve učí. Nejen ve světě, ale i u nás budí SignWriting hlavně v poslední době pozornost nejen mezi slyšícími, kteří se znakový jazyk učí, ale hlavně mezi samotnými neslyšícími, kteří se učí zapisovat svůj mateřský jazyk jinak než prostřednictvím českého jazyka, který je pro ně jazykem cizím.

SignWriting byl během 70. let vynalezen jako systém symbolů, který původně vycházel ze zápisu tanečních pohybů. Tvoří ho tvar ruky, umístění ruky a zachycuje i mimiku. Pověstí se píše odshora dolů (jako např. filmový pás) a ne zleva doprava. Postupem času se dostával do povědomosti neslyšících hl. v Severní Americe, kterým umožňoval „číst“ ve znakovém jazyce. Zhruba od r. 2005 se postupně uchycuje i v České republice i díky různým seminářům, přednáškám a publikováním odborných článků především v časopisech primárně určených osobám se sluchovým postižením, avšak stále se mu věnuje jen velmi malá část lidí – především mladých. Nelze tedy rozhodně říci, že by většina neslyšících uměla zapisovat znakový jazyk pomocí SignWritingu.

¹⁰ z letáku České komory tlumočnicků znakového jazyka

11

Ukázka zápisu
SignWritingu
(německý
znakový jazyk)

Novoroční přání

12

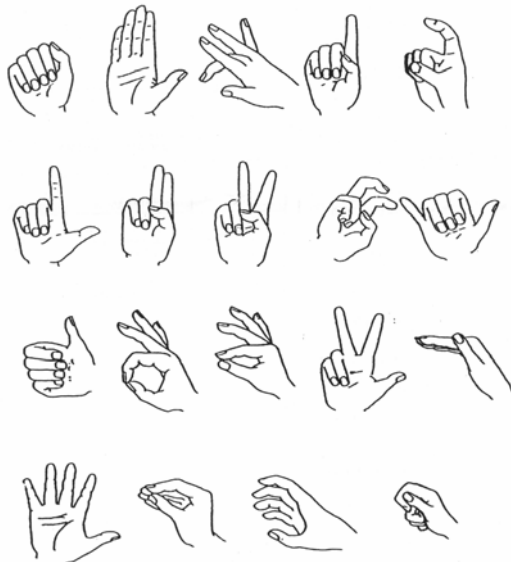
O českém znakovém jazyce koluje řada mýtů. Jedním z nich je ten, že český znakový jazyk je mezinárodní. Není. Každý stát má svůj národní jazyk stejně jako je tomu u mluvených jazyků, avšak znakové jazyky mají podobnou strukturu a pravidla. Jen znaky se liší. Pro většinu neslyšících tak nebývá problém domluvit se i s neslyšícími cizinci. Stejně tak jako v mluveném jazyce platí odlišnost v mluvě (dialekt) mezi některými regiony ČR, tak se odlišují i některé pražské znaky například od brněnských, či plzeňských... Ovšem stejně jako pro Pražáka není problém domluvit se v Brně, tak je to stejné i s neslyšícími. Odlišné znaky pak používá i mladší generace od té starší. Vzniká řada nových slov (např. v oboru výpočetní techniky), mnoho znaků je také přejímáno ze zahraničí, což za dob „železné opony“ a zákazu používání znakového jazyka ve školách nebylo možné.

¹¹ Stefan Wöhrmann. Learn To Read SignWriting (GebaerdenSchrift) [online]. [citováno dne 6.března 2009]. <<http://www.signwriting.org/germany/DasZeichen/>>

¹² Veselé Vánoce a šťastný Nový rok 2009 [online]. c2004-2007, poslední revize dne 5.ledna 2009 [citováno dne 6.března 2009]. <<http://sw.ruce.cz/vesele-vanoce-a-stastny-novy-rok-2009>>

Znakový jazyk využívá několika manuálních prostředků. Vycházela jsem z rozdělení uvedeném v pracovních textech pro výuku znakového jazyka České unie neslyšících.

1. Postavení ruky (rukou)

Je nejdůležitějším výrazovým prostředkem. Jde o kombinaci pohybu ruky a postavení prstů. Některé znaky se vyjadřují oběma rukama, jiné jen rukou jednou. Není vždy lhostejné, zda se použije pravá nebo levá ruka. U praváků je dominantnější pravá ruka u leváků levá.

13

2. Pohyb ruky (rukou)

Pohyby jednou rukou

	Sípka označuje směr jednoduchého pohybu (např. znak TY)
	Opakovaný pohyb jedním směrem (znak TENTO)
	Pohyb tam a zpět, opakovaný pohyb tam a zpět
	Jeden kruh (znak SLUNCE)
	Dva kruhy jednou rukou (znak ČÍ)
	Prsty se svírají (znak S,SE)
	Prsty se rozevřejí (znak SPRCHA)
	Ruka se otáčí v zápěstí (znak NE)
	Ruka opisuje obloučky (znak POMALU)
	Ruka kmitá oběma směry (znak KDO)
	Pohyb prstů (znak VODA)

Pohyby oběma rukama

	Jednoduchý pohyb oběma rukama stejným směrem (znak VOZIT)
	Opakovaný pohyb oběma rukama stejným směrem (znak ČEKAT)
	Kruh oběma rukama stejným směrem (znak AUTO)
	Kruhy oběma rukama v protisměru (znak MLHA)
	Jednoduchý pohyb oběma rukama v protisměru (znak NOVÝ)
	Opakovaný pohyb oběma rukama v protisměru (znak KROUPY)
	Jednoduchý pohyb obou rukou od sebe (znak SVĚTLO)

Pohyby mohou být jednou rukou či oběma rukama a to směrem přímým, dokola, jednou či opakovaně....

14

¹³ Kolektiv autorů. *Skripta k výuce českého znakového jazyka*. 4. upravené vydání. Praha: Česká unie neslyšících, 2006, str. 3.

¹⁴ Kolektiv autorů. *Skripta k výuce českého znakového jazyka*. 4. upravené vydání. Praha: Česká unie neslyšících, 2006, str. 4.

3. Lokalizace (umístění) znaku

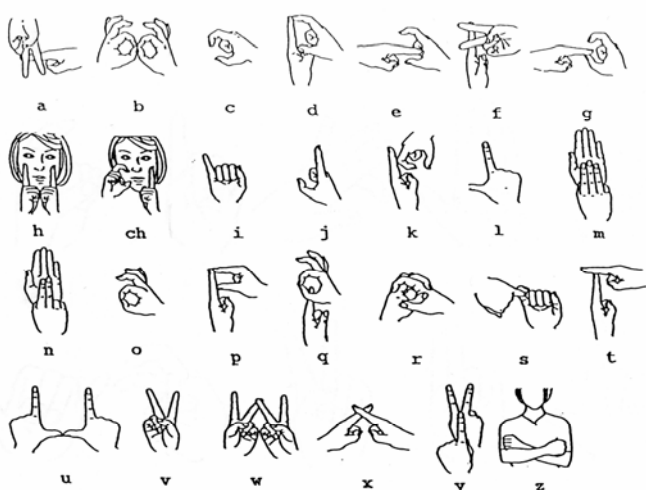
a) stabilní – např. umístění na hrudi, na obličeji, či jinde. Při nesprávném umístění znak mění význam či ho ztrácí.

b) volné umístění – tyto znaky lze vytvářet kdekoli před tělem a jejich význam se nemění (např. popis zařízení bytu)

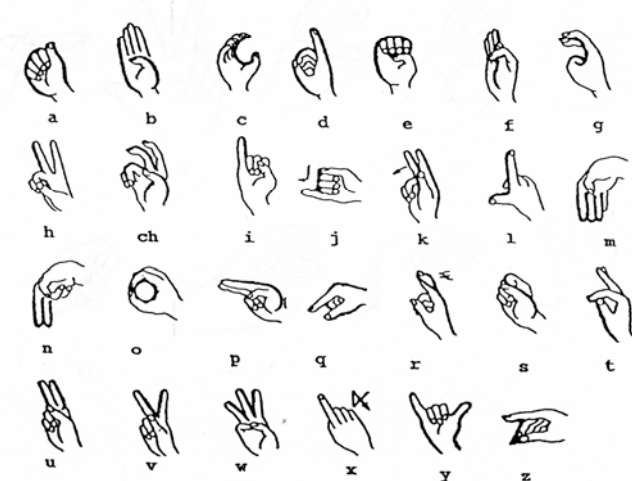
4. Prstová abeceda

Je vlastně o hláskování, zobrazování hlásek mluvené řeči pomocí rukou. Neslyšící ji užívají tam, kde znak pro určitý pojem neexistuje, k upřesnění pojmu či ke zjednodušení porozumění. Prstová abeceda je vázána na většinový jazyk, u nás tedy na jazyk český.

Dvouruční prstová abeceda

Jednoruční prstová abeceda

Prstové abecedy jsou jednoruční a dvouruční. Dvouruční je velice názorná a ovládá ji téměř každé slyšící dítě. Kopíruje tvar velkého tiskacího písmena a používá se v České republice, Slovenské republice, ve Velké Británii a Norsku. Jednoruční abeceda je pak celosvětově rozšířena, je rychlejší a kopíruje tvar malého psacího písmena.

Háčky a čárky se pak naznačují pohybem ruky či se ukazovákem druhé ruky naznačí nad písmenem čárka, háček a nebo kroužek.

15

Znakování bývá doprovázeno i neznakovou složkou, a to velmi výraznou mimikou. Při používání českého znakového jazyka nejde současně vyslovovat větu v českém jazyce.

¹⁵ Kolektiv autorů. *Skripta k výuce českého znakového jazyka*. 4. upravené vydání. Praha: Česká unie neslyšících, 2006, str. 5, 6.

Znakový jazyk se stejně jako ostatní jazyky vyvíjí. Mnoho znaků přebírá z ostatních jazyků, či vznikají zcela nové výrazy (např. ve výpočetní technice – internet, e-mail atd.).

3.3 Znakovaná čeština

Je uměle vytvořeným komunikačním systémem. Vytvořili ji slyšící, pro lepší komunikaci s neslyšícími. Podstata znakované češtiny tkví v tom, že znaky kopírují gramatiku českého jazyka a rty při tom artikulují českou větu. Jak již bylo řečeno, znakový jazyk má svou gramatiku, a proto je pro prelingválně neslyšící velice těžké rozumět znakované češtině. Rozumí jí spíše nedoslýchaví či ohluchlí, kteří se naučili základy znakování. Z neslyšících je pak srozumitelná jen pro neslyšící s velmi dobrou znalostí českého jazyka. Znakovaná čeština se využívá ve školách při výuce českého jazyka.

3.4 Český jazyk

Český jazyk je pro neslyšící cizí jazyk, který se musí naučit. Učení českého jazyka je ztíženo tím, že nemohou tento jazyk odposlouchat. Mateřským jazykem neslyšících je český znakový jazyk.

Neslyšící mívají s českým jazykem velice výrazné problémy. Mají malou slovní zásobu, trpí neznalostí pojmů, tvarosloví, synonym, homonym, frází, hovorových výrazů, různých konvenčních pravidel... apod. To je jeden z důvodů, proč neslyšící nečtou knihy. Nečtou, protože nerozumí obsahu. V písemném projevu používají stereotypní a ustálené konstrukce, kratší a jednodušší věty, v textech převažují podstatná jména a slovesa.

3.5 Zákon o znakové řeči 155/1998 Sb., Zákon č. 384/2008, o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých

Po dlouhých letech, kdy byl znakový jazyk utlačován na úkor orální metody komunikace neslyšících, bylo přijetí zákona 155/1998 Sb. prvním krokem v zrovnoprávnění znakového jazyka s mluveným slovem. Cesta od návrhu až po přijetí zákona byla více než dlouhá a složitá. Byla provázená ostrými diskuzemi, protesty zastánců orální metody a podporou samotných neslyšících, kteří o tento zákon svedli velký boj. (Příloha č. 6)

18. června 2008 byl přijat zákon č.384/2008, o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých, který novelizuje zákon 155/1998 Sb. V červnu 2007 začal Vládní výbor pro zdravotně postižené občany řešit svůj úkol uložený vládou. Úkol byl jednoznačný – zapracovat do zákona o znakové řeči také komunikační systémy hluchoslepých osob. Vládní výbor nejdříve odmítl připomínky zástupců organizací neslyšících a hluchoslepých a podal návrh novely bez jejich připomínek. Takto prošla novela druhým čtením. Zástupci organizací neslyšících a hluchoslepých se nenechali odradit a dne 9. dubna byli jejich požadavky projednávány školským výborem Poslanecké sněmovny. Nakonec dialog zástupcům vládních rezortů se zástupci organizací pro neslyšící a hluchoslepé byl natolik přínosný, že dne 13. června byl podán komplexní pozměňovací návrh a dne 18. června byla novela i s připomínkami odsouhlasena ve třetím čtení. Dne 6. října 2008 zákon podepsal prezident Václav Klaus.

Zákon č.384/2008, o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých – definuje pojem neslyšící a hluchoslepá osoba, nahrazuje starší a již nevyhovující pojem znaková řeč a především vymezuje komunikační systémy, ze kterých si neslyšící, ohluchlí i osoby hluchoslepé mohou vybrat ten, který jim nejlépe vyhovuje:

*„1. Komunikačními systémy neslyšících a hluchoslepých osob vycházejícími z českého jazyka jsou **znakovaná čeština, prstová abeceda, vizualizace mluvené češtiny, písemný záznam mluvené řeči, Lormova abeceda, daktylografika, Braillovo písmo** s využitím taktilní formy, taktilní odezírání a vibrační metoda **Tadoma**.*

*2. **Znakovaná čeština** využívá gramatické prostředky češtiny, která je současně hlasitě nebo bezhlasně artikulována. Spolu s jednotlivými českými slovy jsou pohybem a postavením rukou ukazovány jednotlivé znaky, převzaté z českého znakového jazyka. Znakovaná čeština v taktilní formě může být využívána jako komunikační systém hluchoslepých osob, které ovládají český jazyk.*

*3. **Prstová abeceda** využívá formalizovaných a ustálených postavení prstů a dlaně jedné ruky nebo prstů a dlaní obou rukou k zobrazování jednotlivých písmen české abecedy. Prstová abeceda je využívána zejména k odhláskování cizích slov, odborných termínů, případně dalších pojmů. Prstová abeceda v taktilní formě může být využívána jako komunikační systém hluchoslepých osob.*

4. **Vizualizace mluvené češtiny** je zřetelná artikulace jednotlivých českých slov ústy tak, aby bylo umožněno nebo usnadněno odezírání mluveného projevu osobami, které ovládají český jazyk a odezírání preferují jako prostředek své komunikace.

5. **Písemný záznam mluvené řeči** je převod mluvené řeči do písemné podoby v reálném čase. Pro potřeby hluchoslepých se písemný záznam provádí zvětšeným písmem nebo Braillovým písmem.

6. **Lormova abeceda** je dotyková dlaňová abeceda, při které se jednotlivá písmena vyznačují pomocí ustálených pohybů a dotyků prováděných na dlani a prstech ruky příjemce sdělení.

7. **Daktylografika** je vpisování velkých tiskacích písmen zpravidla do dlaně ruky příjemce sdělení.

8. **Braillovo písmo** s využitím taktilní formy umožňuje zobrazovat písmena abecedy ustálenými dotyky na dvou prstech jedné ruky nebo více prstech obou rukou příjemce sdělení s využitím kódového systému Braillova písma.

9. **Taktilní odezírání** je založeno na vnímání mluvené řeči pomocí odhmatávání vibrací hlasivek mluvčího.

10. **Vibrační metoda Tadoma** je založena na vnímání mluvené řeči pomocí odhmatávání vibrací hlasivek, pohybů dolní čelisti, rtů a tváří mluvčího.¹⁶

¹⁶ Ing. Lucie Křesťanová. Novela zákona o znakové řeči [online]. [citováno dne 7.března 2009]. <<http://www.gong.cz/clanky.php?c=273>>

Zástupci organizací
hluchoslepých a
neslyšících – Ota
Pačesová a Ing. Martin
Novák při podpisu
novely zákona

17

(Příloha č. 7)

¹⁷ Prezident Klaus podepsal zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob [online]. c2004-2009, poslední revize dne 3.dubna 2009 [citováno dne 6.dubna 2009]. <http://www.asnep.cz/index.html#Pismo_Finale>

4. UMĚNÍ

Snad s výjimkou hudby se i neslyšící rádi a s velkým úspěchem věnují umění. S rozvojem digitální techniky a její snadné dostupnosti na trhu přibývá i množství neslyšících umělců, kteří se věnují filmování, fotografování, animování a jiným vizuálním technikám.

Ráda bych zmínila alespoň několik nejznámějších, kteří se dokázali prosadit i přes svůj handicap a prokázali neobyčejný talent (zkrácené životopisy jsou poskládány především z různých časopisů popř. knih uvedených v seznamu literatury).

4.1 Výtvarné umění

Boris Masník (*1923) – grafik, kreslíř a animátor

Malíř, kreslíř, fotograf, ale především animátor, který je podepsán pod takovými pohádkami jako jsou „**Malá čarodějnice**“, „**Pojďte pane, budeme si hrát**“ a pod. Ve dvou letech ohluchl po meningitidě. Měl dva bratry, se kterými pracoval ve filmových ateliérech a podle nich vznikl název Studia animovaných filmů – „**Bratři v triku**“. Název „**Bratři v triku**“ však nepředstavuje jen tři panáčky v pruhovaném triku, ale znamená „trik“ový film.

Antonín Kovařík (*1942) – malíř

Narodil se v Brodce u Prostějova, ve dvou letech, následkem zánětu mozkových blan ohluchl. Navštěvoval školu pro neslyšící ve Valašském Meziříčí. Při hodinách náboženství se všiml biblických výjevů, které ho inspirovali k malování. Nejdříve maloval krajiny, později přešel na figurální motivy. Od 90. let v jeho díle začíná převažovat symbolická představitivost. Maluje olejem, zobrazuje témata lásky, vášně, zrození, smrti a vztahů mezi muži a ženami. Antonín Kovařík má za sebou již více než 60 výstav v České republice.

Jan Žampach (*1956) – kreslíř a umělecký restaurátor

Narodil se v Ústí nad Labem. V necelých dvou letech ohluchl následkem zánětu mozkových blan. Navštěvoval ZŠ pro neslyšící v Holečkově ulici a poté se vyučil pozlacovačem. Pracoval v Ústředí uměleckých řemesel a stal se Místrem umělecké řemeslné práce v oboru umělecké pozlacování. Pracuje na restaurování památek a nejrůznějších sbírkových předmětů. Nyní pracuje jako živnostník, renovuje staré obrazy, plátna, rámy, sochy, nábytek, provádí zlacení, konzervování a různé úpravy a opravy. Ilustroval knihu Věry Strnadové „**Potom ti to**

povíme“ a „**Slovník znaků křesťanských pojmů pro neslyšící“**, jeho kresby byly též použity ve sbírce „**Tichý přístav duše“**. Jeho obrazy byly k vidění i na různých výstavách, většinou se jednalo o olejomalby a tzv. „zlaté kresby“, které jsou vytvářeny plátkovými kovy a zasazeny v kontrastních rámech.

Věra Macháčková (* 1935) – výtvarnice

Narodila se v Brně a od narození byla neslyšící. Studovala v Praze uměleckoprůmyslovou školu obor keramika a porcelán. Po maturitě nastoupila do Archeologického ústavu České akademie věd, kde pracovala v laboratoři (a zabývala se restaurátorskými pracemi) až do odchodu do důchodu v roce 1992. Mezi roky 1986 – 2000 vedla výtvarné kroužky pro neslyšící děti. A jeden rok učila i slyšící děti. K jejím svěřencům patří i Ivana Tetauerová. Z technik používá olejomalbu, malbu na hedvábí, drátkování, kašírování, malování na sklo a porcelán atd.

Ivana Hay (roz.Tetauerová) (*1979) – výtvarnice

Vystudovala Pedagogickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně obor výtvarná výchova. Studuje na Filosofické fakultě UK v Praze obor Čeština v komunikaci neslyšících a pracovala jako šéfredaktorka časopisu Unie, který vydává Česká unie neslyšících. Přispívá do časopisu Gong svými ilustracemi, jako učitelka pracovní a výtvarné výchovy se uplatnila na SZŠ pro sluchově postižené v Praze 5 Radlicích a také vedla výtvarný kroužek v Brně – Řečkovicích při SZŠ pro sluchově postižené. Má za sebou několik výstav.

Šimon Sedláček (*1977) – výtvarník

Narodil se již se zbytky sluchu a v Praze navštěvoval ZŠ a gymnázium pro sluchově postižené v Ječné ulici. Na Vysoké škole umělecko-průmyslové studoval obor Grafický design a vizuální komunikace. V roce 2003 strávil semestr na univerzitě ve španělské Valencii. Nejvíce se zaměřuje na webové stránky a tvorbu logotypu. Jeho činnost v sobě však zahrnuje vše, co se týká grafické úpravy – od pozvánek, plakátů až ke knižním obalům. Po zaměstnání v reklamní agentuře pracuje nyní „na volné noze“, mimo jiné dělá grafickou úpravu časopisu UNIE..

Gordon Hay (*1982) – výtvarník, fotograf, grafik

Narodil se ve skotském Edinburghu neslyšícím rodičům. Již na střední škole se specializoval na média a fotografii. V letech 2001 - 2004 vystudoval na Univerzitě ve Wolverhamptonu kombinaci oborů Digitální média a Fotografie. Jeho zálibou jsou zátiší, krajiny, struktury a další. Umí upravovat digitální fotografie, dále videoprodukce, vytváření klipů, DVD a

webových stránek. Navíc také pracuje jako šéfredaktor a grafik časopisu Britského spolku historie neslyšících (Deaf History Journal). Absolvoval též praxi v BBC ve výrobním štábu See Hear!, což je anglická obdoba českého pořadu Televizní klub neslyšících.

4.2 Literatura

Ludmila Grossmanová – Brodská (*1859 - †1935) – spisovatelka

Narodila se v Netvořicích u Benešova. Ohluchla v pěti letech po prodělané spále. Její otec jí zaplatil doučování v Pražském ústavu pro hluchoněmé, kde se naučila odezírat. V zápětí na to však rodina přišla o majetek a tak Ludmila navštěvovala školu pro slyšící. Za několik let otec zemřel a matka zůstala se třemi dětmi sama. Ludmila podporovala rodinu výdělkem z psaní. Napsala nespočet článků, více než 80 knih, je autorkou libreta k opeře „Švanda dudák“, jehož autorem je Jaromír Weinbergr. Její nejznámější knihou je „Opuštěná“, což je její životopis. Byla přítelkyní Elišky Krásnohorské. Umírá 2. dubna 1935 v Praze.

Pravoslav Jasan (? - ?) – spisovatel

Ačkoli se dochovalo množství jeho článků, informací o něm je velmi málo. Vlastním jménem se jmenoval A. Soukup a ohluchl ve 13 letech, možná proto neuznával znakový jazyk, jako plnohodnotný komunikační prostředek. Pocházel z Brna a pracoval jako šéfredaktor časopisu Přítel. Za svého života napsal velké množství článků a básní do časopisů pro sluchově postižené. Byl vlastníkem vydavatelství Zub, které tisklo jeho knihy. Jeho nejznámějším dílem je román „Hluchoněmý“ a dále je autorsky podepsán pod takovými obskurními dílky jako jsou „Pohlaví“ a „Zákony lásky“. Za války vydával protinacistické letáky, byl zatčen a zemřel v nacistickém žaláři.

Lumír Graca (*1933 - † 1990) – básník a kreslíř

Byl brněnský básník a kreslíř, jež ohluchl po úrazu v sedmi letech.

Ladislava Buberlová (*1935) – básnířka

Ohluchla ve dvou letech. Do páté třídy navštěvovala běžnou školu se slyšícími dětmi a poté přešla do ústavu v Holečkově ulici, kde byla zařazena mezi nedoslýchavé děti. Po nějaké době se ústav rozdělil a nedoslýchavé děti se přestěhovaly do Ječné ulice. Po dostudování nastoupila do Ústavu bytové a oděvní kultury, kde absolvovala závodní školu práce. Poté dostala práci návrhářky dámských oděvů. Několikrát dokonce i sama předváděla svoje

modely. Jako členka Klubu přátel poezie je vášnivou čtenářkou básní a se stejným zápalem píše své básně. Přepisuje je a předělává, dokud necítí, že je to „ono“. Je spoluautorkou sbírky

„Tichý přístav duše“.

„Rodičům

*Daleko být a jít zase zpátky,
mít kam se vrátit, mít svůj kout,
moc zas vše co mi tak drahé
rukama obejmout.
S domovem spjata vším
co v sobě mám,
co s sebou každý den
kamkoliv nosívám...
S mým Já své vzpomínky
ne zažloutlé a bledé, jak listy starých knih,
já v živých barvách zřím oči své maminky
laskavý úsměv a její teplou dlaň,
a hlava otcova, zbrázděna vráskami
celá již šedivá,
moci jen pohladit tu drahou, bílou skrář
V bezpečném hnízdě byl můj malý svět,
zkovaný z láskyplných pout
kde štěstí hrálo každý kout,
kéž mohla bych se vrátit –
zas k teplým kamnům blíže přisednout
a v pohádkových knížkách se ztratit.“¹⁸*

¹⁸ BUBERLOVÁ, Ladislava. *Rodičům*. Gong, ročník XXXIV, 7-8/2005, strana 2.

Eliška Vyorálková (*1951) – básnířka

Narodila se ve Skřípově u Konice. V pěti letech ztratila sluch po streptomycinu a navštěvovala ZŠ pro děti se zbytky sluchu na Svatém Kopečku. Po ZŠ se učila mezi slyšícími v oboru jemná mechanika. Po vyučení nastoupila do opravny v Prostějově, kde spravovala přístroje. Po několika letech odešla do Brna, kde pracovala v podniku META. V roce 1982 se vdala a odstěhovala s manželem do Zlína, kde pracuje jako opravářka ve zlatnictví. Básně píše od ZŠ a snad od doby, co se naučila číst, je čte. Je spoluautorkou sbírky „**Tichý přístav duše**“.

„Já a ty

Já a ty – jsme spojeni

v společném stesku z ticha

a přece umíme naslouchat

slunci i stromu

větru i dešti

kdy jiný v žalu bloudí

nad propastí

Já a ty – jsme spojeni

v společném stesku

z ticha a tmy

jinojazyčnu vyznáváme chválu“¹⁹

Eva Houdková – Tesárková (*1925 - †2008) – básnířka, spisovatelka a herečka

Ohluchla ve 12 letech. Po ZŠ navštěvovala Odbornou školu pro ženská povolání a poté nastoupila do zaměstnání, při kterém ještě dva roky studovala ekonomickou nástavbu. V roce 1951 přišla do Prahy, kde pracovala jako kulturní referentka na ústředí Svazu invalidů, byla u zakládání pantomimy neslyšících, ve které také hrála. Tuto funkci vykonávala však zcela zdarma. Je autorkou mnoha básniček, říkanek a sloupků, které byly uveřejněny v různých časopisech (např. v Gongu) a autobiografické knihy „**Sosna**“. Navíc je spoluautorkou sbírky

¹⁹ VYORÁLKOVÁ, Eliška. *Já a ty*. Info - Zpravodaj, 14. ročník, 1/2006, strana 28.

„Tichý přístav duše“.

„Někam mě vezli na nosítkách, každý otřes mě nesnesitelně bolel. Za nějakou dobu jsem pochopila, že mě znovu zvedají a dávají do polohy, při které jsem cítila tu neuvěřitelnou bolest. Zase jsem křičela: „Nechte mě, já už jsem byla operovaná“. Jistě mi něco vysvětlovali a tišili mě, ale já jsem byla již hluchá, bez spojení s vnějškem, osamělá v té bolesti, v tom vakuu. Byla jsem jako v hluboké studni, nemohli ke mně a já k nim, všechno chlácholení a těšení vyznělo nazmar. Nechácala jsem, proč se nemohu ničeho dovolat, žádné odezvy, měla jsem dojem, že jsem se dostala do rukou mučitelům a kanibalům, co požívají malé děti. Byl to strašný děs horečkou zmítaného dítěte bez jakékoliv komunikace. V té sanitce jsem si myslela, že mě opustili rodiče, v těch strašných chvílích, co mi znovu a znovu odebírali mozkomíšni mok (ve dne v noci, každou třetí hodinu), jsem měla dojem, že mě chtějí umučit. A vysvětlení nikde, nikde, nikde, jen nepřátelské ticho a mlčení a nepředstavitelná prázdnota.“²⁰

Věra Strnadová (*1953) – spisovatelka

Narodila se v Brně. Těžce onemocněla a postupně ztrácela sluch. Ohluchla v šesti letech. Navštěvovala ZŠ pro neslyšící a nedoslýchavé v Brně a dále pokračovala na gymnáziu pro sluchově postižené v Praze. Začala studovat na Pedagogické fakultě v Liberci a studium dokončila na Masarykově univerzitě v Brně. Autorka knih **„Jaké je to neslyšet“**, **„Potom ti to povíme“**, **„Hluchota a jazyková komunikace“**, **„Komunikace neslyšících - odezírání“** a **„Hádej, co říkám aneb Nejisté umění odezírát“**. Přednáší na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze a na Pedagogické fakultě Technické univerzity v Liberci. Je předsedkyní Expertní komise ASNEP pro skryté titulky (EKST).

„Proto vaše dítě bezpečně pozná, je-li řeč o něm nebo o záležitosti, která se jej také týká. Znáám to dobře z vlastní zkušenosti. Sama pro sebe jsem si tenkrát tyto pocity označila jako „pocity psa“. Pes totiž také vycítí, že je řeč o něm, ale neví, co se o něm právě povídá. Psovi to snad ani nevadí – ale člověku ano.“

Pasivnější jedinci rezignují a aktivnější se pokoušejí tuto bariéru prolomit – prosí o vysvětlení, o čem se mluví. Bohužel, většinou jsou odbýváni: „Počkej, potom ti to povíme“ nebo: „Ale to není nic důležitého“. Je-li však sdělení samo o sobě nedůležité, rozhodně je důležitý alespoň pocit, že „já, i když neslyším, jsem natolik hodnotný(á), že stojím někomu za námahou, rozdělit se se mnou o mezilidský kontakt.“²¹

²⁰ HOUDKOVÁ – TESÁRKOVÁ, Eva. *Sosna*. 1. vydání. Praha: ASNEP, 2002, str. 10.

²¹ STRNADOVÁ, Věra. *Potom ti to povíme*. 1. vydání. Praha: Česká unie neslyšících, 1994, str. 21.

4.3 Tanec

Mobi Urbanová (*1914 - †1988)

Její jméno připomíná, že se narodila v den mobilizace (28. července). Neslyšící byla zřejmě již od narození. Její maminka byla zpěvačkou a často si Mobi při hře na klavír posadila na ozvučnou desku. Mobi vnímala vibrace celým tělem. Ve třech letech se učila mluvit, od čtyř let tancovat. Mobi projevila velký smysl pro rytmus a absolvovala rytmickou školu Máši Trnkové. V roce 1925 vystupovala na karnevalu v lázních Poděbrady. To ji velmi proslavilo. Pokračovala dále ve vzdělávání u prof. Klimešové-Polákové a později u primabaleríny Národního divadla Heleny Štěpánkové. Kritika o ní píše samou chválu. Mobi cestuje po celé republice, vystupuje pro neslyšící i běžné publikum. Měla však sen, že bude učit i ostatní neslyšící tancovat. Nejprve vyučovala chovanky Ústavu pro hluchoněmé na Smíchově a 3. prosince 1942 si otevřela vlastní školu pro neslyšící dívky, jež sklízela velké úspěchy. 22. ledna 1988 umírá po napadení psem.

Melitta Guthová (*1921 - † 1942) – tanečnice a taneční akrobatka

Narodila se jako neslyšící dítě neslyšících rodičů. Navštěvovala školy pro neslyšící na Janském náměstí a v Radlicích. Od osmi let se učí tančit. Působila jako tanečnice a taneční akrobatka v souboru Divadla na Vinohradech, členkou tanečního souboru Velké operety v Praze. Vystupovala v Německu, Itálii, Švédsku a Holandsku. V roce 1942 byla převezena do Terezína a v tomtéž roce umírá v koncentračním táboře v Osvětimi.

Marie Kopecná (*1919) – tanečnice

Ohluchla v 6 měsících po meningitidě. Soukromě navštěvovala hodiny v baletní škole a dokonce krátký čas tančila v baletním souboru Národního divadla a ve Velké operetě. Po 2. sv. válce pracovala jako kreslířka ve filmovém studiu „Bratři v triku“.

4.4 Divadlo

Divadlo neslyšících

V roce 1952 se při Svazu československých invalidů (SČI) zakládal dramatický kroužek neslyšících. Z iniciativy referenta SČI Josefa V. Pivoňky byl osloven profesor Akademie múzických umění Josef Pehr, který byl mimo jiné i členem národního divadla a začal vybírat neslyšící zájemce. Josef Pehr si přizval ke spolupráci svého studenta Jaroslava Vágnera a vybrali spolu 35 členů neslyšících amatérů, kteří chodili třikrát i vícekrát na zkoušky bez

nároku na honorář. A jelikož neměli stálou scénu, stěhovali se po hostincích či školách pro sluchově postižené. Soubor Divadla neslyšících se poprvé představil v Divadle Na Slupi v roce 1953 a to s hrou J. K. Tyla „Strakonický dudák“ v mimickém provedení. Kritika byla pochvalná a tak začalo divadlo nastudovávat další hry a pomalu začal vznikat divadelní soubor i mezi nedoslýchavými. Tento soubor nedoslýchavých se poprvé prezentoval v roce 1954 s hrou „Lekníný“ v divadle DISK. Divadlo po nějaké době převzal Richard Záhorský – herec a režisér Městských divadel pražských. Ten převedl do pantomimy hru „Ženichů“, která byla naprosto srozumitelná jak pro sluchově postižené, tak pro slyšící diváky. Na choreografii se podílela Mubi Urbanová a dekoraci navrhl neslyšící výtvarník Vítězslav Fleissig. V roce 1954 na krajské přehlídce divadelních souborů se této inscenaci dostalo uznání. V konkurenci 16 zúčastněných souborů získala Cenu primátora hlavního města Prahy. Díky této ceně byl soubor pozván na nejprestižnější československý divadelní festival „Jiráskův Hronov“, kde mezi 10 soubory bezkonkurenčně vyhrál. V 50. letech bylo divadlo z politických důvodů zrušeno.

Pražská pantomima neslyšících, Pantomima S.I.

V roce 1973 vznikla Pražská pantomima neslyšících pod vedením Břetislava Veselého, který v roce 1981 přešel do nově ustavené Pantomimy Svazu invalidů v Brně. Kromě Veselého byli zakladateli Pantomimy S.I. Jaroslav Paur, Kaj Kostelník, Jindřich Zemánek a Věra Waldhansová. Pantomima nastudovala hry jako např. „**Ideální společnost**“, „**Dynamické systémy**“, „**Struktura hmoty**“ a započala tak novodobé úspěšné dějiny české pantomimy, které vyvrcholily v roce 1985 vystoupením na Světovém festivalu studentských divadelních souborů v Toyamě v Japonsku s představením „**Říkadla**“. Hlavním smyslem a zaměřením souboru je práce se sluchově postiženými dětmi a mládeží. Pantomimu a pohybové divadlo využívá jako složku arteterapie. Se souborem spolupracují i profesionální umělci. Pantomima S.I. sklízí úspěch po celém světě a byla oceněna řadou významných ocenění (např. cena J.G. Deburau, Cena Zlaté masky v Itálii, Cena světového divadelního festivalu v Monaku). Po sametové revoluci a zániku Svazu invalidů si Pantomima S. I. změnila název na „Pantomima System International“, přičemž zkratka Pantomima S. I. zůstala nezměněna.

Po odchodu Břetislava Veselého z Pražské pantomimy neslyšících se role vedoucího ujal Ladislav Spilka a režie Antonín Zralý. V roce 1990 se soubor přejmenoval na NEPANTO (NEslyšící PANTOmima).

Nepanto

Soubor Nepanto existuje dodnes a vystupuje na různých festivalech jako jsou Mluvící ruce, Otevřeno, Mimraj aj.

JAMU

Na Divadelní fakultě Janáčkovy akademie múzických umění v Brně se otevírá jednou za dva roky obor výchovná dramatika pro neslyšící (VDN). Ateliér VDN vznikl v roce 1992 a s úspěchem funguje dodnes. Pro neslyšící žáky je důležitým prvkem neslyšící pedagog v roli asistenta znakové řeči, vychovatele či učitele. Dramatická výchova je pro neslyšící děti ideálním způsobem vyjádření, které je založené na pohybu a přináší mnoho podnětů z citové oblasti. Neslyšící pedagog může sloužit jako zdroj inspirace a především vzor, se kterým se děti mohou ztotožnit. Zakladatelkou tohoto oboru a vedoucí ateliéru je Zoja Mikotová. V začátcích byla představení zaměřena na tituly pro neslyšící. Představení neslyšících nejsou ryze pantomimická, často se využívá filmové projekce či atraktivního hudebního podkladu, takže nejsou určena pouze pro neslyšící, ale mohou výtečně spojovat svět slyšících a neslyšících. Takovým představením je například hra **„Dům hluchého“**, inspirovaná cyklem Los Disparates (Pošetilosti) španělského malíře Francisco Goyi. V této hře byl použit živý hudební doprovod a zpěv. Síla celého příběhu se skrývá v námětu o malíři, který sám ztratil v šestačtyřiceti letech sluch a díla, která namaloval ve svém domě jsou známa pod názvem Dům Hluchého. Mezi další představení neslyšících umělců JAMU pod taktovkou Zoji Mikotové patří představení **„O ztracených barvičkách“** z roku 1993, **„Povídám, znakuji pohádku“** z roku 1995, **„Abeceda aneb Co se zdálo Alence“** z roku 1996), **„O malém tygrovi“** (společně s Divadlem v 7 a půl), **„Kouzelníkovo překvapení“**, **„Pták ve vzduchu, ryba ve vodě“** a **„Věc není věc“**, **„Caprichos“**, **„Genesis“**, **„Odyssea“**, **„Okna“** (společně s herci Divadla v 7 a půl) a další...

Pro některé studenty se divadlo stalo životní láskou a potřebou, pracují tedy jako herci. Jako např. studenti, kteří nejprve vystupovali jako součást brněnského souboru Divadla v 7 a půl, později vytvořili jeho samostatnou sekci a nakonec se osamostatnili a vytvořili herecký soubor Divadlo Neslyším. Jejich stálou scénou tvoří sklepní prostory Divadla Husa na provázku, ale hrají po celé ČR a v zahraničí. Za zmínku stojí jejich vystoupení **„Kytice“** na motivy básně K. J. Erbena, groteska **„Úlet“**, či úchvatné představení **„Jabloňová panna“**, které předvedli i na přehlídce Mluvící ruce 2006.

Studenti a absolventi se neuplatňují pouze jako herci, ale často pracují jako pedagogové, vychovatelé neslyšících dětí, vedou kroužky dramatiky atd.

V Evropě je obor VDN na uměleckých VŠ jediným a i díky jeho divadelním aktivitám dostal mnohá ocenění. Vedoucí ateliéru Zoja Mikotová obdržela cenu českého střediska ASSITEJ (Mezinárodní asociace divadla pro děti a mládež).

Divadlo Neslyším

Vzniklo v roce 1997 z absolventů JAMU v oboru Výchovná dramatika pro Neslyšící s názvem Vlastní divadlo Neslyšících. V roce 2000 se toto divadlo stalo I. sekci Divadla v 7 a půl pod názvem Vlastní Divadlo Neslyšících. Od roku 2002 působí samostatně a je prvním profesionálním divadelním souborem neslyšících v ČR. Funguje jako zájezdové divadlo, hostuje po celé ČR a zahraničí a asi třikrát až pětkrát měsíčně hraje v Brně v Divadle Husa na provázku. Soubor má šest členů a dva z nich jsou externí herci. Divadlo vede Monika Kurincová, která pracuje jako ředitelka, režisérka a herečka v jedné osobě.

Tichá hudba

Soubor Tichá hudba byl založen v lednu roku 1998 pod hlavičkou občanského sdružení Setkání, jehož zakladatelka Kateřina Červinková Houšková se nechala inspirovat americkými skupinami, jenž zpívají ve znakovém jazyce.

Prvních sedm měsíců nesl soubor název „Zpívající ruce“, ale při prvním oficiálním vystoupení na festivalu Mluvící ruce I. (v roce 1998) již užíval název „Tichá hudba“. Od té doby skupina vystupuje na různých společenských akcích neslyšících i slyšících. Za dobu působení jí prošlo asi na třicítku „zpěváků“, kteří jsou ve většině případů neslyšící.

Zlata Kurcová (* 1954)

Narodila se v Praze neslyšícím rodičům, vyučila se dámskou krejčovou a řadu let již uvádí s Josefem Brožíkem Televizní klub neslyšících a pracuje v kurzech znakového jazyka. Navíc ji lze vidat jako moderátorku ve Zprávách ve znakové řeči. Je vdaná za neslyšícího manžela a má slyšící dceru. Od svého mládí se věnovala pantomimě, stala se členkou dvou souborů – Pantomima S.I. a Nepanto Praha. Za svá skvělá pantomimická vystoupení získala mnohá ocenění.

František Půlpán (*1974)

Původně se vyučil krejčím, nedlouho poté vystudoval Divadelní fakultu JAMU v Brně, obor výchovná dramatika neslyšících. V současné době pracuje jako referent přes počítače v České televizi a vede herecký kroužek v Radlicích v Ulitě (Dům dětí a mládeže – Praha 3). Nějakou dobu hrál v divadle Minor a organizoval mezinárodní skautské tábory. Herec a mim.

4.5 Fotografie

Mnoho neslyšících velmi rádo fotografuje či si krásné fotografie prohlíží. Nebylo tedy divu, že dnes, kdy téměř každý může vlastnit digitální fotoaparát, fotografovat a upravovat si fotografie pomocí počítače, vzniklo něco, co tvořivost neslyšících podněcuje. **Photovisual** - název, který je pro neslyšící více než přiléhavý. Photo = foto, fotografie, fotit; Visual = zrakový, obrazový. Jde o fotografickou soutěž, kterou si vymyslela mladá fotografka Daniela Pořízková. Se svým přítelem Lubomírem Hyklem utvořili tým a dali vzniknout webovým stránkám <http://www.neslysici.net/photovisual/>, kde 4 stálí porotci a jeden host hodnotí fotografie zasílané samotnými neslyšícími. Každý měsíc je nové téma, na které mají neslyšící zasílat své tématické fotografie. Výherce pak obdrží cenu, kterou do soutěže věnují sponzoři.

4.6 Film

Film patří k vizuálnímu umění. Divák ho vnímá očima, avšak k porozumění děje se využívá zvuku. Proto je dnes řada filmů běžících v televizi opatřena skrytými titulky, které se dají spustit na teletextové straně 888. V kinech si mohou neslyšící diváci vybrat z řady cizojazyčných filmů s titulky. V tomto případě musí mít však divák dobrou slovní zásobu a znalost českého jazyka, která neslyšícím mnohdy chybí.

Po natočení filmu „**Pupendo**“ (2003), kde jednu z vedlejších rolí hrál neslyšící chlapec Lukáš Baborský, si tvůrci filmu uvědomili, že sám Lukáš z filmu nic mít nebude, protože české filmy se nepromítají s titulky a neslyšící jim tedy nerozumí. V téže době byla založena občanská společnost Zvuk ticha, která začala titulkovat české filmy.

"V České republice žije více než 350 000 sluchově postižených a v současné době není žádný z českých filmů uváděných do kin těmito lidem přizpůsoben.

Proto každý třicátý z nás nemůže plnohodnotně vnímat film na plátně. Cílem našeho projektu je, aby alespoň jedna kopie z každého nového českého filmu byla opatřena titulkami pro sluchově postižené."

prezidentka občanského sdružení ZVUK TICHÁ

Jana Dopitová²²

V dnešní době, kdy vychází nepřeborná spousta filmů na DVD opatřená českými titulky nebo dokonce českými titulky pro neslyšící, ztratila ušlechtilá myšlenka titulkování kopie českých filmů na aktuálnosti. Zajímavým nápadem se tak může stát tlumočení do českého znakového jazyka nejen občasných pořadů, ale i celovečerních filmů. 4. prosince 2008 se v kinu Světozor uskutečnila premiéra českého filmu „**Kdopak by se vlka bál**“ tlumočeného do českého znakového jazyka. Ve filmu hrají slyšící herci a na okraji plátna se v černém okénku střídali jednotliví tlumočníci, kteří tlumočili herce na plátně. Film se tak stal opravdu bezbariérovým, jelikož vedle sebe mohli v kinosále usednout jak slyšící, tak neslyšící diváci.

V České republice vzniklo několik filmů, ve kterých hrají neslyšící herci malou vedlejší roli. Velmi zajímavým pokusem, jak přiblížit svět neslyšících slyšící veřejnosti, bylo natočení filmu „**Minulost**“ z roku 1998. Hlavním hrdinou je neslyšící František, který je propuštěn z vězení a jeho jediným cílem je najít svou dívku Lízu. František na své cestě potká kamaráda z vězení, který mu pomáhá Lízu najít, ale ve skutečnosti ho zatáhne do nečisté hry, kterou František nechápe, nerozumí jí... Tento film vznikl beze slov a jeho děj je podtržen jen hudbou. Všichni herci se vzdali honoráře ve prospěch Svazu neslyšících a nedoslýchavých, kteří za získanou částku pořídili počítačovou komunikační síť pro všechna střediska této organizace. Na film „**Minulost**“ pak volně navazuje dokument „**Past**“.

Další filmy, kde se můžeme setkat s problematikou hluchoty je film „**Za hranicí ticha**“ či „**Hrabě de Solar**“. Film „**Hrabě de Solar**“ je příběhem chlapce, o kterého se stará sám Abbé de l'Épée.

²² Pupendo – informace o titulkové kopii [online]. [citováno 8.ledna 2007].
<<http://www.ceskatelevize.cz/specially/pupendo/zvukticha.php>>

Marlee Matlinová je americká herečka, která v osmnácti měsících prodělala spalničky. Ty byly příčinou poškození jejího sluchového ústrojí. Proslavila se především filmem „**Bohem**

zapomenuté děti“, kde ztvárnila hlavní postavu Sary Normanové, o jejíž pozornost a lásku usiluje učitel v internátní škole pro sluchově postižené. Za tento film získala Zlatý glóbus a poté i Oskara. Mezi její další známé filmy patří: „**Most do ticha**“, „**Muž ve zlaté masce**“, „**Hráč**“, „**Jazyková bariéra**“, „**Neslyším zlo**“ a seriál „**Mírné pochybnosti**“.

23

V televizi mohou neslyšící shlédnout nejenom občasné filmy s tematikou hluchoty. Velmi důležitý je pro ně **Televizní klub neslyšících**, který dává pravidelně nahlédnout pod pokličku jejich problémům, přináší různé novinky, informace o kulturních akcích a rozhovory se zajímavými lidmi, a to jak neslyšícími, tak slyšícími, kteří pracují, podporují, či pomáhají neslyšícím.

Každý všední den běží na ČT2 od 18:55 hod. **Zprávy v českém znakovém jazyce**, na ČT1 pak pořad Sama doma, který je tlumočen do znakového jazyka, stejně jako pořad Pomáhejme si a jednou týdně i pohádka.

AWI Film

Je první filmová organizace, která produkuje filmy vyrobené neslyšícími zejména pro neslyšící v jejich rodném – znakovém – jazyce. Cílem je však i přiblížit život a kulturu neslyšících většinové veřejnosti. Zatím se jedná o amatérský film, ale je to první krok k tomu, co je v zahraničí naprosto běžné a to, že neslyšící natáčejí, píší či produkují své pořady a filmy na profesionální úrovni.

AWI film se skládá z kameramana Miroslava Gavelčíka, střihače a specialistu na zvláštní efekty Petra Kameníka, webdesignera Ondřeje Klofáče a manažera Kamila Panského. Přesto však zůstávají otevření všem nápadům, scénářům či dalším pomocníkům z řad neslyšících.

Jejich prvním počinem byl 15 minutový film „**Čtyřlístek**“ o velké lásce dvou neslyšících lidí, kterým se narodí slyšící syn a o postoji tohoto syna vůči svým rodičům. Druhý a velice akční film se jmenuje „**Exponát roku 1827**“ který začíná tak, že český turista natočí náhodou na kameru schůzku dvou mafiánů, kteří si předávají záhadný kufřík. Jeden z mafiánů si

²³ Úspěšná nepočující herečka Marlee Matlinová [online]. c2005-2008, [8.ledna 2007]. <<http://www.moviemania.sk/436-profil-uspesna-nepocujuca-osobnost-marlee-matlinova.html>>

českého turisty všimne a pronásleduje ho. Českému turistovi se podaří kufřík ukrást a na nádraží ho předá neznámému a nic netušícímu muži... tak se začíná rozvíjet zápletka plná napětí a akčních scén.

Mimo jiné se AWI film podílel na vytvoření DVD „**AWI příběhy**“, na kterém se nachází 15 nejlepších příběhů ve znakovém jazyce, které jsou vyprávěny samotnými neslyšícími vypravěči.

*„Awi pochází ze **specifických znaků** neslyšících, když znakují – „Hele, koukni se na ten film!“. Tento specifický znak se ukazuje současně s orálním komponentem, který můžeme odezřít a přeložit něco jako: „av“, „af“, „aw“, „avi“,... Z těchto různých možností jsme proto zvolili název „**AWI FILM**“. Překlad do mluvené češtiny zní takto -> „Hele, koukněte se na ten film !“*

*Modrý plný kruh znamená oko, které zobrazuje u neslyšících základní životní jev – **vizuální** vnímání. Pod okem bílé linie symbolizují ruce, dolní ruka právě znakuje **awi**. Obrys oka znázorňuje **filmový pás**.“²⁴*

Ve světě existuje několik filmových festivalů neslyšících, kde se mohou mladé neslyšící talenty inspirovat a zároveň prezentovat svou práci. Takové festivaly jsou např. v Berlíně, v Amsterdamu (Deaf in the Picture) či v anglickém Wolverhamptonu (Deaffest),...

²⁴ Co vlastně znamená název „Awi film“? [online]. c2007, [citováno dne 9.března 2009]. <<http://www.awifilm.com/onas/onas.html>>

5. KULTURNÍ AKCE

Neslyšící jsou velice společenší a rádi se scházejí na různých akcích. Sestavila jsem jakýsi přehled společenských událostí, které jsou mě nejbližší, nejznámější, nebo prostě jen zajímavé. Kusé informace jsem mimo jiné čerpala z různých časopisů a webových stránek, které jsou uvedeny v seznamu literatury.

Česká komora tlumočnicků znakového jazyka pravidelně od roku 2003 tlumočí několik divadelních představení do znakového jazyka. Aktuálně se hrají:

„**Perfect Days**“ - je humorné představení Divadla Na Zábradlí. Toto představení je neslyšícím divákům zpřístupněno formou statického tlumočení, kdy jsou na scéně, v pravé části jeviště, dva tlumočníci a celou dobu představení zaujímají stejné místo.

„**Jonathan Livingston Racek**“ - představení nastudované formou experimentálního tlumočení, kdy se tlumočnick stává hercem a obě jeho role se tak prolnou. Představení se hraje v Divadle Lávka.

„**Svou vlastní ženou**“ - představení je nastudováno formou stínového tlumočení. Každý z herců má svého tlumočnicka, který kopíruje pohyby herce a tlumočí vše, co herec říká. Tento způsob tlumočení je asi nejautentičtější a dovoluje neslyšícímu divákovi plně vychutnat dialogy. Představení uvádí Švandovo divadlo na Smíchově.

„**Manželské vraždění**“ - divadelní představení hrané v Divadle Na Jezerce, jež je tlumočeno formou statického tlumočení, přináší tragikomický pohled na manželství v dnešní době. Premiéra pro neslyšící diváky proběhla 24.1. 2009.

„**Pod hladinou ticha**“ - představení, které hraje divadlo Minor a vypráví formou zónového tlumočení příběh malé neslyšící Aničky, která už nechce žít pod hladinou ticha. Zamiluje se do zpěváka, jehož hlas chce slyšet a rozhodne se pro to i něco obětovat. Tato hra se tak dotýká velice citlivého tématu kochleárních implantátů.

Při zónovém tlumočení jsou tlumočnicki umístěni na jevišti tak, aby byli vždy přítomni v zóně, ve které se odehrává děj. Většinou jsou přítomni tlumočnicki dva a každý tlumočí jednu polovinu jeviště.

„**Bílé noci**“ – toto představení je realizováno ve spolupráci s uměleckým sdružením mládeže Zapálení pro dobrou věc. Děj je prezentován neslyšícím divákům prostřednictvím

stínového tlumočení. Jde z části i o autobiografickou novelu, v níž se autor neustále pohybuje na hraně mezi snem a realitou, přičemž se zpovídá divákům i ze svého přístupu k životu.

„**O pejskovi a kočičce**“ - představení pro nejmenší neslyšící diváky uvádí Umělecká scéna Říše loutek. Klasické téma pejska a kočičky, kteří spolu zažívají mnohá dobrodružství je dětem zpřístupněno pomocí statického tlumočení do znakového jazyka.

Pro festival **Integrace Slunce** byla nastudována hra „**Černý smích medúzy**“, ve kterém Miřenka Čechová užívá k vyjádření surrealistického pohledu na svět pohybů těla a výrazových prostředků znakového jazyka.

Již ukončená tlumočená divadelní představení:

V Divadle Nablízko se hrála hra „**Tracyho tygr**“, která byla neslyšícím divákům zpřístupněna díky stínovému tlumočení. Hru „**V melounovém cukru**“ mělo v repertoáru také Divadlo Nablízko, ale byla tlumočena zónově. Další hrou v Divadle Nablízko, která zohledňuje potřeby neslyšících diváků je „**Zahrada**“. Toto představení bylo však určeno spíše dětem, jde o inscenaci nastudovanou na motivy knihy Jiřího Trnky Zahrada. Už od samého počátku bylo počítáno s tím, že znakový jazyk bude nedílnou součástí tohoto představení. Na jevišti se tak pohybuje pět herců – tlumočnicků a jenom dva herci – netlumočníci. Představení bylo tlumočeno do mezinárodního znakového systému. Nastudováním stínově tlumočené hry „**Růže pro Algernon**“ v Divadle v Celetné vznikl zcela výjimečný projekt. V hlavní roli se představil Jan Potměšil. V divadle se tak sešli slyšící a neslyšící, kteří mohou sdílet divadelní zážitek a přitom nikdo z nich nemusí cítit omezení, nepochopení či bariéru.

Klasické téma dvou milenců a zneprátelených rodů se podařilo přenést do Divadelního stanu divadla ANPU. Hra „**Romeo a Julie**“ byla zajímavou kombinací činohry a loutkoherectví, která byla předávána neslyšícím s pomocí statického tlumočení.

Stínově tlumočené představení „**Zánik domu Usherů**“ na motivy povídky Edgara Alana Poea vzniklo ve spolupráci s uměleckým sdružením mládeže Zapálení pro dobrou věc a putovalo po republice v rámci projektu Oživené památky, které se snažilo upozornit na nevyužívané či chátrající historické památky.

OTEVŘENO – národní přehlídka pantomimy a pohybového divadla s mezinárodní účastí.

V dubnu 2009 proběhne již XIV. ročník přehlídky pantomimy, která se koná v Kolíně. Přehlídku vyhlašuje Evropské centrum pantomimy neslyšících (ECPN Brno) a Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPOS – ARTAMA) a spolupřátatelem je Městské divadlo v Kolíně. Tato přehlídka je jedinou pravidelně pořádanou nesoutěžní celostátní akcí slyšících i neslyšících mimů a herců. Přehlídka si klade za cíl hledat nové formy neverbálního vyjádření, podporovat integraci sluchově postižených herců, inspirovat je. Součástí programu je kromě vystoupení i workshop a rozborový seminář. (Příloha č. 5)

Zavři oči, otevři uši

Milena Čámková – studentka speciální pedagogiky si jako součást diplomové práce připravila projekt spolupráce s neslyšícími maturanty ze střední pedagogické školy z Hradce Králové. Pod jejím vedením vytvořili sérii fotografií, které vystavovali v březnu 2006 na několika místech v Praze. Vernisáž měla velký úspěch a vystavovala se po celé republice. Součástí vernisáže byl i doprovodný program neslyšících umělců (např. Tichá hudba, NEPANTO, recitátorka Lucie Půlpánová a mnoho dalších.). Postupem času vznikl nápad založit občanské sdružení, které by podporovalo kulturu neslyšících a šířilo jí mezi slyšící veřejností. Občanské sdružení bylo založeno 17.zářím 2007 předsedkyní se stala Milena Čámková a místopředsedkyní Marie Basovníková. Patronem občanského sdružení Zavři uši je hudebník Varhan Orchestrovič Bauer.

Zatím posledním počinem občanského sdružení Zavři uši je módní přehlídka Step by Step v obchodním centru Palladium v Praze, kde modely předváděli neslyšící modelky a modelové. Přehlídku moderoval herec Jaroslav Dušek a neslyšící Marie Basovníková. Akce se uskutečnila 7. března 2009.

XIX. Mezinárodní festival pantomimy neslyšících

Poprvé byl pořádán před 35 lety a konal se periodicky jednou za dva roky. V listopadu 2007 proběhl v Brně XIX. ročník (a zatím poslední) Mezinárodního festivalu neslyšících. Festival vyhlašoval Svaz neslyšících a nedoslýchavých v ČR a Evropské centrum pantomimy neslyšících. Hlavním cílem festivalu bylo vyjádřit účast na tvorbě a rozvoji divadelního umění neslyšících, stejně jako podpořit a rozvíjet jejich tvůrčí iniciativu. Tento festival byl jedinou mezinárodní soutěží neslyšících herců a měl podávat přehled o stávajícím stavu oboru. Festival byl přístupný slyšícím i neslyšícím. Nejvyšším ohodnocením festivalu se stala cena J. G. Debureau.

Mimraj

Vznikl v roce 2006 jako půlroční festival pantomimy k výročí 50. let české pantomimy a 25. let pantomimy neslyšících. Festival probíhal především v Divadle Komédie a dále v Nostickém paláci, v Klementinu. S festivalem byly spojeny nejen pouliční představení, ale i různé přednášky. Festival pokračoval dále v Brně, Bratislavě a Kolíně. Ze souborů neslyšících se představilo Divadlo Neslyším, Pantomima S.I., Nepanto a MIMO Ostrava.

Mezinárodní festival humoru komunity neslyšících v Bratislavě

První ročník tohoto festivalu se konal v roce 2005. Druhý (a zatím poslední) ročník pak ve dnech 16.-19. listopadu 2006, jehož organizací se z většiny chopili mladí neslyšící. Na programu víkendového festivalu bylo promítání krátkých komediálních klipů a filmů, jejichž autory byli sami neslyšící - převážně však ze zahraničí. Vrcholem pak bylo vystoupení neslyšících humoristů. Na festivalu se také konal seminář o problematice humoru neslyšících. K vidění zde byli také kresby (převážně vtipy a karikatury) neslyšících.

Tříkrálové setkání v divadle ABC

Tříkrálové setkání mělo se tradičně odehrávat vždy 6. ledna v divadle ABC. Poslední ročník však proběhl v roce 2007. Představení pořádalo Středisko rané péče Tamtam a bilingvální mateřská školka Pipan, pod záštitou Dagmar Havlové a Nadace Vize 97. Večerem provázel herec Jaroslav Dušek tlumočen do znakového jazyka Jaroslavem Švagrem. Účinkovali zpěváci, jejichž zpěv je tlumočen do znakového jazyka. Každoročně zde vystupovala např. Bára Basiková. Poslední ročník byl věnován ukázkám z muzikálu Dorian Graye. (Příloha č. 10)

Podepsáno srdcem

Od roku 2003 do roku 2008 se každoročně konal charitativní koncert vážné hudby, která je tlumočena do znakového jazyka, což je velice zajímavá podívaná, jelikož vážná hudba většinou nemívá text a tlumočníci vychází pouze z melodie, z období, ve kterém skladba vznikla, za jakým účelem, co skladatel v té době prožíval atd. Po skončení koncertu následoval raut a dražba, jejíž výtěžek přispíval sdružení Centrum Dobré vůle, které akci organizovalo. Jelikož záznam koncertu Podepsáno srdcem přenášela i Česká televize, mohli se tak neslyšící umělci podělit o kousek svého pocitu se slyšící veřejností.

Mluvící ruce

Česká unie neslyšících pořádá každoročně přehlídku tvorby ve znakovém jazyce „**Mluvící ruce**“. Přípravě přehlídky se již desátým rokem věnuje Radka Počtová, která mi o ní poskytla základní informace.

„Přehlídka Mluvící ruce se koná u příležitosti Mezinárodního dne neslyšících, který připadá na třetí neděli v září. Bohužel vzhledem k vytíženosti organizace v podzimním období se konání přehlídky přesunulo do října. První ročník Česká unie neslyšících uspořádala v roce 1998. Svůj název přehlídka získala podle znakového jazyka, ve kterém většina vystoupení probíhá. V letošním roce se bude konat již XII. ročník.

„Mluvící ruce“ je divadelní přehlídka souborů, zájmových kroužků či jednotlivců sluchově postižených. V současné době je rozdělena do dvou bloků. V první části se představují čeští umělci a ve druhé zahraniční hosté, také z řad sluchově postižených. Představení jsou doprovázena moderátory ve znakovém jazyce a simultánně tlumočena do mluveného slova.

Přehlídku finančně podporuje Ministerstvo kultury ČR, Městská část Praha 1 a sponzoři. Vzhledem k dlouholetosti je již zaběhnutá spolupráce se sponzory, kteří pravidelně na přehlídku finančně či materiálně přispívají. Vstupné díky této podpoře nemusí být tak vysoké.

Prostory jsou pro přehlídku vybírány dle cenové, kapacitní a místní dostupnosti. Přehlídku navštíví cca 250 diváků. Složení diváků je téměř vyrovnané, sluchově postižení i slyšící, mladší i starší generace. Počet účinkujících a dobrovolníků, podílejících se na akci, bývá kolem 50 osob. Celkově tedy přehlídku navštíví každoročně kolem 300 lidí.“

(Příloha č. 20)

Miss neslyšících, Miss Deaf World

Soutěž Miss neslyšících a Miss Deaf World pořádala agentura Czech Models ve spolupráci se Svazem neslyšících a nedoslýchavých v ČR. Od roku 2006 však agentura Czech Models začala spolupracovat s časopisem Gong. Miss Deaf World se koná od roku 2002 tradičně v Praze. Soutěž Miss neslyšících a Miss Deaf World probíhá téměř stejně jako ostatní soutěže krásy. Dívky mají přípravný program a týdenní ubytování v hotelu pořadající země. Děj na pódiu bývá přenášen na plátno a bývá přítomno několik tlumočnicků. V případě Miss Deaf World i tlumočníci do mezinárodního znakového systému. Během soutěže se dívky představují na pódiu ve společenských šatech, ve volné disciplíně a v plavkách. V roce 2006

se poprvé konala spolu s Miss neslyšících i její mužská obdoba – Sympaťák roku. Historicky prvním vítězem se stal Pavel Kulich z Prahy. Mužská část soutěží se předvedla, stejně jako dívky při přehlídce zimní módy a při promenádě v plavkách. Mužům však chyběla volná disciplína, kterou dívky s úspěchem absolvovaly. Bohužel tato soutěž nemá stejnou pozornost veřejnosti a médií jako jiné soutěže krásy. Na Miss Deaf World platí všechny náklady spojené s pobytem na území České republiky pořádající agentura prostřednictvím sponzorů. Letenky pro sebe a svůj doprovod si dívky musí hradit sami, popř. jim je uhradí příslušná národní organizace neslyšících či sponzor. Je to jeden z důvodů, proč se Miss Deaf World neúčastní tolik dívek jako soutěží slyšících. (Příloha č. 12)

Deaf Way I.,II.

Druhý díl tohoto festivalu se konal ve Spojených státech amerických. Festival se zatím dočkal pouze svého druhého pokračování, a to po 13 letech, v roce 2002. Jde o mezinárodní kulturní festival, na který se vždy sjede velké množství sluchově postižených z různých zemí. Festival trval 5 dní, které byly naplněny diskuzemi o znakových jazycích, historii, kultuře, umění, k vidění byly moderní technologické možnosti pro neslyšící, právní strategie, vzdělávání, různá kulturní představení a exhibice, při kterých se představovali neslyšící tanečníci, mimové či činoherci z celého světa. Za ČR se zúčastnilo Divadlo Neslyším a Pantomima S.I. Na své si přišli i milovníci výtvarného umění s výstavou soch, linorytů, kreseb, olejomalb a různého užitého umění... Proslovy jsou tlumočeny do amerického znakového jazyka a mezinárodního znakového jazyka. Na obrazovkách běží text v titulkách.

Většina účastníků byla ubytována v prostoru Gallaudetovy university, což je areál, kde se nachází vysoká a základní škola pro neslyšící, knihovny, galerie, hotel, klub, pošta, posilovna, bazén, divadlo, stadion, hřiště atd. Každý, kdo chce na této škole studovat či pracovat, musí ovládat znakový jazyk. Pro neslyšící je pak opravdovou Mekkou. (Příloha č. 9)

Pálení čarodějnic

Jednou z tradičních akcí se stalo pálení čarodějnic na Císařské louce (30. dubna), které pořádá Pražský spolek neslyšících. Program začíná v brzkém odpoledni. Pro děti jsou připraveny různé soutěže včetně vyhlášení nejlepší čarodějnice. Muži si mohou zahrát turnaj v nohejbalu, dále soutěž v páce a pro rozptýlení ruské kuželky. Pro hladové je připraveno občerstvení. (Příloha č. 8)

Fashion Deaf Show

V prosinci roku 2006 se uskutečnila benefiční módní přehlídka Fashion Deaf Show. Benefice se konala v prostorách Divadla Radka Brzobohatého a byla určena na podporu tlumočnických služeb Centra pro zprostředkování tlumočnicků pro neslyšící (CZTN). Vystupující – modelky a modelové byli sami neslyšící. Předváděli modely Dany Hapalové, Lenky Kožíškové a Zuzany Novotné. Program byl zpestřován i kulturními vystoupeními, o které se postarala Tichá hudba či loňští maturanti Střední pedagogické školy v Hradci Králové. Součástí večera byla i výstavka fotografií neslyšících fotografů Jakuba Malíka, Marie Basovnickové a Kamila Panského.

Koncem listopadu 2007 se uskutečnilo pokračování této úspěšné módní přehlídky neslyšících. Konala se v divadle Metro a šaty zapůjčila módní návrhářka Ivana Follová. Program byl opět velice bohatý, vystupovala Tichá hudba, Martin France, Veronika Chladová a další. Výtěžek přehlídky šel na zajištění tlumočnických služeb pro neslyšící.

Summertime

Summertime je každoročně organizován z pověření IFHOHYP (Mezinárodní federace nedoslýchavých mladých lidí) a jde vlastně o mezinárodní tábor pro nedoslýchavé a neslyšící mladé lidi, který se rok co rok uskutečňuje v jiné hostitelské zemi. v srpnu 2005 se Summertime konal ve Střelských Hořticích pod vedením 9 českých sluchově postižených lidí v čele s Ing. Martinem Novákem. Zúčastnilo se ho 45 účastníků z 8 evropských zemí.

Výměna mládeže ("Deaf Youth Culture")

V roce 2004 zorganizovala Mgr. Ivana Tetaurerová a Ing. Martin Novák oboustrannou výměnu neslyšící mládeže (18-25 let) z Anglie a České republiky. Cílem bylo hlavně seznámit účastníky s kulturou neslyšících v dané zemi, poznat organizace a školy pro neslyšící, či si vyzkoušet běžný život v rodinách neslyšících účastníků, díky projektu účastníci navštívili i spoustu zajímavých míst dané země a mnoho dalšího.

Tento projekt obdržel v roce 2007 ocenění v Bruselu při příležitosti Evropského týdne mládeže. Z celkového počtu 100 000 projektů byl s dalšími pěti oceněn Evropskou komisí jako nejlepší. V říjnu 2007 se uskutečnila čtyřvýměna mladých neslyšících z České republiky, Slovenské republiky, Maďarska a Francie. Tématem tohoto ročníku bylo "Vzdělávání mladých neslyšících a politika".

V dalších letech se budou tyto čtyři partnerské země střídat v pořádání výměny mládeže.

Quiz Night

oblíbená soutěž probíhající v klubu České unie neslyšících v Dlouhé ulici, oblastní organizace Praha. Každý Quiz Night měl zvolené téma a soutěžilo se (jak již název napovídá) v kvízech. Peníze vybrané na vstupném šly na podporu časopisu Unie. (Příloha č. 18)

Slavnosti v Radlicích

Zimní a letní slavnosti, které se konají od roku 2007 ve škole v Radlicích vznikly jako charitativní akce na podporu časopisu unie. Během celého dne se mohou návštěvníci slavností účastnit workshopů. V nabídce jsou nejrůznější jazykové kurzy, keramické dílny, soutěže pro malé i velké, sportovní klání atp. Výtěžek celé akce, který je vybrán z drobného vstupného jde na pokrytí nezbytných nákladů časopisu Unie. (Přílohy č. 16, 17)

Plesy

Plesy jsou oblíbenou zábavou neslyšících. Ať se jedná o každoroční **Společenské plesy**, které pořádá např. Česká unie neslyšících, o **Květinový ples** či ples nějaké jiné místní organizace. Program bývá většinou stejný či hodně podobný. Ples uvádějí neslyšící moderátoři, kteří jsou tlumočeni do českého jazyka. Na plese je možno vidět mnoho pěveckých, tanečních, pantomimických a jiných vystoupení. S oblibou se také „zpívá“ ve znakovém jazyce. Na závěr večera se losuje bohatá tombola. Plesy jsou ideální společenskou událostí, na které se setkávají i neslyšící z dalekých měst, povídají si, tančí a baví se. (Přílohy č. 11, 14, 15)

Mezi ploty

Je 18 let velmi oblíbeným festivalem, který se odehrává za zdmi psychiatrické léčebny a má tak bořit bariéry mezi tzv. „nemocnými“ a „zdravými“. Na festivalu dominuje divadlo a hudba. Své místo zde najde i výtvarné umění a také různé soubory zdravotně postižených. I tady se proto můžeme setkat se soubory neslyšících. Vystupovaly zde např. Nepanto, Pantomima S. I. (P. S. I.), Vlastní divadlo neslyšících VDN, Tichá hudba či děti ze školky Pipan. Festival Mezi ploty se těší velké oblibě, a tak se koná kromě pražských Bohnic ještě v Dobřanech u Plzně a v Brně-Černovicích.

6. ZVYKY

Neslyšící se od slyšících liší i ve svých zvycích. Zvyky vycházejí ze samé podstaty, tj. z hluchoty a z toho, že neslyšící vnímají vše vizuálně, bez sluchových vjemů. Typickými příklady jsou např.:

- **Komunikační pravidla:**

- Získávání pozornosti – při upozornění na začátek promluvy stačí lehké poklepání. Nesmí být silné či hrubé, nebo naopak až příliš jemné. Důležité je umístění – kam dotyčného klepeme. Nejčastějším a nejpříjemnějším místem je paže. Od ramene po loket. Pokud vedle sebe sedí neslyšící u stolu, je přijatelné i poklepání na stehno, ale pouze v tomto případě. Pokud by jeden stál a druhý seděl a klepal by ho na stehno, bylo by to bráno neslušně.

Pokud neslyšící chce zavolat někoho, kdo stojí dál, tak požádá někoho, kdo stojí blíže, aby ho zavolal. Neslyšící prostě poklepe na rameno dalšímu a ten dalšímu, až to dojde k volanému.

Ve škole učitelka upozorní jedno neslyšící dítě, aby dávalo pozor a to zase upozorní další, sedící vedle atd.

Pokud jde o upozornění neslyšícího na dálku, stačí mávat rukou nahoru a dolů. Neslyšící jsou známí tím, že mají širší zorné pole než slyšící a tudíž si ve většině případů třepotající ruky všimnou.

- Oční kontakt – při absenci zvukových vjemů stoupá důležitost očního kontaktu při komunikaci. Neslyšící se při komunikaci nedívají z okna či po okolí jako slyšící, ale navzájem udržují oční kontakt. Ten je velmi důležitý. Většině neslyšících je nepříjemné komunikovat s člověkem, který oční kontakt neudrží. Obzvláště má-li neslyšící odezírat, je od slyšícího nevhodné pakliže při mluvení odvrací hlavu či se dokonce otáčí zády. Přerušil-li slyšící zrakový kontakt, je to pro neslyšícího často signálem, že rozhovor je u konce.

- Osvětlení v místnosti – pro neslyšícího jedna z prvotních věcí, které si všimne, přijde-li někam do místnosti. Odkud svítí světlo, kam dopadá, kam postavit tlumočnicka, aby mu světlo nesvítilo do zad a bylo na něj dobře vidět, či kam se postavit, má-li neslyšící odezírat. Nejvhodnější vzdálenost k odezíráni je 1,5 – 4m.

- Přerušení rozhovoru dvou lidí – pokud dva neslyšící znakuji a slyšící chce mezi nimi projít, často neví jak. Někdy začne podlézat jejich ruce, nebo stojí a kouká a teprve po chvíli se osmělí zeptat, zda může projít. Toto vše působí na rozhovor neslyšících mnohem rušivěji, než když slyšící mezi nimi prostě projde. Pokud je v místnosti málo místa, pak je nejjednodušší vzít neslyšícího jemně za rameno a podstrčit ho, či zaťukat na rameno a poprosit ho, zda by nemohl podstoupit.
 - Upoutání pozornosti pomocí světla – při setkání více neslyšících je toto upoutání pozornosti typické. Zhasnout a rozsvítit, popř. znovu zhasnout a znovu rozsvítit světlo jasně značí, že se bude něco dít.
 - Jako velice neslušné - je bráno, udeří-li někdo znakujícího neslyšícího přes ruku, nebo pokud někdo dlouze civí na ruce při komunikaci neslyšících. Dále je velice neslušné, jestliže slyšící, který umí znakovat, přestane beze slova v komunikaci s neslyšícím a otáčí se za zvukem či si začne povídat s jiným slyšícím.
 - Je velmi neetické, jestliže slyšící využije toho, že ho neslyšící nemůže slyšet. Například v situaci, kdy slyšící hovoří o neslyšícím v jeho přítomnosti takovým způsobem, jakým by nemluvil, kdyby ho dotyčný mohl slyšet.
- Dlouhé loučení – stejně jako při vítání se neslyšící políbí na tváře a celé loučení trvá velmi dlouho. Neslyšící se všemi musí rozloučit, pozdravit se...
 - Přání dobré chuti – při přání dobré chuti se klepe prsty ruky sevřené v pěst do stolu. Tohoto si každý neslyšící snadno všimne, protože vibrace stolu cítí, či poskakující nádobí vidí každý neslyšící. Tento zvyk se ovšem liší podle zemí. Například v USA či Anglii tento zvyk neznají a v Itálii klepají jen dvěma prsty. Jako novinka je pak přiřukávání při přípitku – nepřítukává se sklenicemi, ale přiřukávají si ruce. Zatím tento zvyk není ještě mezi neslyšícími masově rozšířen.
 - Pozdrav – pozdrav dlaní od spánku se dá přeložit jako „ahoj“, ale také jako „dobrý den“. Je to univerzální pozdrav. Existuje i pozdrav „dobrý den“, který je doslovným překladem, ale mezi prelingválními neslyšícími se téměř nepoužívá.
 - Kulatý stůl – pro neslyšící je typické sedět u kulatého stolu či si stoly uzpůsobit do takového tvaru, aby na sebe všichni dobře viděli.
 - Ironie – neslyšící neznají a nepoužívají ironii, protože ironie vzniká intonací hlasu.
 - Vítání – neslyšící se líbají na obě tváře.

- Tleskání – stejně po celém světě. Ruce zvednuté nad hlavu třepotají prsty.
- Setkání – pokud se potká neslyšící se slyšícím, který umí znakovat, první otázka neslyšícího vždy bude: „Odkud umíš ukazovat?“, druhá otázka pak: „Proč ses to naučil? Jaký máš důvod?“ a třetí otázka: „Jak dlouho se to učíš/ ses to učil?“. Toto jsou otázky, na které se neslyšící s téměř 100% jistotou zeptá. A pokud se potkají dva neslyšící, kteří se dosud neznali, tak jako první otázka nejčastěji padne: „Kam jsi chodil/a do školy?“. Tím se přiblíží sociální situace, společní známí, kteří zde studovali, či odtud pocházejí atd. Svět neslyšících je malý a tak se mezi sebou neslyšící různých měst dobře znají. Potkávají se na různých plesech, konferencích, sportovních akcích atd. Další otázka tak bývá dotaz na spolužáky: „S kým jsi chodil do třídy? Znáš toho a toho?“

Pro Neslyšící je typické to, že se ptají přímo. Přímě se zeptají: „Jsi ženatý/ rozvedený?“. Zatímco slyšící by tyto přímé dotazy považovali za neslušné, neslyšící nikoliv. Souvisí to s jejich jazykem, s jeho strukturou a gramatikou. Pro neslyšící je velmi složité, pokud se mluví příliš rozmělněně a nepřímě. Například pokud chce ředitel firmy vyhodit neslyšícího a začne větami o důvodech, o snižování stavu a vyjádřeními lítosti, přičemž vlastní informaci, že neslyšící obdržel výpověď dostane až na konci, tak může být zmaten. Pro neslyšícího je mnohem lepší a přehlednější, sdělí-li ředitel přímo: „Dostal/a jste výpověď, důvody jsou tyto...“.

O neslyšících se často říká, že nejsou příliš dochvilní a kulturní akce začínají později, než bylo v plánu, což je způsobeno tím, že neslyšící, kteří se dlouho neviděli se mezi sebou baví, vyprávějí si a často ani signály začátku představení nejsou nic platné.

Neslyšící jsou také nesmírně hraví. Pokud se jich sejde víc, hrají nejrůznější hry, nebo ve stacionáři navštěvují různé kroužky – šipky, karty, turistiku, atd.

7. HUMOR

Neslyšící mají svůj smysl pro humor a vlastní vtipy, které se mnohdy dají jen těžko přeložit do českého jazyka a když se přeloží, nejsou již vtipné. Jako příklad bych použila vtip o King Kongovi (viz. níže). V humoru neslyšících převažuje především zveličování, přehnané zobrazování, výrazná mimika a využívání všech prvků znakového jazyka.

King Kong

Na nádherné pláži leží lidé a opalují se, přijde King Kong a všichni lidé utíkají. Jen jedna slečna odhodí ručník a jde do moře. King Kong je překvapen, zamiluje se do ní, položí vedle ní ruku a nabídne jí, aby mu vlezla do dlaně. Dívka si tedy sedne do ohromné dlaně, King Kong se na ní dívá a říká: „Chceš si mě vzít?“.

Jádro vtipu tvoří znak **vzít** neboli **svatba**. Při tomto znaku dopadne nejprve pravá dlaň do dlaně levé a poté levá dlaň do dlaně pravé. Z toho vyplývá, že King Kong dívku, kterou miloval, rozdrtil při žádosti o ruku.

Dotaz

Slyšící muž pozoruje neslyšícího muže, ale ví, jak je to u nich s psaním, tak napíše na kus papírku: „Umíš číst?“ a ukáže mu ho. Neslyšící je znechucen a odepíše: „Co vy? Umíte psát?“.

Pohřeb

Jsou tři kamarádi – neslyšící, nevidomý a vozičkář. Když zemře nevidomý, položí vedle něj do rakve i jeho hůl. Vždy mu věrně sloužila a strávili spolu kus života. Za nějaký čas zemře vozičkář. Vozičkáři dají do rakve voziček. Věrně mu sloužil celý život a tak si ho chce vzít i na svou poslední cestu. Po delší době zemře neslyšící – a do rakve vedle něj...položí tlumočníka...

„Omyl

Neslyšící muž, jehož manželka (rovněž neslyšící) zůstala v hotelovém pokoji, se vydá na procházku. Když se vrátí, uvědomí si, že si sice pamatuje poschodí, ale nepamatuje si číslo pokoje. Nu, tak se rozhodne, že svůj pokoj najde tak, že bude postupně klepat na dveře a pokud se otevřou, tak se omluví a pokud ne, tak to jistě musí být pokoj, kde odpočívá manželka. Přijde tedy k prvním dveřím, zaklepe, dveře se otevřou, muž se omluví. To samé u

druhých dveří. Když zaklepe na třetí dveře, tak dlouhou dobu nikdo neotevívá a muž tedy vstoupí. Místo jeho manželky tam však visí oběšený chlap.

Svět Neslyšících

Země byla atomovou válkou totálně zničena. Na Zemi přežili jen dva muži, z toho jeden neslyšící a jeden slyšící. Tito dva pozůstali se potkali a pokoušeli se spolu komunikovat. A hle! Z nebe přicházelo zvláštní světlo a objevil se Bůh. Muži byli ohromeni, podívali se na sebe, neboť obraz Boha byl opravdový!

Bůh k nim nahlas promluvil: „Blahopřeji! Prozradte mi vaše tři přání a já vám je splním. Prvnímu člověku, který mi řekne svá tři přání, je splním a tomu druhému splním dvojnásob.“ Slyšící muž řekl neslyšícímu muži: „Váš handicap je nešťastný, a proto nechám Vás jako prvního, který prozradí svá tři přání.“ Neslyšící byl překvapen a měl radost. Začal znakovat: „Bože, přál bych si čtyři obrovské domy.“ Bůh dal neslyšícímu čtyři domy a slyšícímu osm domů. Neslyšící pochopil, proč mu dal slyšící přednost a přestal být nadšený. Přemýšlel o druhém přání: „Bože, chci 200 neslyšících žen.“ Potom neslyšící zase přemýšlel... a dostal nápad. Znakoval: „Bože, chtěl bych od Tebe, abys mi vzal jedno z mých varlat.“ Bůh mu ho vzal a slyšícímu vzal obě varlata. Neslyšící radostně znakoval: „Hurá, bude jenom svět Neslyšících.“

Nevýhody hluchoty

- Při jídle mlaskáte a díváte se, proč se lidé na vás dívají.
- Jedno sobotní odpoledne jste na nákupu, neznámý člověk se u vás zastaví a ptá se, kdo vyhrál fotbal. Protože si myslel, že vaše sluchadla jsou rádio.
- Zatímco se sprchujete, vaši kamarádi se objeví ve dveřích a vaše manželka je nechá vstoupit do bytu, aniž by vám to oznámila. Vracíte se z koupelny směrem do ložnice a děláte hostům opravdovou show.
- Jste u samoobslužné benzínové pumpy. Muž v okénku na vás z ampliónu hovoří: „Plaťte předem, prosím.“ Vy čekáte a díváte se, že žádný benzín neteče. Když se podíváte do okénka, muž na vás vrhá děsný pohled.
- Jste ve veřejné prádelně a sušárně. Dáte si prádlo do sušičky a nastavíte program. Když se cyklus sušení ukončí, sušička pípá a bzučí, ale vy samozřejmě neslyšíte nic. Když své

prádlo nakonec vyndáte, je celé zcvrklé, zmuchlané a zkrabatělé, takže se skoro nedá vyžehlit. To proto, že jste ho nechali v sušičce moc dlouho.“²⁵

- *„Jste na nákupu v supermarketu. Pozorně sledujete rozličné ceny potravin, aby vám to vzhledem k vašim financím vyšlo. Přijde žena s vozíkem a řekne vám: „S dovolením, prosím,“ ale vy to neuslyšíte. Žena se začne rozčilovat a s vozíkem do vás narazí.*
- *Když vyndáte z kapsy peněženku a klíč vypadne z kapsy na zem, vy to nevíte, protože jste náraz klíče neslyšel. Zjistíte to, až jej budete potřebovat.“²⁶*
- *„Když lidé bouchnou dveřmi, znamená to obvykle, že jsou pěkně naštvaní. Překvapí je, že bouchnete dveřmi, ale vkrácíte do místnosti s úsměvem.*
- *Sedět v hledišti a tleskat vypadá jako jednoduchá věc. Musíte ovšem dávat pozor, kdy přestat, abyste netleskali sami.*
- *Aby vám neujel autobus musíte se pořád dívat tam, kudy má autobus přijet, zatímco ostatní lidé si v klidu čtou noviny, procházejí se a povídají si.*
- *Muž od vedlejšího stolu vás prosí, zda si z vašeho stolu může vzít sůl, ale vy nereagujete, protože neslyšíte. Potom se divíte, že se ten muž na vás mračí.*
- *Vy, velký gentleman, jdete na veřejnou toaletu a zamknete se. Po chvíli přijde uklízečka a zavolá, zda je někdo uvnitř. Vycházíte ven, vidíte ženu, a v domněnce, že jste na dámské toaletě, zahanbeně prcháte.“²⁷*

„Nevidomí zpěváci přišli zpívat vánoční koledy před dům Neslyšících“

²⁵ Nevýhody hluchoty. Unie, ročník XV, 07 – 08/ 2006, strana 23.

²⁶ Nevýhody hluchoty. Unie, ročník X, 03 – 04/ 2001, strana 13.

²⁷ Nevýhody hluchoty. Unie, ročník X, 01 – 02/ 2001, strana 12.

Hlavně v zahraničí je velmi oblíbené vyprávění veselých příběhů. - tzv. **Storytelling**, kdy se ve storytellingové soutěži utkávají nejlepší neslyšící vypravěči. V ČR se uskutečnila první taková soutěž v roce 2003 a v roce 2004 bohužel i poslední. Šlo o „**Příběhy z rukávu**“ organizované pod hlavičkou České unie neslyšících. V západní Evropě či Americe je také velmi populární vyprávění tzv. **123 story** a **ABC story** (což jsou básně, jejichž děj musí obsahovat buď čísla či písmena jednorozměrné abecedy v sestupné či vzestupné posloupnosti).

²⁸ Humor.Vtipy ze světa Neslyšících. Unie, ročník X, 12/ 2001, strana 11.

8. ČASOPISY

Neslyšící postrádají čtenářské dispozice standardního textu, proto je potřeba speciálních časopisů, kde jim budou přijatelnou a jim srozumitelnou formou zprostředkovány informace týkající se jejich zdravotních, vzdělávacích, kulturních a sociálních potřeb.

Sestavila jsem přehled časopisů pro neslyšící se kterými se mohli, či mohou čtenáři setkat. Při tomto výčtu jsem vycházela převážně z prvního dílu Průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu od Jaroslava Hrubého.

První tištěný zpravodaj pro neslyšící v češtině začal vycházet v roce 1918 a nazýval se „**České noviny pro hluchoněmé**“ (později „**Noviny pro hluchoněmé**“). Tyto noviny však nevydávali sami neslyšící, ale jejich slyšící učitelé, kteří se snažili psát noviny jednoduchou češtinou, které by rozuměli i méně gramotní neslyšící. Když začala později vycházet „**Svépomoc neslyšících**“, začaly „**Noviny pro hluchoněmé**“ otiskovat velké množství článků orientovaných proti znakovému jazyku a později přestaly publikovat články psané samotnými neslyšícími. Zemská ústřední jednota hluchoněmých v Brně žádala o přenechání novin, ale k dohodě nedošlo, a tak začala v roce 1929 vydávat časopis „**Přítel**“ a později „**Zájmy hluchých**“. „**Noviny pro hluchoněmé**“ přestávají vycházet na konci roku 1930.

V roce 1918 začíná vycházet dvouměsíčník „**Obzor hluchoněmých**“ na oslavu 50. výročí trvání Podpůrného spolku hluchoněmých sv. Františka Saleského. Od října 1919 vycházel jako měsíčník a v červenci 1951 vyšlo poslední číslo.

V roce 1923 začal Svaz spolků učitelů hluchoněmých v ČSR vydávat v jednoduché tiskové úpravě časopis „**Revue pro vzdělávání a výchovu hluchoněmých**“.

V Litoměřicích byly od roku 1925 vydávány „**Litoměřické listy hluchoněmých**“. V roce 1929 byl časopis přejmenován na „**Deutsche Taubstummblätter**“.

V dubnu 1926 vyšlo první číslo časopisu „**Svépomoc hluchoněmých**“. V roce 1927 byl časopis přejmenován na „**Svépomoc neslyšících**“. Tento časopis měl velmi vysokou úroveň, zavádí název „Neslyšící“ (i s velkým písmenem) a obhájí znakový jazyk. „**Svépomoc neslyšících**“ nadobro zaniká v roce 1932.

1. dubna 1926 vyšlo i první číslo časopisu „**EFETA**“ Spolku nedoslýchavých a později ohluchlých. V březnu bylo vydávání okupanty zastaveno. Od roku 1945 do roku 1946 byly vydávány „**Naše zprávy**“. Poslední číslo vyšlo koncem roku 1949.

Počátkem roku 1929 začaly v Chomutově vycházet „**Sudetendeutsche Taubstumm-Zeitung**“ (**Sudetoněmecké noviny neslyšících**), které vycházely až do roku 1937.

Od roku 1929 byl Zemskou ústřední jednotou hluchoněmých pro Moravu v Brně vydáván časopis „**Přítel**“. Tento časopis byl vydáván pouze jeden rok.

Od roku 1930 vycházel v Brně časopis „**Zájmy hluchých**“. Časopis vede ohluchlý redaktor František Kopřiva nejdříve prakticky sám. Později je časopis předán do rukou skupině učitelů neslyšících. V roce 1934 přebíral František Kopřiva svou funkci šéfredaktora zpět až do roku 1940, kdy časopis zanikl.

V roce 1933 se začal v Litoměřicích vydávat časopis „**Hluchoněmý**“.

Koncem roku 1937 začal vycházet časopis „**Československý neslyšící**“, který navazoval na tradici časopisu „**Svépomoc neslyšících**“. Od září 1938 do března 1939 je vydávání časopisu „**Československý neslyšící**“ přerušeno a v březnu 1939 vyšlo po konfiskaci poslední číslo pod názvem „**Česko-Slovenský neslyšící**“.

Od ledna 1946 do roku 1949 vycházel časopis „**ABC neslyšících**“ Československého ústředního svazu péče o neslyšící.

Díky dlouholetému šéfredaktorovi „**Zájmu hluchých**“ a místopředsedovi Spolku neslyšících ve Zlíně Františkovi Kopřivovi začal tento spolek vydávat v roce 1948 časopis „**Zpravodaj pro členy a přátele spolku neslyšících ve Zlíně**“. V roce 1949 se časopis přejmenoval na „**Zájmy neslyšících**“, čímž se stal přímým odkazem „**Zájmu hluchých**“.

Koncem roku 1949 převzala Ústřední jednota invalidů všechny časopisy pro zdravotně postižené. A roku 1950 je všechny sloučila do dvou časopisů a to „**Zpravodaje Ústřední jednoty invalidů**“ a „**Práce invalidů**“. Po založení Svazu invalidů v roce 1952 se Zpravodaj přejmenoval na „**Zpravodaj Svazu československých invalidů**“. „**Práce invalidů**“ vycházela až do roku 1958. I přes snahy udržet jednotný časopis pro všechna postižení, se to nakonec nezdařilo. Zanedlouho bylo obnoveno vydávání časopisu „**Zora**“ v Braillově písmu pro zrakově postižené a „**Zpravodaj Ústřední jednoty invalidů**“ začal vycházet v mutaci pro neslyšící, která nebyla dlouhou dobu v titulku nijak označena. Jediné označení bylo v okénku pro adresu, kde zářila nenápadná hvězda a později se změnila v ještě nenápadnější písmenko „M“. Až v prosinci 1954 se v hlavičce „**Zpravodaje Svazu Československých invalidů**“ objevil titěrným písmem titulek „Vydání pro neslyšící“. Od roku 1961 byla hlavička časopisů nápadně rozlišena a dřívější prvotní označení „Vydání pro sluchově vadné“ se mění na „Vydání pro sluchově postižené“. Slovo „vadní“ v neslyšících nadšení

nevyvolávalo, a proto došlo k této změně. V roce 1969 se změnil název časopisu na „**Elán – Vydání pro neslyšící**“ (později „Vydání pro sluchově postižené“). Na konci roku 1969 se název zjednodušil na „**Elán sluchově postižených**“, který vydával Český svaz sluchově postižených. V prosinci 1971 se v Elánu objevuje příloha „**Sport neslyšících**“. Po normalizaci přestává časopis neslyšících sportovců vycházet. V roce 1972 začíná vycházet celostátní časopis pro sluchově postižené „**Gong**“, což byl přejmenovaný „**Elán – Vydání pro neslyšící**“. Důvodem pro přejmenování byly omyly poštovní novinové služby, která si pletla vydání Elánu pro neslyšící s vydáním pro tělesně postižené a často samotní neslyšící se styděli za popisek „sluchově postižení“ na časopisu. Od 1. ledna 1993 vydává Gong ASNEP (Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel).

10. února 1990 bylo vydáno první číslo „**Bulletinu Federace rodičů a přátel sluchově postižených**“. Nejprve psané na psacím stroji a od roku 1992 mnohem moderněji na počítači a s modernějším grafickým zpracováním.

Od prosince 1992 vychází „**INFO - zpravodaj Informačního centra Národního institutu pro neslyšící**“. V dnešní době se časopis jmenuje „**INFO - zpravodaj Magazín Informačního centra o hluchotě FRPSP**“ a vychází 4x do roka.

V roce 1992 začala Česká unie neslyšících vydávat časopis „**UNIE**“, který se vydává dodnes jako dvouměsíčník.

V témže roce, jako dva předchozí časopisy, vznikl i časopis „**Bikatón – časopis klubů neslyšící mládeže**“.

Koncem dubna 1994 vyšlo nulté číslo „**Novin pro neslyšící NONE**“ vychází jako čtrnáctidenník psaný jednoduchou češtinou.

Časopis „**Ucho-echo**“ začal vydávat po vystoupení z ASNEPu Svaz neslyšících a nedoslýchavých. Zanedlouho začala časopis sponzorovat televize Nova, avšak i tak se dostal do velkých finančních potíží. Časopis „**Ucho-echo**“ měl i svou elektronickou podobu.

V dnešní době se neslyšící mohou začíst pouze do časopisů „**Unie**“, „**Gong**“ a „**INFO - zpravodaj Magazín Informačního centra o hluchotě FRPSP**“.

„**Info – Zpravodaj**“ vydává Federace rodičů a přátel sluchově postižených, vychází čtyřikrát do roka, vždy se věnuje nějakému aktuálnímu tématu, shrne, co se stalo nového, přináší zajímavé rozhovory, cituje zahraniční časopisy a recenze na cizojazyčné knihy v problematice sluchového postižení atd. Ačkoli vychází jen jednou za ¼ roku, je vždy plný zajímavých informací z oblasti sluchového postižení.

Pokud se chce čtenář dozvědět aktuálně něco o přednáškách, divadlech či jiných aktuálních tématech, sáhne spíše po periodiku, které vychází častěji. „**Gong**“ vychází každé dva měsíce, přináší zajímavé rozhovory, věnuje se kulturním akcím, které budou probíhat, či proběhly, shrnuje sportovní akce a nachází se zde seriál o kompenzačních pomůckách. Závěr časopisu patří dětem. Gongáček přináší různé doplňovačky a obrázky na rozvoj motoriky, logického myšlení, čtenářských dovedností... atd. Pro luštitelé je připravena ještě křížovka místo je i pro inzerci, společenskou kroniku a slovníček znakového jazyka, který přináší 12 fotografií se znaky a popisem. Časopis „**Gong**“ lze také nalézt v elektronické podobě na adrese www.gong.cz.

„**Unie**“ vychází jako dvouměsíčník, přináší rozhovory, zprávy z činnosti oblastních organizací České unie neslyšících, informace o tom, co se děje u nás i v zahraničí mezi sluchově postiženými, z jejich kultury, přináší sociální poradenství, sport, články o zdraví a společenskou kroniku. Obsahovým zaměřením posiluje funkce informační, výchovně vzdělávací, zdravotně osvětové, ale i další, které ve smyslu duševního zdraví a orientace na životní hodnoty umožňují získání vyššího zájmu neslyšících o věci vlastní i veřejné.

9. POHÁDKY

Naslouchat pohádce má pro dítě stejný význam jako hra. Může se při ní vyrovnávat se svými strachy a konflikty. Děti se v pohádkách učí rozdělovat věci na dobré a zlé, dějí se v nich fantastické příběhy plné kouzel, hrdinství, je zde láska i nenávist až do smrti, vyskytují se zde překážky, které musí hlavní hrdina překonat, aby dostal zaslouženou odměnu, čímž se dítěti rozšiřuje pozitivní vnímání světa.

Pohádky mají výchovný smysl. Řeší svým příběhem nějaký problém, který je důležitý pro člověka v určitém vývojovém stádiu. To je velmi důležité, protože zvládnutí jedné vývojové etapy je podmínkou pro překonání problémů v té další.

V poslední době vzniká nejen pro neslyšící, ale celkově pro sluchově postižené řada pohádek. Jde o pohádky buď psané, dole s vysvětlivkami slov (popř. i s obrázky), kterým by děti nemusely porozumět, nebo jde o tlumočené pohádky na VHS či DVD.

Přináším ukázkou pohádky „**O bílé laňce**“, která je ze stránek www.ticho.cz, kde se jich v úpravě pro sluchově postižené děti nalézají několik.

„O bílé laňce

*Mladá královna často chodila k tůňce na kraji lesa. Jednou tam potkala žábu. Žába královně řekla: „Narodí se ti holčička. Bude hezká a hodná, ale budeš s ní mít velké **starosti**.“*

Královna o žábě večer vyprávěla králi. Král tomu ale nevěřil. Druhý den šel k tůňce sám. Aby viděl, jestli je to pravda. Vzal si do ruky kámen. Král si myslel, že tím kamenem žábu zabije.

Za chvíli žába vystrčila hlavu z vody a povídá: „Králi, vím, že máš v ruce kámen. Zahod ho!“ Král kámen zahodil.

*A žába řekla králi: „Tvoje dcera bude jednou ráda, že jsi mě nezabil. Až se tobě a královně narodí holčička, musíte ji dobře hlídat. Dokud jí nebude šestnáct let, nesmí se jí dotknout ani jeden **sluneční paprsek**! Když se jí paprsek dotkne, stane se něco zlého.“*

*Když se král vrátil domů, zavolal stavitele. Chtěl, aby postavili nový **zámek**. Nový zámek neměl okna ani dveře. Do nového zámku se chodilo chodbami, které byly pod zemí. Král se s královnou a se všemi lidmi ze starého zámku **přestěhoval** do nového.*

Brzy se královně narodila holčička. Dali jí jméno Jitřenka. Jitřenka nesměla ze zámku ven. Nikdo jí nesměl říct, že je ještě něco jiného než jejich zámek. Jitřenka se nesměla dozvědět o světě venku, aby ho nechtěla vidět.

*Ale každý člověk potřebuje slunce a **pobyt** venku. Protože Jitřenka nikdy ven nechodila, začala být nemocná. Doktor řekl, že Jitřenku uzdraví jen čerstvý vzduch. Král zavolal **rádce** aby mu poradili. Jak to udělat, aby Jitřenka mohla ven a přitom se jí nedotkl ani jeden sluneční paprsek?*

Jeden rádce řekl: „Princezna Jitřenka může být venku v noci. V noci slunce nesvítí.“

*To byla pravda. A tak král a královna jezdili s princeznou ven v noci. Měli **kočár** se střechou, která se dala odkrýt. Když slunce zapadlo, odkryli střechu, a když začalo vycházet,*

rychle střechu zakryli. Teď už Jitřence král s královnou nic netajili. Vyprávěli jí o světě kolem a v noci jí ho ukazovali. Jitřenka ale chtěla vidět slunce a modré nebe. Jednou udělala do střechy kočáru díрку. Když slunce vyšlo, tou dírkou jeden paprsek posvítit na Jitřenku. Jitřenka se **proměnila** na bílou laň a utekla z kočáru. Král s královnou ji hledali, ale nenašli. Všichni byli moc smutní.

Princezna – laň běžela do lesa. Když viděla tuňku, chtěla se napít. Najednou se objevila **babička** v zeleném kabátku.

Povídá princezně: „Znám tvoji maminku, často sem chodila, když byla mladá. Říkala jsem jí, ať na tebe dává pozor. Že se tě nesmí dotknout ani jeden paprsek slunečního světla. Když půjdeš se mnou, nic se ti nestane.“

Babička dovedla princeznu do **chaloupky**, uprostřed lesa. Od této chvíle tu bydlely spolu. Ve dne žila princezna jako laň, v noci se proměnila zpátky na člověka.

Jednou bílou laň uviděl v lese mladý **lovec**. Chtěl ji ulovit, ale ona mu utekla do chaloupky. Lovec jel na koni za ní. Přijel až k chaloupce. Před chaloupkou seděla **babička** v zeleném kabátku.

Lovec ze zeptal: „Neviděla jsi bílou laň?“

Babička mu odpověděla: „Bílou laň? Bílá laň přece není. Byl jsi moc dlouho na sluníčku a něco se ti zdálo.“

Lovec tedy odjel.

Druhý den se princezna - laň bála jít ven. Ale měla hlad, tak se v poledne vydala do lesa. Nešla daleko, brzy uviděla lovce. Lovec ležel na trávě a spal. Laňce se moc líbil, tak se na lovce dlouho dívala. Najednou se lovec vzbudil a chtěl laň chytit. Jel za ní až k chaloupce. Tam seděla **babička** a ptala se ho: „Zase hledáš bílou laň? V lese bílá laň není. Něco se ti zdálo, byl jsi moc dlouho na sluníčku.“

Lovec se zamračil a odjel.

Třetí den šla laňka ven až večer. Jedla zelenou trávu, najednou uviděla lovce, jak na ni **míří šípem**. Chtěla utéct, ale lovec vystřelil a šíp se laňce **zabodl** do nohy. Bolelo to, ale doběhla do chaloupky. Lovec přijel hned za ní.

Ptal se **babičky**: „Kde je ta bílá laňka?“

Babička mu odpověděla: „Už dvakrát jsem ti řekla, že bílá laň není! To je jako kdybys hledal bílou tmu!“

Lovec řekl **babičce**: „Já ji ulovím, uvidíš!“ A poprosil: „Babičko, můžu u tebe přespat?“

Babička dovolila lovcovi, ať jde spát na půdu. Lovec poděkoval a brzy na půdě usnul. Probudil ho nějaký zvuk. Podíval se **škvírou**, ve stropě do pokoje. Viděl krásnou princeznu s ránou v noze a na zemi svůj šíp.

Babička princezně povídala: „Já vím, jak by tě mohl ten lovec zachránit. Kdyby tě hned teď objal, už bys zůstala pořád člověkem.“

Lovec to slyšel, běžel do pokoje a objal princeznu Jitřenku. V tu chvíli zasvítilo sluníčko, ale Jitřenka už se v laňku neproměnila. Zůstala krásnou princeznou. Poděkovala lovcovi. Lovec odvezl princeznu domů a brzy měli svatbu.

laň, laňka – lesní zvíře, podobá se srnce

tůň, tůňka – místo v lese, kde je voda

starosti – věci, které tě trápí, jsi kvůli nim smutný a musíš na ně pořád myslet

sluneční paprsek – kousek světla, které k nám posílá sluníčko

zámek – krásný dům, je velký, má hodně oken, má různé věže, bydlí v něm králové

přestěhovat se – jít bydlet z jednoho domu nebo bytu do druhéh

pobyt – když někde jsi

kočár – jezdí se v něm, táhnou ho koně, má kola, sedačky a může mít střechu

proměnit se – z něčeho se stane něco jiného, z nějaké věci se stane jiná věc, z člověka se stane jiný člověk, z člověka se stane zvíře...

objevit se – najednou být tam, kde jsi předtím nebyl

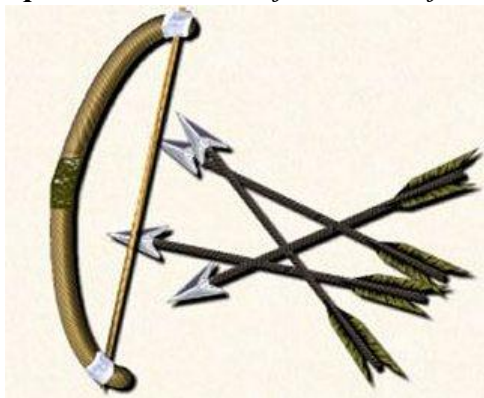
chaloupka – malý a starý dům

lovec – muž, který loví (chytá, střílí) zvířata

mířit – hledat správný směr, když chci někam hodit nebo střelit. Míříš, třeba když hážeš míč do koše.

šíp – střílí se z luku, je ze dřeva, je tenký a na konci má špičku

zabodnout se – zapíchnout se špičkou do něčeho, nůž se zabodne do dřeva

škvíra – mezera, otvor, kousek místa může být mezi prkny v plotě

Petra Horáková²⁹

²⁹ Pohádka v úpravě pro SP děti [online]. c2001-2006, [citováno 26.prosince 2006] <<http://www.ticho.cz/clanky.php?key=537>>

Na DVD mě zaujala pohádka „**Pinocchio**“ (viz Příloha č.1). U DVD je přiložena i brožura, kde je pohádka převyprávěná. Po zapnutí DVD začínají pohádku vyprávět ve znakovém jazyce dvě vypravěčky. Každá představuje vždy jednu osobu. Jejich vyprávění je doplňováno obrázkovými ilustracemi. Celá pohádka je rozdělena na 8 částí. Vypravěčky vždy odvypráví část děje, a poté se zobrazí menu. Toto menu je v podobě obrázkové mapy. Mapou se táhne cesta a jednotlivé děje jsou zde zachyceny tím, kde se děj odehrává a jsou očíslovány. Jednička tak tedy logicky začíná v truhlářství, dvojka pokračuje v řezbářství a tak podobně. Pohádka je nadabovaná, takže záleží na divákovi zda nechá zvuk zapnutý či vypnutý, zda mu budou více vyhovovat titulky nebo je zanechá skryté.

Unikátním projektem se stala kniha s DVD „**Dívej se, povídám... texty od Neslyšících, pro Neslyšící, o Neslyšících**“ (viz Příloha č.4), která měla křest 7. února 2007. V knížce se nalézá několik oddílů: „**Pohádky**“, „**Povídky**“, „**Básničky**“ a „**Věci**“, které napsali sluchově postižení či hlavní hrdina trpí sluchovou ztrátou. Publikace a DVD vznikly v projektu Ruce pro oči – Neslyšící (nejen) autoři píší (nejen) pro neslyšící česky psané příběhy přeložené do českého znakového jazyka.

Pohádky jsou buď autorské (jako např. Pohádka o neslyšícím rybářovi a královi slyšícím sluhovi) či na motivy známých pohádek (např. Pohádka o hluchém Honzovi či Pohádka O Popelce a jejích hedvábných rukavičkách). Hlavní hrdina bývá většinou neslyšící, z pohádek často vyplývá pro neslyšící jasné ponaučení a to, aby byli hrdí na svůj rodný – znakový jazyk. Zajímavý je zcela jiný pohled na svět. Pejsek s kočičkou neslyší plakat panenku pod keřem, ale vidí chvějící se keřík, Popelka neztratí na plese střevíček, ale rukavičku, díky níž ovládá perfektně znakový jazyk, Honzu, jeho hluchota ochrání před mocí kouzelné píšťaly... atd. V povídkách bývají, stejně jako v pohádkách, hlavní hrdinové neslyšící, kteří díky své odlišnosti zažívají mnohá dobrodružství a zase jako by se zdálo, že být neslyšícím je výhoda (např. když je Lukáš uvězněn zlodějem ve sklepě, má roubík v puse, ale s neslyšící dívkou Evou, která na něj kouká sklepním okénkem se domluví ve znakovém jazyce). Básničky jsou z části vytvořeny studenty Střední pedagogické školy pro sluchově postižené v Hradci Králové na hodinách českého jazyka a z části tvořeny díly neslyšících autorů jako jsou např. Eliška Vyorálková, Petr Pašek, Lucie Půlpánová, Jana Stadlerová. „**Věci**“ je oddíl vytvořen studenty Střední zdravotnické školy pro sluchově postižené v Berouně. Žáci představují různé věci, např. auto, budík, knihu, svetr, koberec atd. Vysvětlují jejich původ, užití, jak byly vyrobeny a mnohdy i jejich konec. Cyklus „**Věci**“ vznikl při hodinách českého jazyka v letech 1997 - 1998. Získal čestné uznání za kolektivní dílo v regionální literární soutěži a vyšel několikrát na SZŠ pro sluchově postižené v Berouně v několika samizdatových vydáních.

Na DVD se nalézají série pohádek. DVD má velmi hezkou grafickou úpravu a krásnou hudbu. Divák se nejprve ocitne v knihovně, kde se mu objeví osm knih. Každá kniha představuje jednu pohádku či povídku ve znakovém jazyce. Při kliknutí na klíč ležící vedle knih se spustí příběh vyprávěný neslyšícím vypravěčem ve znakovém jazyce.

Myslím, že tato kniha je první vlaštovkou a doufám, že podobných projektů bude stále více a více, protože pohádky jsou pro nejmenší neslyšící stejně důležité jako pro slyšící děti. Navíc je toto i možný prostředek k tomu, aby neslyšící děti začaly více číst.

10. SPORTOVNÍ AKCE

Při sportu se velice významně posiluje pocit sounáležitosti členů „komunity Neslyšících“. Při sportu „mezi svými“ se neslyšící zbavuje pocitů méněcennosti, který někdy přichází při problémové komunikaci s okolím, které neslyšícího bere jako postiženého, či dokonce retardovaného. Zejména pasivní sportování slouží spíše jako záminka k setkávání se s ostatními, probrat novinky, popovídat si o životě. Jedná se o další z řady společenských událostí. Neslyšící bývají ve sportu zařazeni mezi ostatní handicapované. S tím je však spojen určitý paradox a to, že neslyšící jsou fyzicky zcela zdatní, nemají handicap, který by omezoval jejich fyzickou stránku a výkony. Nemusí se kvůli nim upravovat pravidla, či zavádět nové sportovní disciplíny, spíše je třeba uzpůsobit okolí a sociální prostředí, které se k nim bude chovat ohleduplně.

Neslyšící se věnují sportu hodně a rádi, je jedno na jaké úrovni – ať vrcholově či rekreačně. Zakládají různé spolky, sportovní týmy, družstva apod.

Existují mezinárodní turnaje neslyšících, mistrovství světa, mistrovství Evropy, mistrovství ČR v různých sportovních disciplínách jako jsou např. stolní tenis, šachy, atletika, šipky, volejbal, plážový volejbal, nohejbal, lyžování, kopaná, bowling, badminton, plavání atd.

V roce 2009 se uskuteční již 28. ročník **Celostátních sportovních her sluchově postižené mládeže**. Jde o akci, na níž se setkávají sportovci ze všech středních škol pro sluchově postižené. První ročník se konal v roce 1980 v Otrokovicích po vzoru Sportovních her sluchově postižených žáků. Sportovní hry pořádá vždy jedna ze škol pro sluchově postižené.

Již zmíněné **Celostátní sportovní hry sluchově postižených žáků** proběhnou v roce 2009 jako 45.ročník, letos tyto hry hostí Střední škola, Základní škola a Mateřská škola pro sluchově postižené ve Výmolově ulici.

Neslyšící se také hojně věnují turistice. Je jedno, jestli v rámci nějakých spolků, klubů, organizací či ve skupinách kamarádů.

deaflympiáda se uskutečnila v Melbourne v roce 2005.

Soutěžními disciplinami letních deaflympiád jsou: atletika, badminton, basketbal, bowling, cyklistika, fotbal, házená, orientační běh, plavání, stolní tenis, střelba, tenis, vodní polo, volejbal, zápas.

První zimní deaflympiáda se konala v roce 1949 v Seefeldu a poslední v roce 2007 ve v Salt Lake City. Na zimních deaflympiádách se soutěží v alpském lyžování, běhu na lyžích, ledním hokeji, snowboardingu a curlingu.“³⁰

Ta v pořadí již 20. letní deaflympiáda se konala v lednu 2005 v australském Melbourne. Zúčastnilo se jí 28 českých sportovců, kteří přivezli 6 medailí. Markéta Hanne přivezla dvě zlaté medaile z běhů na 100 a 200 metrů, Pavlína Maléřová stříbrnou medaili v hodu kladivem a zlatou v hodu diskem. Tereza Wagnerová získala bronz v sedmiboji a třetí místo patří cyklistovi Františkovi Kocourkovi, který jel časovku na 32 kilometrů.

Další letní olympiáda je teprve před námi – proběhne v Taipei v Číně od 5. do 15.9. 2009.

31

32

³⁰ Oficiální stránky Českého paralympijského výboru [online]. c2007, [citováno 4. března 2007].

<<http://www.paralympic.cz/cs/paraadeaf/Default.aspx>>

³¹ Emblem [online]. [citováno 9. března 2009] <<http://english.2009deaflympics.org/files/13-1027-864.php>>

³² Macot [online]. [citováno 17. března 2009] <<http://english.2009deaflympics.org/files/13-1027-865.php>>

V pořadí již 16. zimní deaflympiáda se konala v únoru 2007 v Salt Lake City. Naši sportovci přivezli celkem 9 medailí. Petra Kurková vyhrála slalom speciál a kombinaci, ze super obřího slalomu si přivezla stříbrnou medaili a ze sjezdu bronz.

Teprve šestnáctiletá Tereza Kmochová si odvezla ze své první deaflympiády zlato za sjezd a obří slalom, stříbro pak z kombinace a ze slalomu a bronz ze super obřího slalomu.

33

³³ Fotoalbum pro neslyšící - Zimní deaflympiáda Salt Lake 2007 [online]. c1998-2009, [citováno 24.března 2007]. <<http://www.neslysici.cz/foto/album.php?akce=104&cislo=17>>

11. KOMPENZAČNÍ POMŮCKY

Kompenzační pomůcky jsou na hranici kultury neslyšících. Na jednu stranu podporují medicínský pohled na neslyšícího, jehož vada musí být léčena, odstraněna či kompenzována, ale na stranu druhou si bez těchto pomůcek neslyšící již nedokáží představit svůj život. Při jednoduchém výčtu jsem vycházela z rozdělení Jaroslava Hrubého, které je uvedeno v druhém dílu Průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu.

Sluchadla

Sluchadla sice nejvíce užívají lidé nedoslýchaví, ale zkušenost s nimi mají i lidé, kteří mají velkou sluchovou ztrátu. Pro udělení sluchadel je velmi důležité znát typ sluchové vady.

Sluchové vady se dělí na:

a) percepční

Percepční vady vznikají v nervové části sluchové dráhy, jejich závažnost je mnohem větší než u převodních vad a mohou vést až k hluchotě. Při percepční vadě vnímá člověk pouze hlubší tóny, které jsou mimo oblast lidské řeči. Příčinou mohou být infekce v těhotenství matky jako např. zarděnky či toxoplasmóza. Častým původcem těchto vad bývá i hnisavý zánět mozkových blan (meningitida) či úrazy hlavy.

b) převodní

Tento typ sluchové vady nezpůsobuje hluchotu. Dochází k zeslabení zvuku, které je zhruba stejné pro všechny kmitočty. Při této vadě jsou sluchadla velkým pomocníkem, protože při zesílení zvuku vnímá člověk i frekvenční oblast lidské řeči. Vrozenou příčinou této nedoslýchavosti mohou být deformity vnějšího či středního ucha. Získanou příčinou může být ucpání vnějšího zvukovodu, zánět středního ucha, přerušení řetězu středoušních kůstek či jiné úrazy a onemocnění vnějšího či středního ucha.

Sluchadla mohou být:

a) kapesní

Reproduktorek s tvarovkou je zastrčen v uchu. Od reproduktorku vede drátek ke krabičce, která je zavěšena u pasu. Jsou vhodná pro malé děti a starší lidi, pro které je velice náročná manipulace s titěrnými ovládacími prvky.

b) brýlová

Sluchadlo je zamontováno do straniček brýlí. V dnešní době není skoro poznat rozdíl od obyčejných brýlí. Tyto sluchadla jsou výhodná pro lidi, kteří kromě sluchové vady korigují i vadu zrakovou.

c) závěsná

Jsou velice rozšířeným typem sluchadel. Zavěšují se za ucho a mají tvar malého rohlíčku. V takto tvarovaném pouzdře je ukrytá veškerá elektronika a z pouzdra je zvuk veden tenkou pružnou hadičkou do ušní tvarovky.

d) do ucha

V 70. letech pokročila miniaturizace tak, že se veškeré potřebné součástky sluchadla mohly vestavět do prostoru konchy (prohlubina ušního boltce). Mikrofon se tak ocitl uprostřed ušního boltce, tedy tam, kam ho umístila sama příroda.

Analogová sluchadla

Průběh signálů od mikrofonu až po sluchátko je podobný, nemění se tak, jako u digitálních sluchadel. Jde o klasická sluchadla.

Digitální sluchadla

Elektrický signál se promění na posloupnost čísel. Digitální sluchadlo může samo změřit audiogram a tím se lépe přizpůsobuje individuálním potřebám každého nedoslýchavého, má minimální šum, lze v nich elektronicky potlačit akustickou zpětnou vazbu (pískání sluchadel) a jsou méně citlivá na rušení mobilními telefony.

Budíky

Budíky pro neslyšící fungují na principu:

a) intenzivního světla

Jako zdroj světla lze použít běžnou lampu či žárovku. Rozsvícení lampy není příliš nápadné, lepší je blikající lampa, existují žárovky, které blikají přerušovaně, či se o tuto službu postará speciální vložka do objímky pro žárovku. Nápadnější než žárovka je elektrická výbojka, která dělá stejný efekt jako blesk ve fotoaparátu. Budíky s těmito výbojkami blikají většinou tak dlouho, dokud nejsou vypnuty.

b) vibrací

Vibrátor (nejčastěji motorek, na jehož ose je připevněno závažíčko, a po rozběhu se rozkmitá) se připevní ke kostře postele a svými vibracemi ji dokáže celou roztřást. Dnes se často využívá vibrací i k relaxaci a povzbuzení unavených svalů. Vibrátor může být připojený vodičem nebo vestavěný v budíku. Takový budík se pak celý strká pod polštář.

c) proudu vzduchu z ventilátoru

Může být použit obyčejný ventilátor připojený k budíku.

Vyrábějí se i budíky s několika zásuvkami, takže se po zazvonění budíku může rozblíkat lampa a současně spustit vibrátor.

Světelné zvonky, zvonění telefonu

Je velmi důležité, aby zvonění zvonku bylo viditelné ve všech místnostech domu, aby světla blikala opakovaně i při lehkém stisknutí zvonku a aby byl odlišen zvonek od signalizací jiných zvuků (např. fax). Pro signalizaci zvonku lze využít samostatného elektrického vedení, rádiového spojení či využití světel v bytě. Využívání stávajících stropních světel v bytě má své výhody – nemusí se předělávat elektroinstalace bytu jako u samostatného el. vedení zvonku, ale i nevýhody – světla žárovek nejsou natolik intenzivní, že by je nemohl neslyšící za slunného dne přehlédnout, nelze používat úsporné zářivky a instalace tohoto zařízení by měla být přenechána odborníkovi.

Proto se častěji využívá moderních komplexních signalizačních systémů, které vytvářejí záblesky podobné těm z fotoaparátu. Do zásuvky se zastrčí zařízení podobné lampě, které se rozblíká po zachycení signálu z vysílačů, jež se šíří po celé síti. Pro rozlišení, co signalizaci vyvolalo (zvonek, fax, dětský pláč, detektor kouře... atd.) se používá rozdílná frekvence blikání (rychlejší, pomalejší, přerušované...) nebo barevné odlišení. Pokud neslyšící pracuje mimo dům (např. na zahradě), tak nosí u sebe v kapse malou krabičku, která se rozvibruje, když někdo zazvoní.

Titulky

V dobách počátků filmu byla kina plná neslyšících. Němý film představoval velký zdroj zábavy i pro ty, kteří neslyšeli. S postupem času, zdokonalováním a vývojem techniky vznikl zvukový film, který není neslyšícími příliš vyhledáván. S dalším vývojem přišlo titulkování. A neslyšící s dobrou češtinou opět plnili místa sálu. Titulky byly však pouze u zahraničních filmů a sloužily jako překlad mluveného slova, takže mohlo být pro neslyšící složité a příliš těžké je číst. Následně přišlo dabování. Velké množství zahraničních filmů se opatřovalo českým zvukem a titulků ubývalo.

Dnes existují dva druhy titulkování – otevřené a skryté.

Otevřené titulky jsou přidány do televizního signálu již ve studiu a jsou vidět na všech televizorech.

Skryté titulky jsou vysílány televizním signálem, ale na obrazovce se objeví až po zapnutí dekodéru.

Skryté titulky se poprvé objevily v USA v 70. letech. Většina pořadů byla v angličtině a tak nemělo smysl je všechny opatřovat otevřenými titulky v angličtině. Proto byly filmy opatřeny titulky skrytými. Dekodéry byly nejdříve o velikosti menšího videorekordéru a byly dost drahé. Postupem času se začal dekodér zabudovávat do televize. V USA není problém nahrát si skryté titulky i na videokazetu, to umožňuje odlišný způsob titulkování než v Evropě.

Ve Velké Británii vznikl teletext. Což znamenalo přenos textových informací spolu s televizním signálem. Televizor musí mít vestavěný dekodér, aby se teletextové informace mohly objevit na obrazovce. Teletextem lze přenášet až 999 stran textu. U nás se využívá právě teletextu pro přenos titulků pro neslyšící. Titulky lze nalézt na straně 888 a na stranách 598 a 599 se nalézají informace pro zdravotně postižené, kde je možné nalézt spoustu akcí, výletů, přednášek aj. pro sluchově postižené. U nás nejsou všechny filmy titulkovány. Zda je film titulkován lze zjistit z televizního programu, kde jsou skryté titulky vyznačeny. Ze zákona má veřejnoprávní televize povinnost opatřit nejméně 70% vysílacích pořadů skrytými nebo otevřenými titulky.

Titulkovat se může dopředu, například u většiny filmů, které televize otitulkuje a použije v budoucnu. Mnohem těžší je titulkování v reálném čase, kdy se titulkuje třeba televizní zpravodajství nebo nejrůznější konference. Zde se používá speciální klávesnice, kde se vyukávají celé slabiky či těsnopisné značky, tento text je kontrolován počítačem, který

zjišťuje, zda má napsané slovo smysl a popřípadě opraví chyby. Tento text jde do vysílače a vzápětí se dostává na televizní obrazovky. Takto lze titulkovat i velmi rychlou mluvu. Titulky mají jednu nespornou výhodu - motivují neslyšícího diváka ke čtení.

Psací telefony

V zahraničí jsou psací telefony již dávno samozřejmostí. Jsou jimi vybaveny úřady, letiště, zdravotnická střediska, policejní stanice atd. U nás si takovou oblibu nenašly. Jde o zařízení, které umožňuje přenos textu z klávesnice jednoho přístroje na displej vzdáleného přístroje. Aby došlo k přenosu textu, musí mít psací telefon oba uživatelé. Psací telefon je možné zastrčit do zásuvky standardního telefonního aparátu, nebo ho zapojit společně s ním. Psací telefon má vestavěné kontrolky, díky kterým neslyšící pozná, zda je linka funkční, zda telefon vyzvání či je obsazeno. Zpráva se píše na klávesnici a text se objevuje na displeji. Při jednosměrném provozu musí pisatel po ukončení věty či odstavce předat slovo stisknutím klávesy. Poté píše druhý z pisatelů, dokud opět nevrátí slovo. Při dvousměrném provozu si mohou oba partneři skákat řeči. Každá ze zpráv se pak zobrazí na jiném řádku. Výhodou psacích telefonů je to, že umožňují neslyšícím vést dialog. Dají se do něj uložit i často používané věty či celý dopis, což zkracuje dobu spojení. Celý rozhovor lze uložit do paměti a později ho i vytisknout. Pro posílání delších dopisů je lepší využít fax.

Fax

Je přístroj, který po telefonních linkách přenáší obrazovou informaci z běžného papíru. Je jedno, zda se jedná o fotografii, obrázek, text psaný rukou či na počítači Předloha se sejme snímacím prvkem, fax zakóduje jednotlivé body a pošle po telefonní lince. Fax, který zprávu přijímá signál dekóduje a dává vestavěné tiskárně informaci co a jakým způsobem vytisknout. Fax je mezi neslyšícími v České republice hojně rozšířen. Snad každý neslyšící ho vlastní.

Reléová služba

Se využívá, volá-li slyšící neslyšícímu a nemá psací telefon. V tom případě vytočí číslo reléové služby a řekne operátorovi, komu by chtěl zavolat. Operátor vytočí číslo neslyšícího a přepisuje vzkazy od slyšícího neslyšícímu na psací telefon. A naopak. Tato služba však není dostupná v ČR.

Mobilní telefony

Staly se fenoménem dneška. Nejen, že je vlastní téměř každý slyšící, ale staly se také jedním z nejdostupnějších a cenově nejpříjemnějších řešení v komunikaci neslyšících. Komunikace probíhá na bázi krátkých textových zpráv (SMS). Při příjmu zprávy lze nastavit vibrační vyzvánění, takže neslyšící snadno pozná, když mu přijde zpráva. V telefonu lze nastavit doručky, takže když si příjemce zprávu vyzvedne, odesílatel ví, že byla přijata. I mobilní operátoři dnes nabízejí spoustu tarifů, které zvyhodňují posílání sms zpráv. Výhodou při dnešní rozšířenosti je, že neslyšící mohou psát a být v kontaktu i se slyšícími. Přes mobilní telefon je dnes možné posílat i zprávy na internet, vyhledávat na internetu informace nebo z něj řídit bankovní účet. Pro neslyšící se nyní stal mobilní telefon komunikačním prostředkem číslo 1.

Paing

Paing je obdobou zasílání krátkých textových zpráv. Jeho velkou nevýhodou ovšem zůstává, že Pager sice zprávu přijme, ale neumožňuje odpověď. V přijímači je vždy vestavěn vibrátor, který se spustí při přijetí zprávy.

Počítač, e-mail, internet

S vývojem elektroniky a výpočetní techniky stoupá i u neslyšících zájem o počítače. V souvislosti s jejich užíváním musela být rozšířená i odborná terminologie ve znakovém jazyce. Již malé děti se pomocí výukových her učí, aniž by měly pocit, že se učí. Díky přehrávači CD – ROM lze pouštět vizuální programy k výuce odezírání, nebo procvičování zásoby znaků.

Při připojení počítače na internet má neslyšící přístup k obrovskému množství informací, které si lze jednoduše vyhledat pomocí vyhledávače, kam zadá klíčová slova. Je to jednoduché, rychlé a nemusí nikoho prosit o pomoc. Na internetu je řada stránek přímo určena neslyšícím, kde si mohou najít potřebné informace o přednáškách, plesech a novinkách ze světa neslyšících.

Při připojení počítače k internetu je možno využívat i e-mail. V principu je to jako když člověk posílá dopis. Pisatel napíše text a pošle ho příjemci. Odeslání ani přijetí se neplatí. Platí se pouze čas strávený na internetu dle zřizovatele a způsobu připojení. Příjemce přijme dopis (mail) až v okamžiku, kdy se připojí k internetu a vybere si svojí e-mailovou schránku.

V dnešní době lze zasílat e-maily i na různé úřady, do škol, zdravotnických zařízení atd. Pro neslyšící je to veliké usnadnění v komunikaci.

Mnohem jednodušší a rozšířenější je komunikace pomocí Icq, Skype, MSN Messengeru atd. Stačí si nainstalovat zvolený program a najít si přes vyhledávání kamarády na povídání. Vyhledávat lze podle jména či přezdívky, pod kterou je člověk v tomto programu přihlášen. Hledat lze i pomocí jiných kritérií, např. ženy z České republiky do 30 let. S vybraným člověkem (pokud je online) pak může probíhat komunikace. Dotyční si píšou, mohou si předávat pohyblivé obrázky (tzv. smajlíky), nebo posílat přílohy. Do komunikace lze zapojit i více lidí současně. Vznikne tak chat. Pokud je napsán vzkaz někomu, kdo není připojen k internetu, přijde mu tento vzkaz po připojení a otevření příslušného programu.

12. SHRNU TÍ

Neslyšící tvoří pevně sevřenou komunitu, kterou spojuje nejenom stejný jazyk, ale i podobné zážitky, výchova, školní prostředí, lékařská vyšetření a spousta dalších věcí, které utvářejí jejich pohled na svět, který je odlišný od pohledu slyšících lidí. Absence sluchu naučila neslyšící vnímat svět jinými prostředky, které mají svá specifika a utvářejí tak podivuhodnou a širokou škálu zvyků a drobných odlišností, které ve světě slyšících neexistují. Největším problémem neslyšících tak často není absence sluchu, ale samotná komunikace se slyšícími, kteří mnohdy neznají ani základní pravidla správného mluvení pro úspěšné odezírání či jazykové odlišnosti, jako je např. absence ironie, jež se vytváří modulováním hlasu, nebo neustálé tykání, neboť ve znakovém jazyce vykání není... Myslím však, že tyto drobné odlišnosti nesmí slyšící, ale ani neslyšící, odradit od společného dialogu.

PRAKTICKÁ ČÁST

Cílem praktické části je analyzovat odpovědi respondentů mého dotazníkového průzkumu a potvrzení hypotéz, které předpokládají, že laická veřejnost nemá příliš velký zájem o problematiku neslyšících, s čímž se pojí i malá informovanost. Dále si myslím, že slyšící nemají povědomí o kultuře neslyšících a jejích zvlátnostech oproti kultuře slyšících. Některé odpovědi na otázky jsou v textu dále porovnávány a vyhodnocovány se staršími průzkumy agentury STEM. Doufám, že tato časová posloupnost a několikaletý odstup dokáže lépe vyjádřit vývoj postoje většinové veřejnosti k neslyšícím.

13. POHLED SLYŠÍCÍ VEŘEJNOSTI NA NESLYŠÍCÍ

V roce 2003 a 2006 připravila Česká unie neslyšících konferenci na téma: Neslyšící očima veřejnosti aneb veřejnost očima neslyšících. Pro objektivnost konference byly vypracovány průzkumy agenturou STEM, které se zabývaly několika okruhy – informovanost české společnosti o problematice neslyšících, vztah české veřejnosti vůči neslyšícím a vnímání životní úrovně a životních podmínek neslyšících občanů.

Při psaní bakalářské práce jsem chtěla vlastním dotazníkovým průzkumem navázat na informace těchto konferencí, především v oblasti informovanosti a vztahu české společnosti vůči neslyšícím.

13. 1 Dotazníkové šetření – pohled veřejnosti na neslyšící v České republice

Sestavila jsem dotazník se 14 otázkami. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 207 osob v širokém věkovém rozmezí – dolní hranice byla 15 let, horní hranice byla formulována jako 80 a více let. Výzkum probíhal od 19.2. 2009 do 24.3. 2009, respondenti byli získáváni výběrovou technikou sněhové koule. Výsledky svého šetření budu od ot. č. 9 průběžně srovnávat s výsledky starších výzkumů agentury STEM (s výjimkou ot. č. 12).

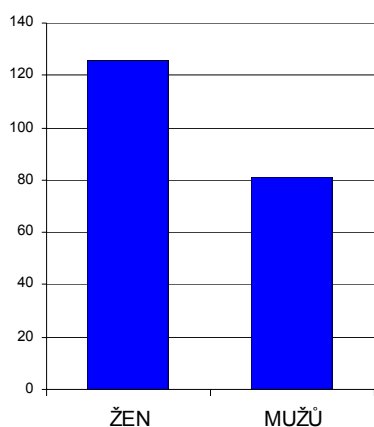
Pro srovnání - **údaje o výzkumu agentury STEM z roku 2006:**

Výzkumu se zúčastnilo 1571 občanů starších 18 let v rozmezí od 20.-27. října 2006.

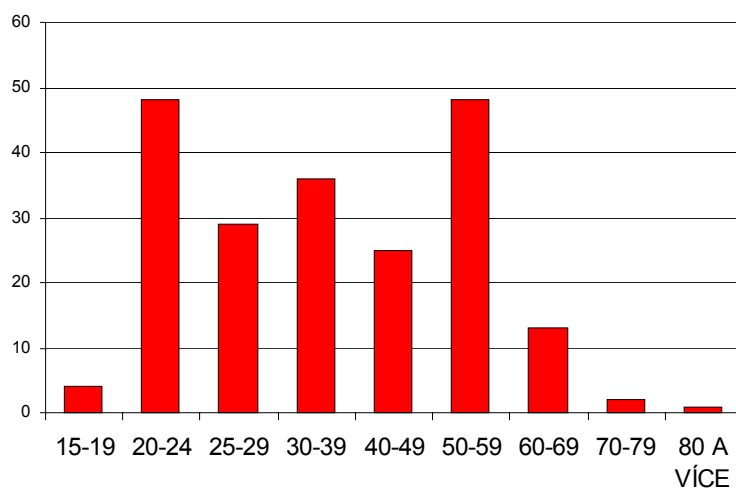
Údaje o výzkumu agentury STEM z roku 2003:

Výzkumu se zúčastnilo 1413 občanů starších 18 let v rozmezí 1.-9. září 2003

Ve svém dotazníkovém šetření jsem se na nejdříve zaměřila na **identifikační údaje**:

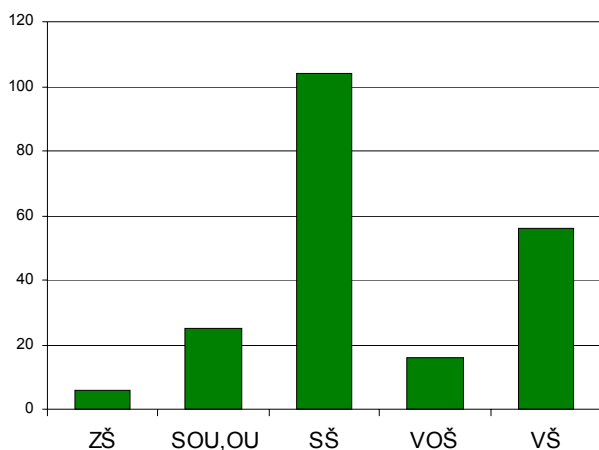

1) Pohlaví: na dotazníky odpovídalo 126 žen a 81 mužů

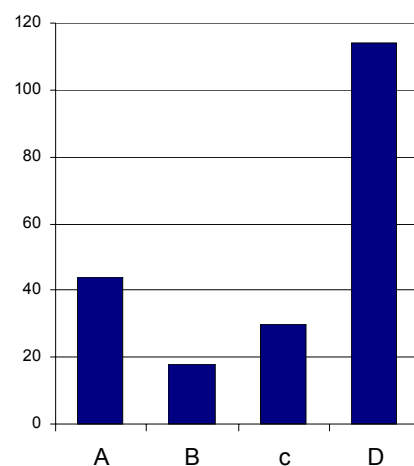
2) Věk: nejčastěji byli dotazovaní ve věku 20-24 let a 50-59 let (shodně 48 respondentů), dále 30-39 →

36 respondentů, 25-29 → 29 respondentů, 40-49 → 25 respondentů, 60-69 → 13 respondentů, 15-19 → 4 respondenti, 70-79 → 2 respondenti, 80 a více → 1 respondent, 1 respondent věk neuvedl.

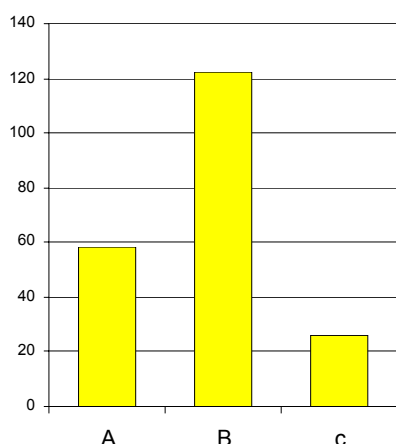
3) Nejvyšší dosažené vzdělání: nejvíce dotazovaných mělo středoškolské vzdělání - celkem 104, dále 56 respondentů vystudovalo vysokou školu, 25 odpovídajících střední odborné učiliště či odborné učiliště, 16 respondentů vyšší odbornou školu a 6 dotazovaných základní školu.

4) Velikost bydliště: nejčastěji udávaná velikost bydliště bylo d) velkoměsto cca od 100 000 obyv. – 114 respondentů. Druhé místo v četnosti obsadila a) malá vesnice do 500 obyv. – 44 dotazovaných, c) město od 3 000 cca do 100 000 obyv – 30 respondentů a poslední místo obsadilo b) vesnice či městys cca do 3 000 obyv – 18 odpovídajících. 1 respondent neuvedl velikost bydliště.

Následovaly otázky:

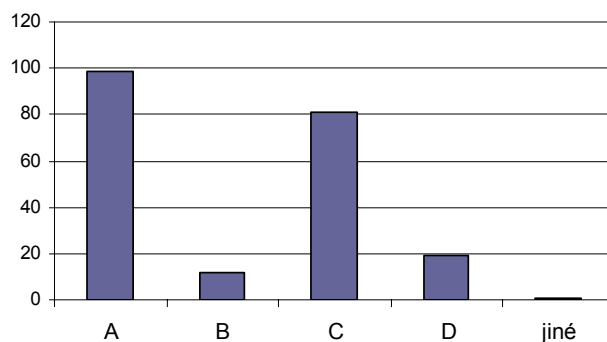
5) Máte ve svém okolí (rodina, přátelé, klienti...) někoho se sluchovým postižením?

Nejvíce dotazovaných zvolilo možnost b) ne, nemám – 122. Druhou nejpočetnější odpovědí bylo a) ano, mám – 58 respondentů, odpověď c) o několika lidech vím, ale blíže se nestýkáme označilo 26 odpovídajících. 1 dotazovaný na tuto otázku neodpověděl.

6) Pokud na ulici uvidíte člověka používat znakový jazyk, jaké první pojmenování vás pro něj napadne?

Nejvíce respondentů – celkem 99 – zvolilo variantu a) hluchoněmý, což je celkem zastaralé označení, které by se mohlo některých neslyšících dotknout. Druhé nejpoužívanější označení bylo c) neslyšící – celkem 81 respondentů, dále d) osoba se sluchovým postižením – celkem 19 dotazovaných a na posledním místě se umístilo písmeno b) sluchově postižený – 12 odpovídajících. 5 respondentů zvolilo 2 volby místo jedné, z čehož 1 dotazovaný připsal vlastní možnost – a to: partner neslyšícího, která je v grafu vedena jako jiné...

7) Co se vám vybaví pod pojmem KULTURA NESLYŠÍCÍCH?

61 z celkových 207 dotázaných nedokázalo na tuto otázku odpovědět. Což tvoří cca 29%.

Většina ze zbylých cca 71% dotazovaných použila více než jednu odpověď. Pod pojmem „kultura neslyšících“ se 129x objevily různé **kulturní či společenské akce** – nejčastěji divadelní představení pro neslyšící (20x), zprávy, pořady a filmy v televizi s překladem

do znakového jazyka (18x), 15x titulky či titulkované filmy v televizi či kině, 15x sdružování, kluby, kroužky či organizace neslyšících, 9x respondenti formulovali kulturní akce pro neslyšící velice obecně jako akce založené především na vizuálních podnětech, kde není nutná řeč, nebo např. tanec (5x), různé výstavy, vernisáže či prohlídky (4x), pantomima (4x), kino (3x), knihy, či četba obecně (3x), atp. V odpovědích se objevily i konkrétní soubory či představení - 4x se opakovala přehlídka tvorby ve znakovém jazyce – Mluvicí ruce, 1x divadelní představení tlumočené do znakového jazyka – Tracyho tygr a 1x brněnské divadlo Neslyším.

42x se respondentům vybavily **komunikační odlišnosti**. Z toho 28 lidí uvedlo znakový jazyk či znakovou řeč (v cca 81% respondenti používají spíše zastaralý pojem znaková řeč).

25x se objevil velice všeobecný názor, že „kultura neslyšících“ je jednoduše **kultura uzpůsobená neslyšícím, jejich potřebám, jejich životnímu stylu, je to vše, čím se obklopují**.

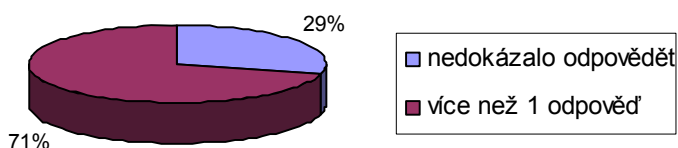
15x odpovídajících velice všeobecně uvádělo **specifika, která vyplývají ze samotného postižení, ale jinak je kultura neslyšících a slyšících stejná, či podobná**.

8x se respondenti vyjádřili, že „kultura neslyšících“ pro ně představuje především **uzavřenou komunitu, separované společenství neslyšících lidí**.

6x se dotazovaným vybavila problematika **školství a vzdělávání**.

2x potom různé **zvyky, tradice a zájmy**.

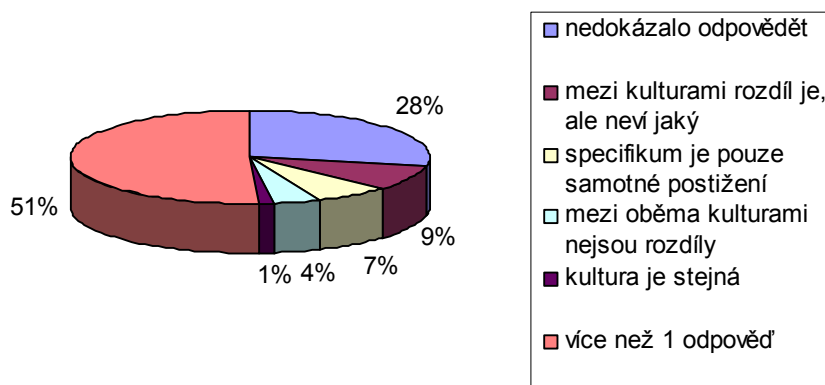
Co se vám vybaví pod pojmem "kultura neslyšících"

8) Myslíte, že kultura neslyšících má nějaká specifika oproti kultuře slyšících? Pokud ano, tak jaká?

Na otázku jestli se liší kultura neslyšících od kultury slyšících **nedokázalo najít odpověď** 58 lidí z 207 dotazovaných – tj. cca 28%. 18 dotazovaných si myslí, že **rozdíl mezi kulturou slyšících a neslyšících je, ale nevědí jaký**. 14 dotazovaných si myslí, že **specifikum je pouze samotné sluchové postižení popř. způsob komunikace znakovou řečí**, 9 respondentů uvedlo, že **nejsou rozdíly mezi oběma kulturami**, 3 respondenti, si myslí, že **jde o stejnou kulturu**.

Má kultura neslyšících nějaká specifika? Pokud ano, jaká?

Zbylí respondenti odpovídali více než jednou odpovědí a většinou uváděli **odlišnou komunikaci, jiný jazyk** – především se opakovalo používání znakové řeči (28x – v 81,4% případů

uvádějí respondenti spíše zastaralý výraz znaková řeč oproti výrazu znakový jazyk), dále absenci audiovjemů (23x) a s tím spojený oční kontakt či celkové vnímání světa očima (17x), 17x se také vyjádřili velice všeobecně, že kultura neslyšících se liší od kultury slyšících právě odlišnou komunikací. 8x se objevil názor, že více využívají hmat či ostatní smysly, které se ztrátou sluchu posílily. 7x dotazovaní uvedli, že kultura neslyšících je obtížně dosažitelná či uzavřená a 4x odpověděli, že se kultura neslyšících liší pocitem sounáležitosti. 5x bylo zmíněno tištěné slovo či komunikace písmem, 4x respondenti zaznamenali nezbytnost tlumočnicka pro komunikaci se slyšícími, 2x byla vyzvednuta důležitost odezírání. Ještě byla 4x zaznamenána komunikace s pomocí pohybu a 2x komunikace s pomocí obrazu, 1x využití gest a mimiky. 2 respondenti si povšimli, že komunikace je velice ztížena tím, jak omezený počet lidí ovládá znakový jazyk.

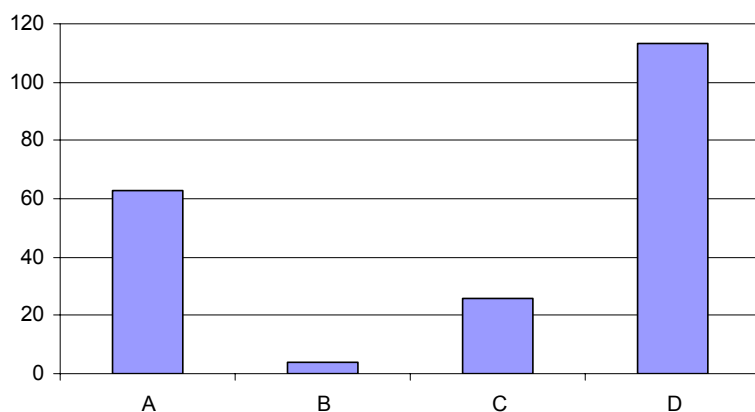
18 dotazovaných uvedlo větší **omezení či znevýhodnění** neslyšících oproti slyšícím – např. špatný přístup ke vzdělání (4x), opatrnost na ulici, nahradit důležitá hlášení například informačními panely (3x), pracovní znevýhodnění (2x), nepochopení většinou společností a špatný sociální kontakt (1x).

Další okruh odpovědí se více věnoval porovnávání a **hledání rozdílů** mezi slyšícími, neslyšícími a jejich kulturami. 12 respondentů uvádí, že neslyšící nemohou navštěvovat koncerty či divadelní představení pro slyšící (což souvisí s absencí audiovjemů). Naopak 2 respondenti si myslí, že neslyšící mohou běžně navštěvovat kulturní a společenské akce pro slyšící.

24x byl zmíněn některý z **druhů umění**, který je vhodný pro neslyšící – 7x se objevily titulky, či otitulkované filmy, 2x výtvarné umění, 2x pantomima, 2x literatura a taktéž divadlo ve znakovém jazyce, 1x pak výstavy, volnočasové aktivity dětí, pořady tlumočené do znakového jazyka, tanec, světelné efekty, návštěvy knihoven, prohlídky zámků, muzeí, balet atp.

3 respondenti uvedli jako důležité **vyrovnání se s hluchotou**.

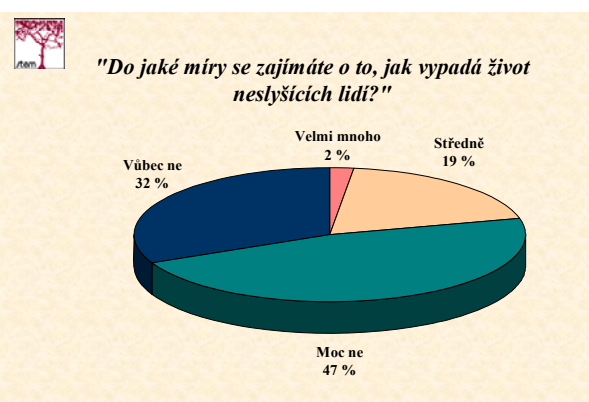
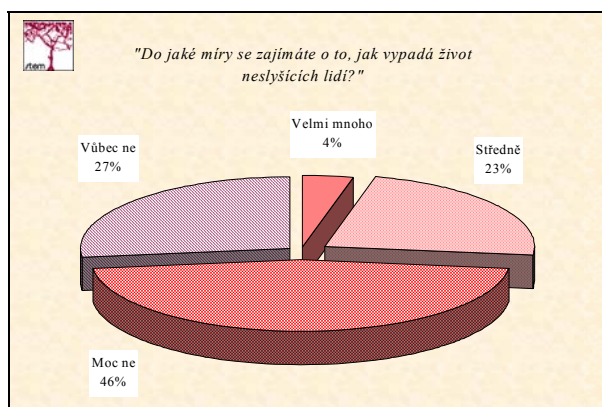
9) Do jaké míry se zajímáte o to, jak vypadá život neslyšících lidí?

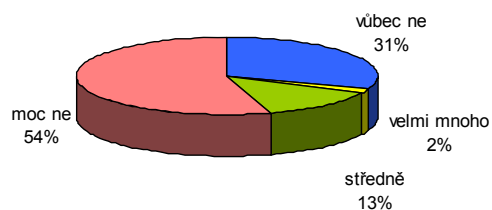
Nejvíce dotazovaných volilo možnost d) moc ne – celkem 113 lidí. Druhou nejpočetnější odpovědí bylo a) vůbec ne – 63 respondentů. Dále c) středně – 26 dotazovaných a nejméně frekventovanou odpovědí bylo b) velmi mnoho – 4

respondenti. 1 z dotazovaných na otázku neodpověděl.

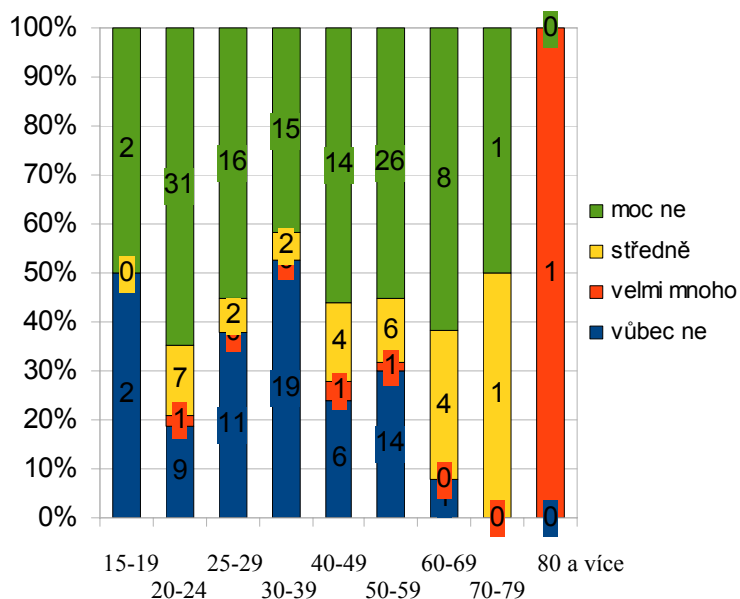
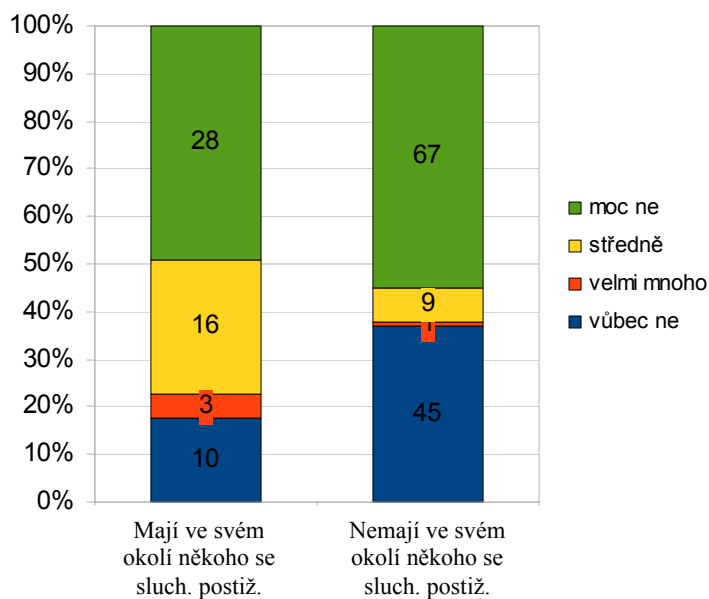
Průzkum agentury STEM z roku 2003 a 2006 (za poskytnutí grafů a údajů děkuji ústředí České unie neslyšících)

Do jaké míry se zajímáte o to, jak vypadá život neslyšících lidí?

Zájem veřejnosti o neslyšící je výrazně ovlivňován tím, zda-li mají respondenti ve svém okolí někoho se sluchovým postižením.

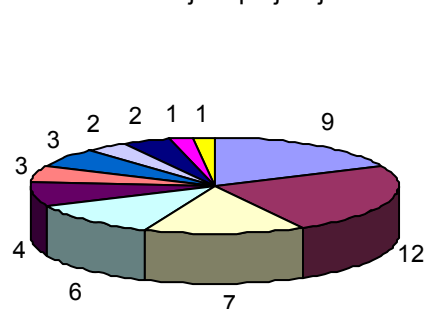

Porovnání zájmu o problematiku neslyšících s věkem jasně vypovídá o tom, že nejmenší zájem projevují ti nejmladší – zde tedy věkové rozmezí 15-19 let. U lidí nad 60 let se začíná zájem zvětšovat (zřejmě i v důsledku vlastního oslabení sluchu).

Pokud se zajímáte, uveďte, jak konkrétně se Váš zájem projevuje:

Na podotázku ohledně konkrétního zájmu jedinců o život neslyšících odpovědělo 45 lidí. Z těchto 45 lidí 5 lidí uvedlo více než jednu odpověď. 9 lidí z těchto 45 nedokázalo přesně svůj zájem

Jak se zájem projevuje?

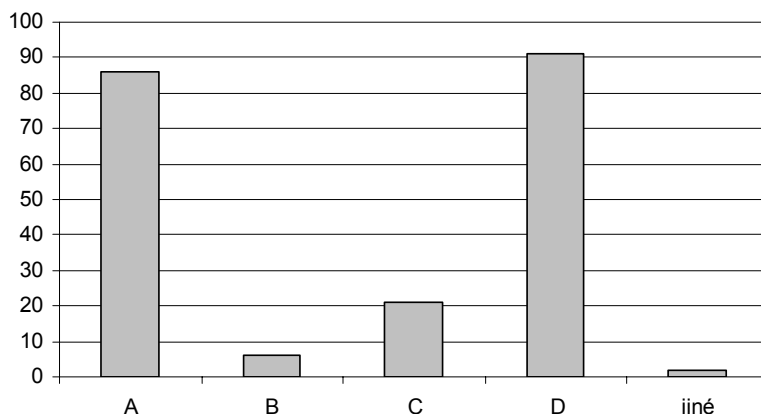

- nedokáže zájem přesně specifikovat
- sledování médií
- studium znakového jazyka
- styk se sluchově postiženou osobou
- přednášky ve škole
- účast na společenských akcích
- zamýšlejí se nad problematikou
- snaha pomoci
- odborná literatura
- finanční příspěvky
- konzultace s odborníky

specifikovat, z jejich odpovědí vyplynulo, že se jedná spíše o nahodilé informace, kterým se nebrání, ale také je nevyhledávají. 12x se zájem respondentů projevoval sledováním určitých médií (nejčastěji pořady v TV, popř. časopisy, rádio, noviny apod.). 7 respondentů uvedlo, že se učilo či učí znakový jazyk (často bylo používáno zastaralé pojmenování znaková řeč). 6 dotazovaných uvedlo, že jsou ve styku se sluchově postiženou osobou a to buď na pracovišti, ve škole, či je sluchově postižený potomkem kamaráda/kamarádky. 4 respondenti deklarovali svůj zájem přednáškami ve škole či odbornými semináři, 3 dotazovaní se zúčastnili společenských akcí pro sluchově (či zdravotně) postižené. 3 respondenti uvedli spíše duchovní rámec zájmu – zamýšlejí se nad těžkostmi a problémy, se kterými se v životě neslyšící setkávají, či pozorují společnost a vztah k neslyšícím. 2 odpovídající se snaží vcítit a jsou ochotni kdykoli pomoci, když by to bylo třeba. 2 respondenti shánějí informace v odborné literatuře, 1 respondent dává finanční příspěvky a poslední upřednostňuje konzultaci s odborníky.

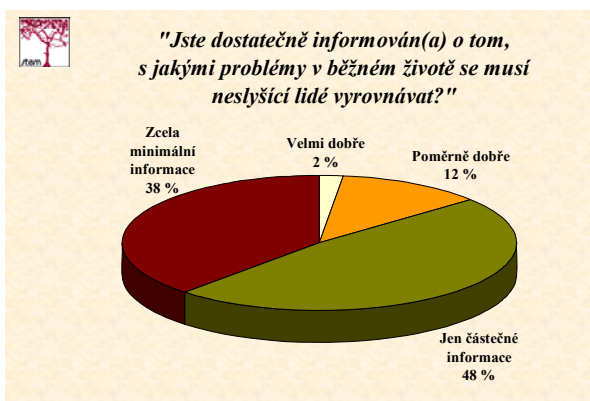
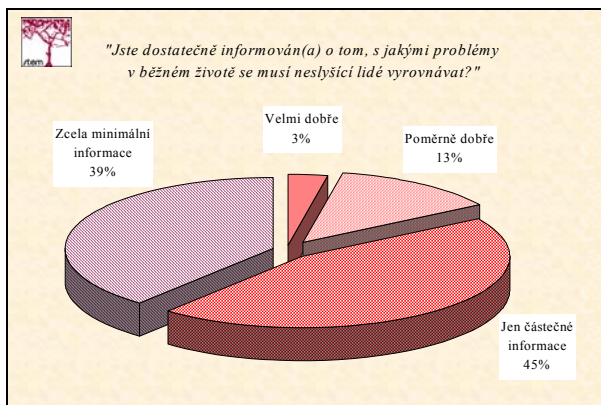
10) Jste dostatečně informován(a) o tom, s jakými problémy v běžném životě se musí neslyšící lidé vyrovnávat?

Nejvíce lidí se přiklonilo k možnosti d) jen částečné informace – 91 respondentů. 86 respondentů zvolilo možnost a) zcela minimální informace. 21 dotazovaných preferovalo odpověď c) poměrně dobře a nejméně

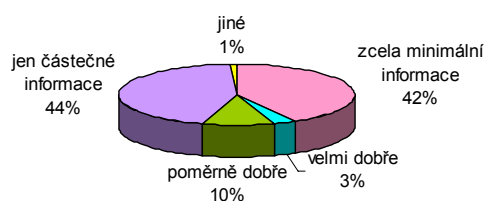

častou odpovědí bylo b) velmi dobře – pouze 6 dotazovaných. 2 lidé použili vlastní odpověď – vůbec ne; nevyhledával jsem informace. 1 dotazovaný neodpověděl.

Průzkum agentury STEM z roku 2003 a 2006 (za poskytnutí grafů a údajů děkuji ústředí České unie neslyšících)

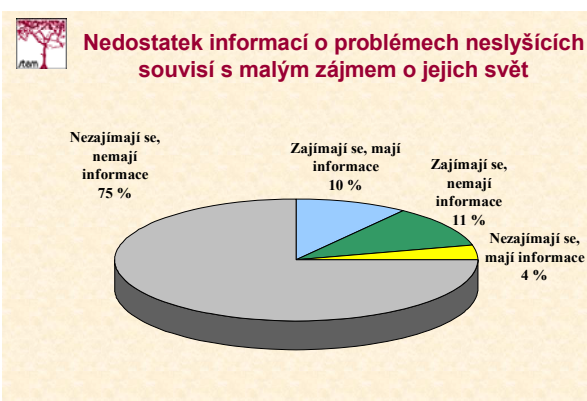
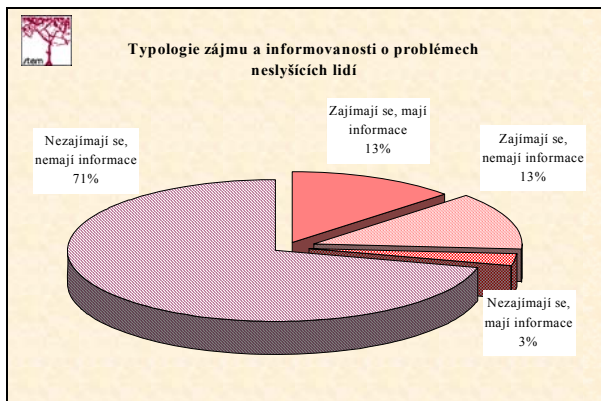
Jste dostatečně informován(a) o tom, s jakými problémy v běžném životě se musí neslyšící lidé vyrovnávat?

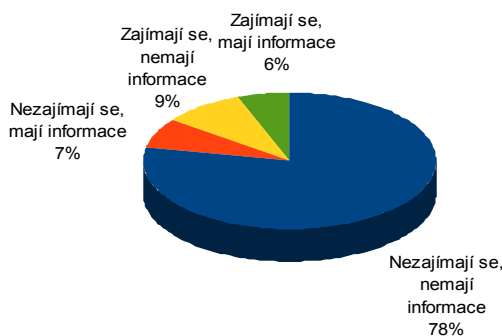
V otázce, v níž lidé sami hodnotí svou informovanost týkající se problematiky neslyšících nedošlo k žádným významným změnám. V roce 2003 uvedlo 16% lidí, že má dobré informace o problémech, se kterými se v běžném životě neslyšící setkávají,

v roce 2006 to bylo 14%, v mém šetření z roku 2009 13%. Toto snížení není nijak výrazné a může být ovlivněno různými vlivy, u mého šetření např. nižším počtem respondentů.

Průzkum agentury STEM z roku 2003 a 2006 (za poskytnutí grafů a údajů děkuji ústředí České unie neslyšících)

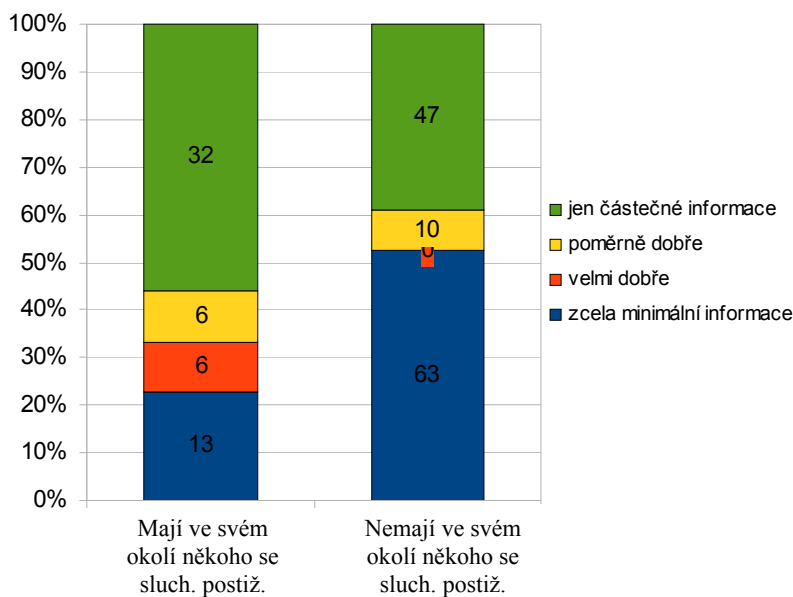

Nedostatek informací o problémech neslyšících souvisí s malým zájmem o jejich svět

Shrnutí předcházejících dvou otázek jasně naznačuje, že nejvíce dotazovaných (v roce 2003 71%, 2006 75%, 2009 78%) se o problematiku nezajímá a nemá informace. Mezi roky 2003 až 2009 je znát lehký nárůst těchto lidí. Oproti letům 2003 a 2006 se v mém průzkumu o několik procent navýšil počet lidí, kteří se o problematiku nezajímají, ale myslí si, že

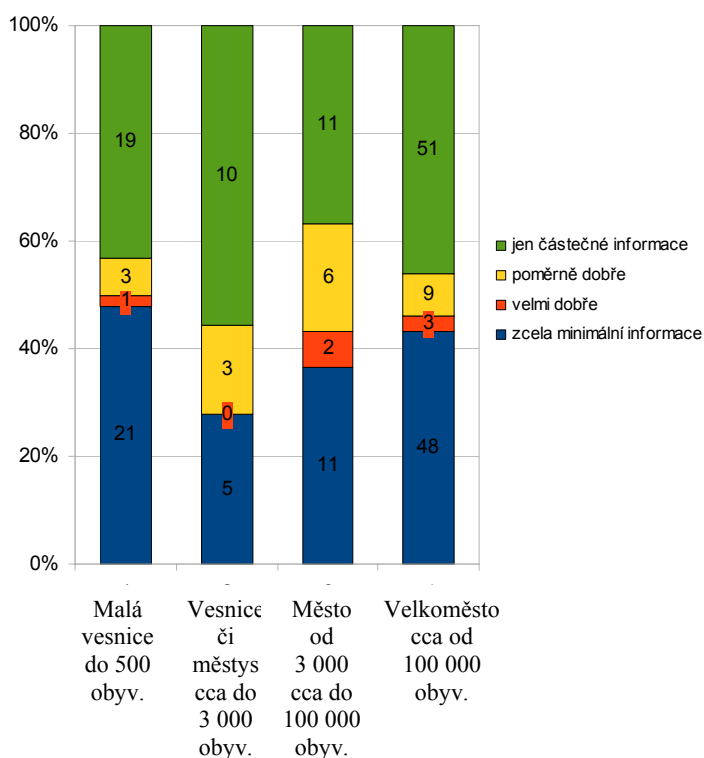
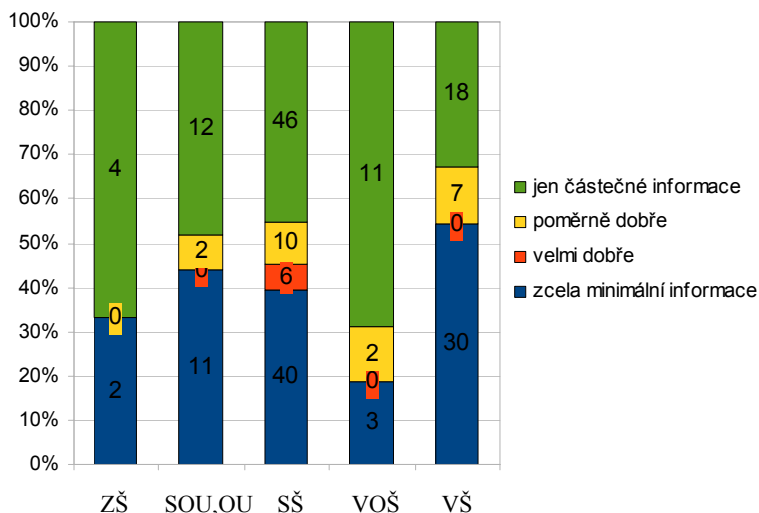
mají dostatek informací.

Porovnáním dostatečné informovanosti laické veřejnosti s otázkou č. 5, jasně vyplývá, že osoby, které mají ve svém okolí někoho se sluchovým postižením, mají lepší informace než ti, kteří ve svém okolí nikoho se sluchovým postižením nemají. I přes to, že více než

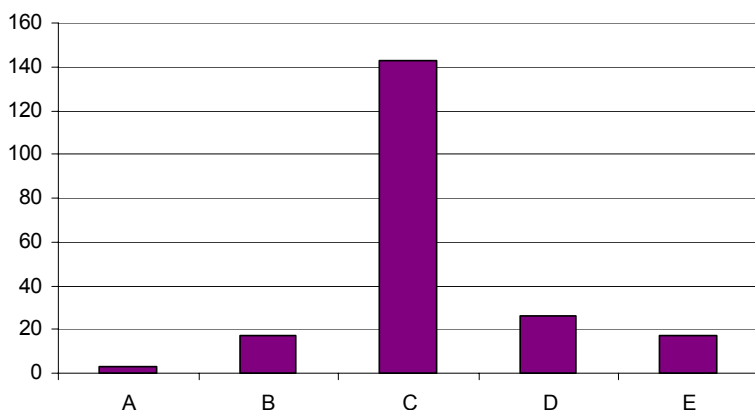
polovina lidí, kteří jsou v kontaktu se sluchově postiženými osobami udává, že má zcela minimální nebo jen částečné informace.

Porovnáním informovanosti veřejnosti s nejvyšším dosaženým vzděláním celkem překvapivě ukazuje, že vysokoškoláci udávají nejčastější odpověď - zcela minimální informace. Naprosto nejvyšší informovanost uvádějí absolventi vyšších odborných škol.

Při zjišťování informovanosti dle velikosti bydliště vyšlo najevo, že jsou jen minimální rozdíly mezi malou vesnicí do 500 obyv. a velkoměstem cca od 100 000 obyv. Velikost bydliště tedy nemá na informovanost příliš velký vliv.

11) Považujete hluchotu za zdravotní postižení:

- a) velmi lehké
- b) poměrně lehké
- c) poměrně těžké
- d) velmi těžké
- e) neslyšící nejsou osoby se zdravotním postižením, ale jazyková a kulturní menšina.

V této otázce jasnou převahou zvítězila odpověď c) poměrně těžké, kterou zaškrtnulo 143 dotazovaných. Druhá nejčastější odpověď byla d) velmi těžké postižení – 26 respondentů. Pro možnost b) poměrně lehké a e) neslyšící nejsou osoby se zdravotním postižením, ale jazyková a kulturní menšina bylo shodně 17 dotazovaných. Nejméně frekventovanou odpovědí bylo a) velmi lehké, se kterou souhlasili pouze 3 respondenti. Další 3 dotazovaní na tuto otázku neodpověděli a 2 z odpovídajících použili dvě volby místo jedné.

Zdůvodněte, prosím, proč:

55 respondentů z 207 nedokázalo odpovědět – tj. 26%. Respondenti, kteří volili možnost:

a) velmi lehké - vysvětlovali volbu svojí odpovědi tím, že neslyšící mohou vyjadřovat písemně, či usoudili, že hluchota není postižení, které by výrazně omezovalo život tak, jako např. slepota či tělesná postižení...

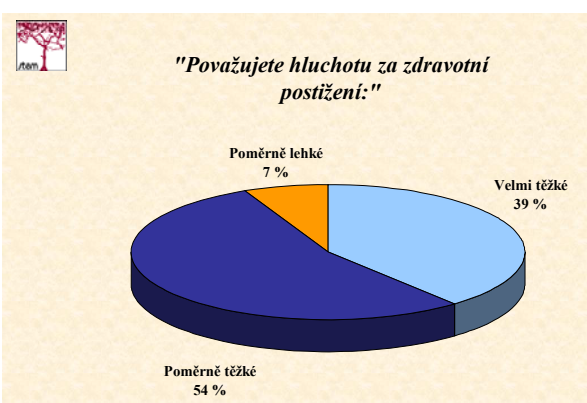
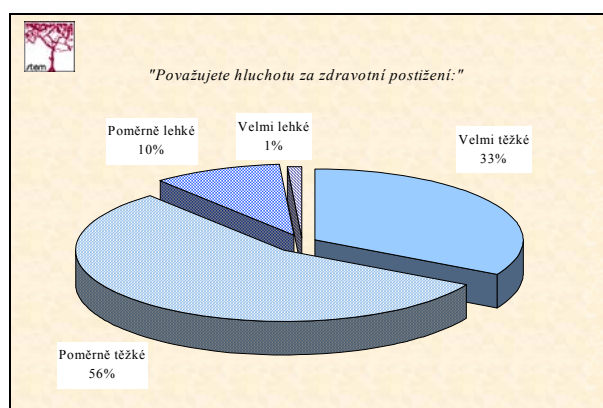
b) poměrně lehké a svou volbu komentovali nejčastěji tak, že hluchota není tak těžké postižení ve srovnání s ostatními (zejména slepotou) (3x), potřeba pomoci je oproti jiným postižením relativně malá (3x), mají lepší jiné schopnosti či smysly (2x), mají problémy s komunikací (2x), jde pouze o jedno postižení (srovnání s kombinovanými postižením) (1x), kromě sluchu ostatní tělesné funkce fungují normálně (1x), nejsou ohrožení na životě (1x), s tímto handicapem se dá relativně dobře žít (1x)...

c) poměrně těžké, přičemž nejčastějším zdůvodněním této volby bylo množství problémů, se kterými se neslyšící musí vyrovnávat v běžném životě, různá omezení a to především pracovní (34x), 33x se opakoval názor, že neslyšící mají především velmi těžkou komunikaci s okolím, 16x si dotazovaní uvědomovali těžkosti při zařazení neslyšících do většinové společnosti, 13x se dotazovaní strachovali kvůli bezpečí neslyšících na ulicích (např. jedoucí auto, které neslyší), zhruba 8 respondentů uvedlo, že sluch je jedním z nejdůležitějších smyslů, 6 respondentů srovnávalo neslyšící se slepými či tělesně postiženými, kteří mají podle nich život ještě těžší, 3 respondenti vidí problém s tím, jak se neslyšící vyrovnají s tímto zdravotním handicapem, 2 z dotazovaných si nedokázali vůbec představit, jaké to je neslyšet,...

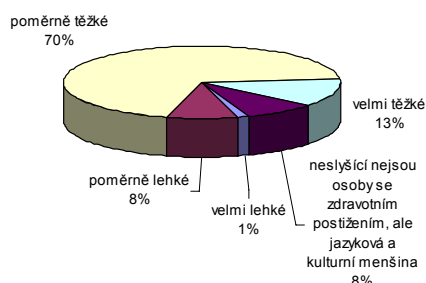
d) velmi těžké – dotazovaní zdůvodňovali svou odpověď nejčastěji tím, že si sami neumí představit, že by neslyšeli (5x), sluch je jeden z nejdůležitějších smyslů (3x), bez sluchových vjemů jsou neslyšící často v nebezpečí – např. na silnici apod. (3x), dále se 3x objevil názor, že většinová společnost s neslyšícími nedokáže komunikovat, 2 lidé se vyjádřili, že hluchota je velmi omezující – např. hledání zaměstnání atd. (3x), neslyšící jsou vyřazení ze společnosti (1x).

e) neslyšící nejsou osoby se zdravotním postižením, ale jazyková a kulturní menšina – respondenti vysvětlovali volbu své odpovědi nejčastěji tím, že neslyšící se od slyšících liší pouze jiným jazykem a od toho se odvíjející kulturou (4x), za určitých podmínek mohou plnohodnotně žít a pracovat (3x), neslyšící, který je jinak zdravý, může nadstandardně využívat jiné smysly (2x), mohou normálně fungovat bez větší pomoci (1x), oni sami se tak cítí (1x), v moderní době počítačů nemusí být odkázáni pouze na ústní komunikaci (1x)...

Průzkum agentury STEM z roku 2003 a 2006 (za poskytnutí grafů a údajů děkuji ústředí České unie neslyšících)

Považujete hluchotu za zdravotní postižení:

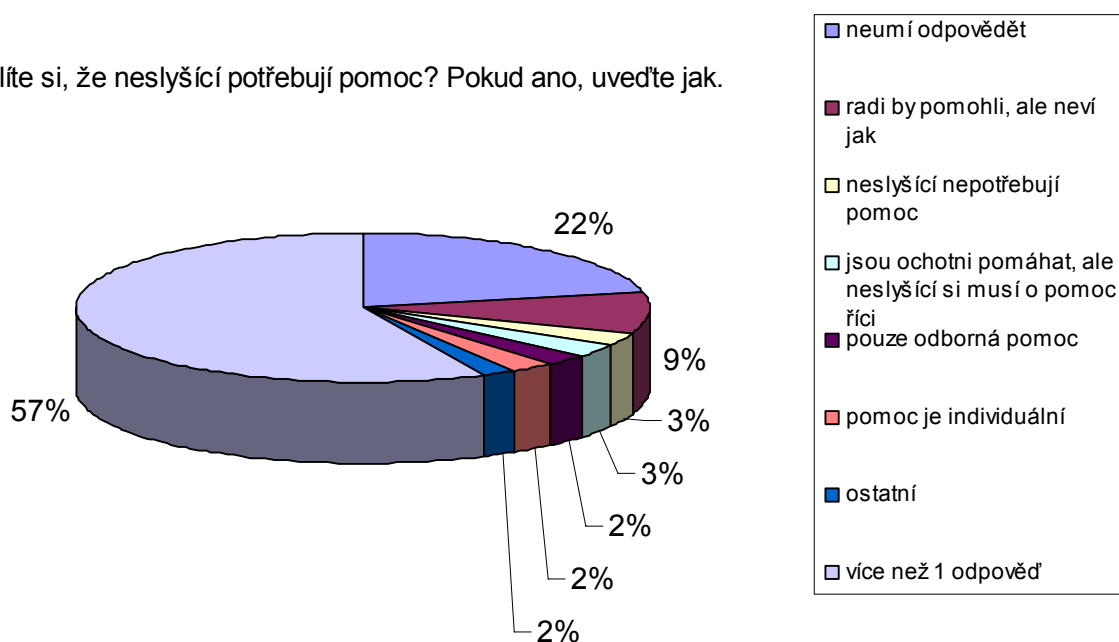
Mezi šetřeními z let 2003 a 2006 není v otázce závažnosti sluchového postižení velkého rozdílu. V roce 2006 vypadla z nabídky varianta, že jde o zdravotní postižení velmi lehké, které by bylo s určitostí zastoupeno jen velmi malým procentem. V mém dotazníkovém šetření z roku 2009 markantně vzrostl počet lidí, kteří považují hluchotu za

poměrně těžké zdravotní postižení (rok 2003 56%, 2006 54%, 2009 70%) a zároveň rapidně ubylo lidí, kteří považují hluchotu za velmi těžké zdravotní postižení (2003 33%, 2006 39%, 2009 13%), respondenti velmi často srovnávali hluchotu se slepotou či tělesnými postiženími, která velmi omezují dotyčného v pohybu, orientaci a možností vést samostatný život. Do svého výzkumu jsem přidala další možnost a to, že neslyšící nejsou osoby se zdravotním postižením, ale jazyková a kulturní menšina. Tuto možnost volilo 8% respondentů a myslím, že s rostoucí osvětou bude časem toto procento lehce stoupat.

12) Myslíte si, že neslyšící lidé potřebují pomoci? Pokud ano, uveďte jak, nebo konkrétní situaci:

Cca 22% respondentů **nedokázalo odpovědět** na tuto otázku – tj. 45 lidí z 207. Dalších 18 lidí by **rádo pomohlo, ale neví jak**. 6 respondentů uvedlo, že **neslyšící pomoc nepotřebují** a 6 dotazovaných by rádo **pomohlo, ale neslyšící si musí o pomoc požádat**. 5 respondentů uvedlo, že neslyšící **potřebují pouze odbornou pomoc, nikoli pomoc v běžném životě**, v 5 odpovědích bylo udáváno, že **pomoc je individuální** a 4 odpovědi byly natolik specifické, že nešly nikam zařadit. Takto tedy odpovědělo cca 43% dotazovaných.

Myslíte si, že neslyšící potřebují pomoc? Pokud ano, uveďte jak.

Zbylých 57% respondentů uvedlo více možností, jak neslyšícím pomoci, či jim usnadnit život. Nejvíce odpovědí (75) se týkalo **potíží s komunikací** – nejčastěji si lidé vybavili jednání na úřadech (21), 8 lidí uvedlo, že by se měla rozšířit výuka znakového jazyka a to na různých institucích, kde může dojít ke styku s neslyšícími klienty. 7x byla zmíněna návštěva lékaře, obtížná komunikace ve škole, či omezený výběr škol 6x, 4x špatné porozumění v obchodě, 3x obtížná komunikace na poště či situace, kdy si potřebuje neslyšící zatelefonovat (3x) atd.

Cca 21 odpovědí se týkalo **výchovy** – hlavně tedy výchovy slyšící společnosti 8 ať už zaváděním předmětů na základních školách týkajících se komunikace a chování k handicapovaným obecně. 7x byla zmíněna potřeba větší informovanosti veřejnosti o problematice neslyšících.

Často bylo zmiňované usnadnění **začlenění neslyšících do většinové společnosti** slyšících, nestránit se jich, neizolovat je – celkem 19x. 18x se opakovaly odpovědi, ve kterých se veřejnost obávala o **bezpečnost neslyšících na ulici** (jedoucí auto, které není vidět...), různé poplachy, požáry, alarmy, ale i hlášení v MHD a obchodech, která jsou pouze zvuková. Dobrým řešením těchto situací by se místy mohly stát informační tabule. 17 odpovědí se týkalo **ohleduplnosti, snahy domluvit se, porozumění či připravenosti pomoci**.

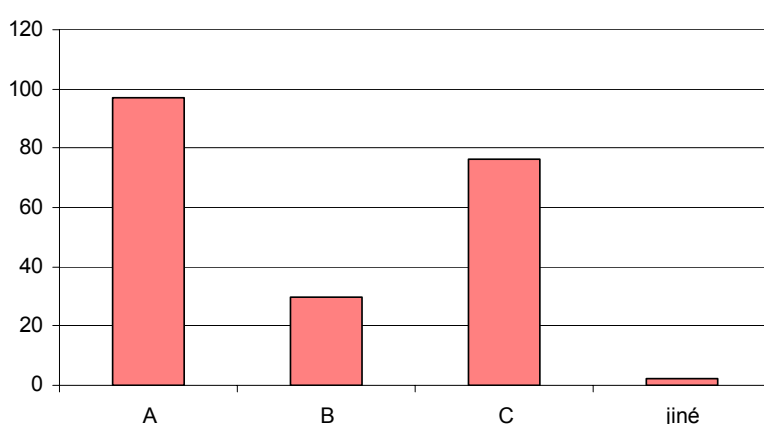
15 odpovědí se vztahovalo k **legislativě** – zejména podpoře zaměstnání (9x), podpora sociálního systému (4x), lepší zákony (2x).

Dále se opakovaly odpovědi týkající se **technologické pomoci** (11x) – větší využívání titulků (3x), světelná signalizace (2x), vývoj lékařské techniky umožňující zlepšení sluchu (2x), atd.

10x byla zmíněna **kulturní problematika** – více pořadů či zpravodajství ve znakovém jazyce (6x), významnost setkávání lidí se stejným postižením (2x), více kulturních akcí pro neslyšící (2x).

Posledním okruhem odpovědí bylo zlepšení **financování** (6x) a to jak různých kulturních a společenských akcí neslyšících (2x), tak i více financí na zlepšení výpočetní techniky a kompenzačních pomůcek pro neslyšící (4x).

13) Jak byste popsali vztah veřejnosti k problémům neslyšících občanů:

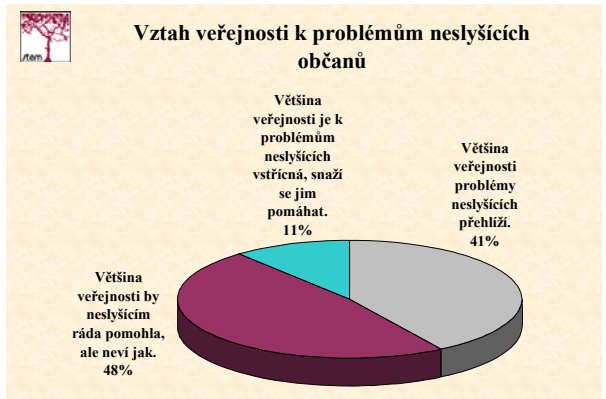
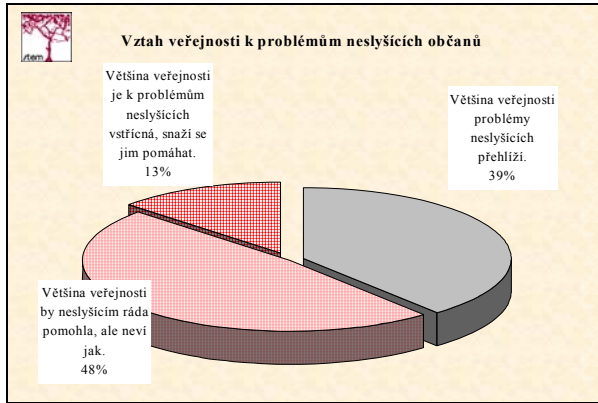

97 lidí popsalo vztah veřejnosti k problémům neslyšících občanů jako a) myslím, že většina veřejnosti by neslyšícím ráda pomohla, ale neví jak. Druhá nejčastější odpověď byla c) myslím, že většina veřejnosti problémy

neslyšících přehlídí – 76 respondentů. Nejméně frekventovanou odpovědí bylo b) myslím, že většina veřejnosti je k problémům neslyšících vstřícná, snaží se pomáhat – 30 dotazovaných. 2 z respondentů neodpověděli a další 2 napsali svou odpověď, která je v grafu zaznamenána jako jiné. Šlo o odpovědi: spíše, že není většina veřejnosti informována, proto asi nemá pocit

nutnosti pomáhat; velká část společnosti se o jejich problémy asi nezajímá (dle mého názoru cca 60 – 70% nezajem o tuto skupinu), ale mnoho lidí by těmto postiženým asi také rádo pomohlo, kdyby mělo více informací.

Průzkum agentury STEM z roku 2003 a 2006 (za poskytnutí grafů a údajů děkuji ústředí České unie neslyšících)

Jak byste popsali vztah veřejnosti k problémům neslyšících občanů:

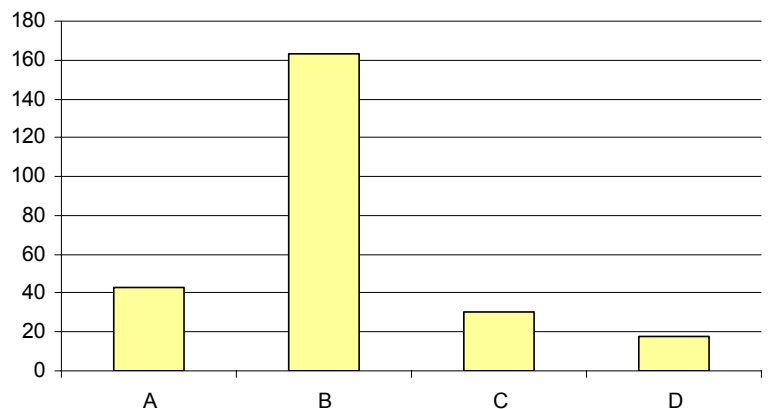

V otázce vztahu veřejnosti k problémům neslyšících občanů nedošlo k výrazným změnám. Jde o velice lehké procentuální výkyvy, které mohou být ovlivněny různými vlivy, u mého šetření např. nižším počtem respondentů.

14) Plné zapojení neslyšících lidí do společnosti je dle Vás především záležitostí:

Dle respondentů je plné zapojení neslyšících lidí do společnosti především záležitostí

b) výchovy slyšících (např. zásady komunikace se sluchově postiženými v rámci výuky na ZŠ) – volilo tak 163 dotazovaných. Na druhém místě se umístilo a) výchovy neslyšících (např. zesílená výuka českého jazyka na školách) – celkem 43

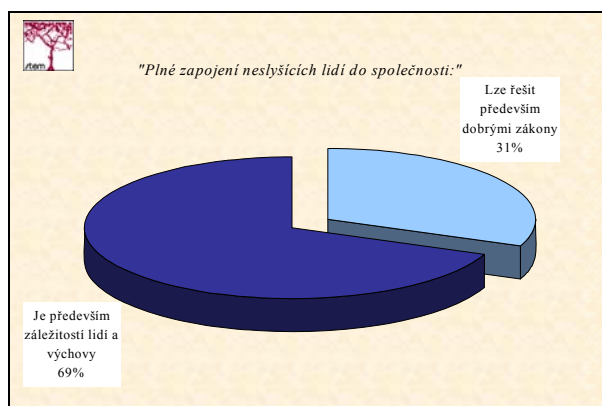

respondentů, 30 dotazovaných pak dalo přednost třetí možnosti c) lze řešit dobrými zákony. 18 respondentů napsalo vlastní mínění d) jiné:

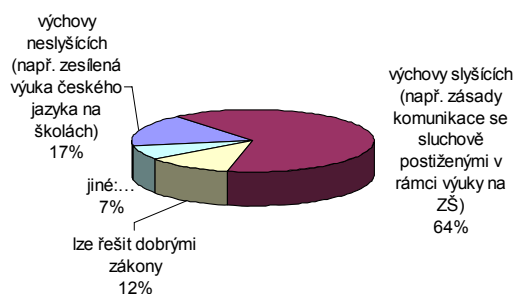
- Je to záležitost celé společnosti. (2x)
- Lze řešit technikou, určité pomůcky.
- Komunikace a spolupráce.
- Slyšící podle mého neslyšící odsuzují.
- To se týká mnohem větších souvislostí. Primární je asi vůbec základní lidská slušnost a empatie. Tam jsou už ZŠ pozadu.
- Osvěta, škola a osvětlená politická scéna, která má zcela jiné zájmy než sociální politiku.
- Vlastního zájmu slyšících – kurzy znakování apod.
- Ohleduplnost.
- Nejsem přesvědčen, že je reálné neslyšící plně zapojit do společnosti, neboť by to znamenalo významné omezení komunikačních možností slyšících, ale větší důraz na výchovu slyšících by byl určitě krok správným směrem.
- Je dobré, aby uměli odezírat, protože těžko donutíte „zdravého“ člověka, aby se učil znakovou řeč, když nemusí.
- Obecně učit děti jak komunikovat se zdravotně postiženými.
- Výchovou v rodině – myslím, že rodiče by měli vychovávat děti k tomu, že když je jakýkoli člověk handicapován, že v jiných oblastech, kde není postižen, je plnohodnotný.
- Je dáno mimo jiné tím, že dotyční mají snahu pro to něco udělat. A to platí na obou stranách. Jak těchto neslyšících, tak i těch, kteří je popřípadě do tohoto zapojení uvádí.
- Změna postoje veřejnosti ke sluchově postiženým a pochopení, že tito lidé jsou ve většině oblastí stejně dobří a schopní obstát jako lidé slyšící.
- Slyšící a jejich snahy integrovat neslyšící do „své normální“ společnosti.
- Tento problém podle mne lze řešit pouze celkovou osvětou všech obyvatel, všech věkových kategorií, jak se k neslyšícím a obecně ke všem postiženým spoluobčanům chovat. Myslím, že krátké televizní spoty, brožury, eventuelně besedy by tomuto problému velice prospěly.
- Každodenní kontakt v běžném životě, nikoliv separování.

30 dotazovaných volilo 2 volby (nejčastěji kombinaci a) a b)) a 12 dotazovaných si vybralo 3 volby (nejčastěji a), b), c)). 7 respondentů na tuto otázku neodpovědělo.

Průzkum agentury STEM z roku 2003 a 2006 (za poskytnutí grafů a údajů děkuji ústředí České unie neslyšících)

Plné zapojení neslyšících lidí do společnosti je dle Vás především záležitostí:

Mezi většinou společností převládá mínění, že plné zapojení neslyšících lidí do společnosti je věcí především výchovy a mezilidské interakce. Z mého šetření vyplývá, že tyto tendence sílí. Výchovu jsem v nabídce odpovědí ještě rozdělila na výchovu slyšících a výchovu neslyšících. Nadpoloviční většina respondentů se domnívá, že plné zapojení neslyšících lidí do většinové společnosti je především záležitostí výchovy slyšících. Naopak velmi silně zeslabilo mínění, že lze tuto oblast výrazně zlepšit legislativními úpravami. 7% lidí si nevybralo ani jednu z nabízených možností a napsalo vlastní komentáře, které uvádím výše. Velice často se však dotýkali výchovy nejen slyšících, ale i neslyšících, morálních aspektů a apelu na lidskou slušnost.

Již stanovením svých hypotéz jsem předpokládala nízký zájem laické veřejnosti o problematiku neslyšících. Dotazníkovým šetřením a porovnáním se staršími průzkumy STEMu se ukázalo, že moje hypotézy jsou více než pravdivé.

1) Hypotéza zněla: Domnívám se, že slyšící veřejnost nemá velký zájem o problematiku neslyšících, s čímž je spojena malá informovanost o této problematice.

Hypotéza se potvrdila zejména v odpovědích na otázky 9 a 10. Lidé se nejen nezajímají o problematiku, ale jejich nezájem roste (z původních 73% v roce 2003, až po 85% v roce 2009 – viz. ot. 9). S tím je spojená i nízká informovanost.

2) Hypotéze zněla: Lze také předpokládat, že slyšící veřejnost nemá velké povědomí o zvláštностech kultury neslyšících.

Tato hypotéza se potvrdila zejména v odpovědích na otázky 7 a 8. O kultuře neslyšících mají lidé jen velmi povrchní povědomí. V dotaznících se většinou objevovalo to, co je na první pohled patrné – odlišný způsob komunikace neslyšících a potřeba předávat jim některé informace vizuální cestou. Lidé, kteří mají ve svém okolí někoho se sluchovým postižením se přirozeně zajímali více než ostatní (viz. ot. 9). Zajímavý výsledek přinesly odpovědi na otázku číslo 14, kde většina dotazovaných odpověděla, že plné zapojení neslyšících lidí do společnosti je především záležitostí slyšících a celé společnosti. Jako společnost touto odpovědí připustila určité nedostatky ve výchově, chování a přístupu jich samých k neslyšícím.

13. 2 Téměř na závěr

V Info – Zpravodaji z roku 2005 jsem našla rozhovor s Radkou Novákovou. Místopředsedkyní organizace Pevnost, Českého centra znakového jazyka. Mezi její aktivity dále patří vyučování na FF UK v Praze a na Střední zdravotnické škole pro sluchově postižené v Praze Radlicích. Navíc je jednou z moderátorek Televizního klubu neslyšících a jednou z editorek Zpráv v českém znakovém jazyce.

V článku se vyjadřuje k situaci v klubech, dotýká se i „kultury slyšících“ a „kultury Neslyšících“, jejich příčin, zvyků, odlišností...

„Kultura slyšících a kultura neslyšících jsou jiné. Je to proto, že vnímání slyšících i neslyšících lidí je jiné. Slyšící vnímají svět přes sluch a zrak, neslyšící pouze zrakem. Už to samotné ovlivňuje vývoj člověka. Když s někým chci komunikovat, potřebuji s ním být v očním kontaktu, což je pro slyšícího mnohdy i nepříjemné, aby se na něj někdo při rozhovoru pořád díval. Těch pravidel komunikace je strašně moc a ta pravidla jsou od základu jiná než pravidla komunikace ve slyšící společnosti. To ovlivňuje i chování. Když například přijdu na návštěvu k neslyšícím, tak se automaticky pustí televize jako taková kulisa. To by mohli slyšící považovat za nezdvořilé. V komunikaci jsou neslyšící častěji přímí. Slyšící obejdou spoustu věcí, než dojdou k jádru věci... Neslyšící lidé mnohdy neznají pravidla společenského chování, která respektují slyšící. Nevím, čím to je. Jestli je to dané povahou neslyšících lidí, nebo tím, že se tato pravidla nikdy neučili...“

Neslyšící lidé se také víc a častěji setkávají. Setkávají se proto, že mají stejný jazyk, stejné zkušenosti. Je ale pravda, že klubů Neslyšících, které byly dříve plné lidí, pomalu ubývá. Lidé se v klubech setkávají míň, ale zase se setkávají hodně mimo kluby.

Když jsem byla malá, tak jsme chodili s rodiči do klubu Neslyšících pravidelně. Chodili jsme hodně na dětské akce, třeba na mezinárodní den dětí nebo na Vánoční besídku, na Mikuláše... Jednou za rok jsme na týden vyjeli s neslyšícími společně na výlet nebo jsme jezdili na společné vikendy. Když jsme jeli na dovolenou, tak jsme nejeli sami, ale jeli jsme s dalšími neslyšícími rodinami. Tatínek hrál rád kuželky, tak mě často bral s sebou do klubu. Dospělí hráli kuželky a já jsem se dívala. To jsem měla moc ráda. Také jsem jezdila na tábory, které organizoval klub Neslyšících. Nebo jsme jezdili na zájezdy, které klub také organizoval. Takhle jsem například byla v roce 1993 na deset dnů v Anglii.

Tatínek ale nechodí do klubu už tak často jako dřív. Jeho práce je na dvě směny a setkání v klubu se mu také kříží se sportovním tréninkem. Pak se také ale stane, že přijde do klubu a jsou tam jen tři čtyři lidi. A přitom byl čtvrtek vždycky vyhlášený diskusní den a teď tam přijde a je tam jen pár lidí..“³⁴

„Když byl klub Neslyšících ještě Na Neklance v Praze 5, tak tam chodilo hodně lidí. Jenže pak se klub přestěhoval do Modřan, je to daleko, lidé jsou pohodlní a už tam tolik nechodí. A také už je dneska lepší technika. Máme mobily, takže se lidé začínají mobily domlouvat na srazech mimo klub. Dřív, když nebyly faxy, nebyly mobily, tak lidé věděli, že se nejméně jednou týdně v klubu sejdou a budou si tam moct popovídat. Ale dneska se mohou díky mobilu schůzky domluvit i na jiné termíny a na jiném místě než v klubu. Technice vděčíme za spoustu věcí, ale kluby asi díky ní začnou pomalu krachovat a lidi se v nich přestanou scházet.“³⁵

³⁴ MOTEJZÍKOVÁ, Jitka, DINGOVÁ, Nad'a. *Nevěřím, že by neslyšící někdy úplně zmizeli.* Info - Zpravodaj, 13. ročník, , 4/2005, strana 12.

³⁵ MOTEJZÍKOVÁ, Jitka, DINGOVÁ, Nad'a. *Nevěřím, že by neslyšící někdy úplně zmizeli.* Info - Zpravodaj, 13. ročník, , 4/2005, strana 13.

ZÁVĚR

Napříč celou mou bakalářskou prací se prolíná otázka: „Co je kultura neslyšících?“, „V čem je tak jiná, odlišná od kultury slyšících?“. Tím, že se člověk narodí neslyšící nezapadá automaticky do škatulky kultury neslyšících. Velmi důležitá je v tomto ohledu i výchova v rodině. Narodí-li se slyšícím rodičům neslyšící dítě (tj. téměř 90% případů ze všech dětí, které se narodí jako prelingválně neslyšící), snaží se ho mnohdy vzdělávat přísně orálně, aby se co nejvíce podobalo slyšícím. Takový dospělý člověk je pak vyřazen ze světa neslyšících i jejich kultury. Neslyší, avšak neovládá znakový jazyk, nezná zvyky běžné mezi neslyšícími, je vymezen ze sociálního kontaktu prelingválně neslyšících.

Kultura neslyšících byla a je významně formována jejich historií, vzděláváním, výchovou a společnými zážitky a podobnými životními zkušenostmi.

Z mého šetření vyplynulo, že většinová společnost opravdu nemá velký zájem o problematiku neslyšících lidí (ot. č. 9), z čehož vyplývá i malá informovanost (ot. č. 10). Lidé se začínají o tuto oblast zajímat až když jsou sami stíženi problémy se sluchem, či má takové obtíže někdo z jejich blízkých.

Veřejnost si je ve většině případů vědoma zcela zřejmých odlišností mezi slyšícími a neslyšícími – hlavně tedy použití jiného komunikačního prostředku a potřeba většinu informací zpřístupnit vizuálně. Jedná se o velmi povrchní znalosti, o hlubších souvislostech kultury neslyšících či problémů, jež vyplývají z tohoto zdravotního postižení, nemají mnoho informací, ale jak již bylo zmíněno výše, není ani motivace tyto informace získávat (ot. č. 7,8).

Potvrdily se tak mé hypotézy znějící:

- Domnívám se, že slyšící veřejnost nemá moc velký zájem o problematiku neslyšících, s čímž je spojena malá informovanost o této problematice.

Tato hypotéza se prokázala zejména prostřednictvím odpovědí na otázky č. 9 a 10.

- Lze předpokládat, že slyšící veřejnost nemá moc velké povědomí o zvlátnostech kultury neslyšících od kultury slyšících.

Hypotéza se potvrdila prostřednictvím odpovědí na otázky č. 7, 8.

Z mého dotazníkového průzkumu dále vyplynulo, že více se o problematiku neslyšících zajímají lidé, kteří mají ve svém okolí či rodině někoho, kdo má potíže se sluchem. Také mají zcela přirozeně více informací. Zájem lidí stoupá také od 60. roku věku výše. Velmi zajímavé mi připadá porovnání informovanosti veřejnosti vzhledem ke vzdělání. Při přihlédnutí k počtu respondentů uvedlo nejvíce vysokoškoláků, že mají zcela minimální informace. Zcela naopak tomu bylo u absolventů vyšších odborných škol, kteří uváděli nejlepší informovanost. Více méně nepodstatnou se ukázala být velikost bydliště. Lidé z malých vesnic uvádějí sice v průměru o něco nižší míru informovanosti, ale ve srovnání s velkoměstem nejde o rozdíl nikterak velký.

Při svém dotazníkovém šetření jsem kontaktovala 207 respondentů. Velká většina již před vyplněním prohlašovala, že o tomto tématu nic neví, přičemž zapomínali, že mým úkolem není soudit jejich znalosti či neznalosti, ale měla jsem velkou radost, když se v několika dotaznících objevily odpovědi, ze kterých bylo patrné zamyšlení pisatele nad otázkami, určité nabalování a rozvíjení myšlenky, snaha pochopit či se něco nového dozvědět.

Touto svou prací jsem neotevřela žádné nové téma, neučinila jsem zásadní objev ani vynález, ale jestliže se několik málo lidí začalo zamýšlet nad osudy a problémy denního života neslyšících, mám z toho velkou radost a mé úsilí nebylo zbytečné.

„Specifická je určitě a hlavně tím, že její dostupnost je minimální. Popravdě jsem snad nikdy neslyšela o divadelním představení kde by se znakovalo (jistě taková jsou, ale v jakém počtu). Když tak nad tím přemýšlím, pracuje vůbec v nemocnici někdo kdo umí znakovat? Popisovat bolesti je někdy celkem obtížné a je k tomu potřeba pestrá slovní zásoba, co potom pro takového neslyšícího když mu nikdo nerozumí? Musí se ve své zemi cítit jako cizinec...

Určitě ano, jinak by ses na to neptala. Napadá mě jako první asociace, že musí mít jinak obstarané časné vstávání, normální budík asi nepomůže. Stejně tak zvonek do bytu a spousta jiných věcí. Stejně tak se musí být schopni se domluvit se zdravým člověkem na ulici, jedno jestli odezíráním či jinak.“³⁶

³⁶ Dva úryvky z dotazníků k mé bakalářské práci odpovídající na dotaz, zda-li neslyšící lidé potřebují pomoci? Pokud ano, tak jakým způsobem či v jaké situaci.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- FREEMAN, R. G., CARBIN, C.F., BOESE, R. J. *Tvé dítě neslyší?*. Praha: FRPSP, 1992. 360 stran.
- HOUDKOVÁ – TESÁRKOVÁ, Eva. *Sosna*. 1. vydání. Praha: ASNEP, 2002. 76 stran.
- HRUBÝ, Jaroslav. *Průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu: 1. díl*. druhé přepracované a rozšířené vydání. Praha: Septima, 1999. 396 stran. ISBN 80-7216-096-6.
- HRUBÝ, Jaroslav. *Průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu: 2. díl*. druhé přepracované a rozšířené vydání. Praha: Septima, 1998. 328 stran. ISBN 80-7216-075-3.
- JABŮREK, Josef. *Bilingvální vzdělávání neslyšících*. 1. vydání. Praha: Septima, 1998. 44 stran. ISBN 80 7216 052-4.
- JANOTOVÁ, Naděžda. *Odezírání u sluchově postižených. 1.vydání..* Praha: FRPSP, 1999. 360 stran. ISBN 80-7216-82-6.
- Kolektiv autorů. *Skripta k výuce českého znakového jazyka*. 4. upravené vydání. Praha: Česká unie neslyšících, 2006. 24. stran.
- PŮLPÁNOVÁ, Lucie a kol. *Dívej se, povídám*. 1. vydání. Praha: Česká unie neslyšících, 2006. 88 stran.
- STRNADOVÁ, Věra. *Jaké je to neslyšet*. 1. vydání. Praha: Česká unie neslyšících, 1995. 165 stran.
- STRNADOVÁ, Věra. *Potom ti to povíme*. 1. vydání. Praha: Česká unie neslyšících, 1994. 58 stran.
- SYNEK, M, SEDLÁČKOVÁ, H. VÁVROVÁ, H. *Jak psát diplomové práce*. 3. přepracované vydání. Praha: VŠE, 2002. 62 stran. ISBN 80-245-0309-3

Citace z webových stránek:

- Wikipedie – otevřená encyklopedie [online]. Poslední revize dne 7.listopadu 2006 [citováno dne 26.prosince 2006]. http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%AD_strana
- LORM-společnost pro hluchoslepé. Česká verze Lormovy abecedy [online]. c1993, [citováno dne 1.února 2007]. <<http://www.lorm.cz/cs/hluchoslepi/abeceda.php>>
- Sbíрка zákonů [online]. c1996-2009, [citováno dne 15.března 2009]. <<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?cd=76&typ=r&zdroj=sb08384>>
- Stefan Wöhrmann. Learn To Read SignWriting (GebaerdenSchrift) [online]. [citováno dne 6.března 2009]. <http://www.signwriting.org/germany/DasZeichen/>
- Veselé Vánoce a šťastný Nový rok 2009 [online]. c2004-2007, poslední revize dne 5.ledna 2009 [citováno dne 6.března 2009]. <http://sw.ruce.cz/vesele-vanoce-a-stastny-novy-rok-2009>
- Ing. Lucie Křesťanová. Novela zákona o znakové řeči [online]. [citováno dne 7.března 2009]. <http://www.gong.cz/clanky.php?c=273>
- Prezident Klaus podepsal zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob [online]. c2004-2009, poslední revize dne 3.dubna 2009 [citováno dne 6.dubna 2009]. http://www.asnep.cz/index.html#Pismo_Finale
- Pupendo – informace o titulkové kopii [online]. [citováno 8.ledna 2007]. <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/pupendo/zvukticha.php>
- Úspěšná nepočující herečka Marlee Matlinová [online]. c2005-2008, [8.ledna 2007]. <http://www.moviemania.sk/436-profil-uspesna-nepocujuca-osobnost-marlee-matlinova.html>
- Co vlastně znamená název „Awi film“? [online]. c2007, [citováno dne 9.března 2009]. <http://www.awifilm.com/onas/onas.html>
- Pohádka v úpravě pro SP děti [online]. c2001-2006, [citováno 26.prosince 2006] <http://www.ticho.cz/clanky.php?key=537>
- Oficiální stránky Českého paralympijského výboru [online]. c2007, [citováno 4. března 2007]. <http://www.paralympic.cz/cs/paraadeaf/Default.aspx>
- Emblem [online]. [citováno 9.března 2009] <http://english.2009deaflympics.org/files/13-1027-864.php>

- Macot [online]. [citováno 17.března 2009] <http://english.2009deaflympics.org/files/13-1027-865.php>
- Fotoalbum pro neslyšící - Zimní deaflympiáda Salt Lake 2007 [online]. c1998-2009, [citováno 24.března 2007]. <http://www.neslysici.cz/foto/album.php?akce=104&cislo=17>

Webové stránky bez konkrétní citace:

- <http://koutek.ruce.cz/>
- www.asnep.cz
- www.cktj.cz
- www.cun.cz
- www.gong.cz
- www.mestopv.cz/files/Urad/Radn_listy/2006/2006_09_02/06-16-08.pdf
- www.neslysici.cz
- www.neslysim.cz
- www.pevnost.com
- www.ruce.cz
- www.ticho.cz
- www.exchange.cun.cz
- www.awifilm.com
- www.signwriting.org
- www.ecpn.cz
- www.babyweb.cz
- www.fiftyfifty.cz
- www.rozhlas.cz/radiowave/waveculture/_zprava512016

Časopisy:

- Časopis Gong, 1/2005 – 10/2006; 1-2/2008 – 5-6/2008; 9-10/2008; 1-2/2009
- Slovenský Gong, 12/2008
- Časopis Unie, 1 – 2/2001 – 3-4/2009
- Info – zpravodaj, 3/2004 – 3/2006
- VisuellPlus – April 2008, Mai 2008, Juli/August 2008, September 2008

- Leták České komory tlumočnicků znakového jazyka.
- Zákon č. 155/1998 Sb. ze dne 11. června 1998 o znakové řeči a o změně dalších zákonů

Články z archivu FRPSP:

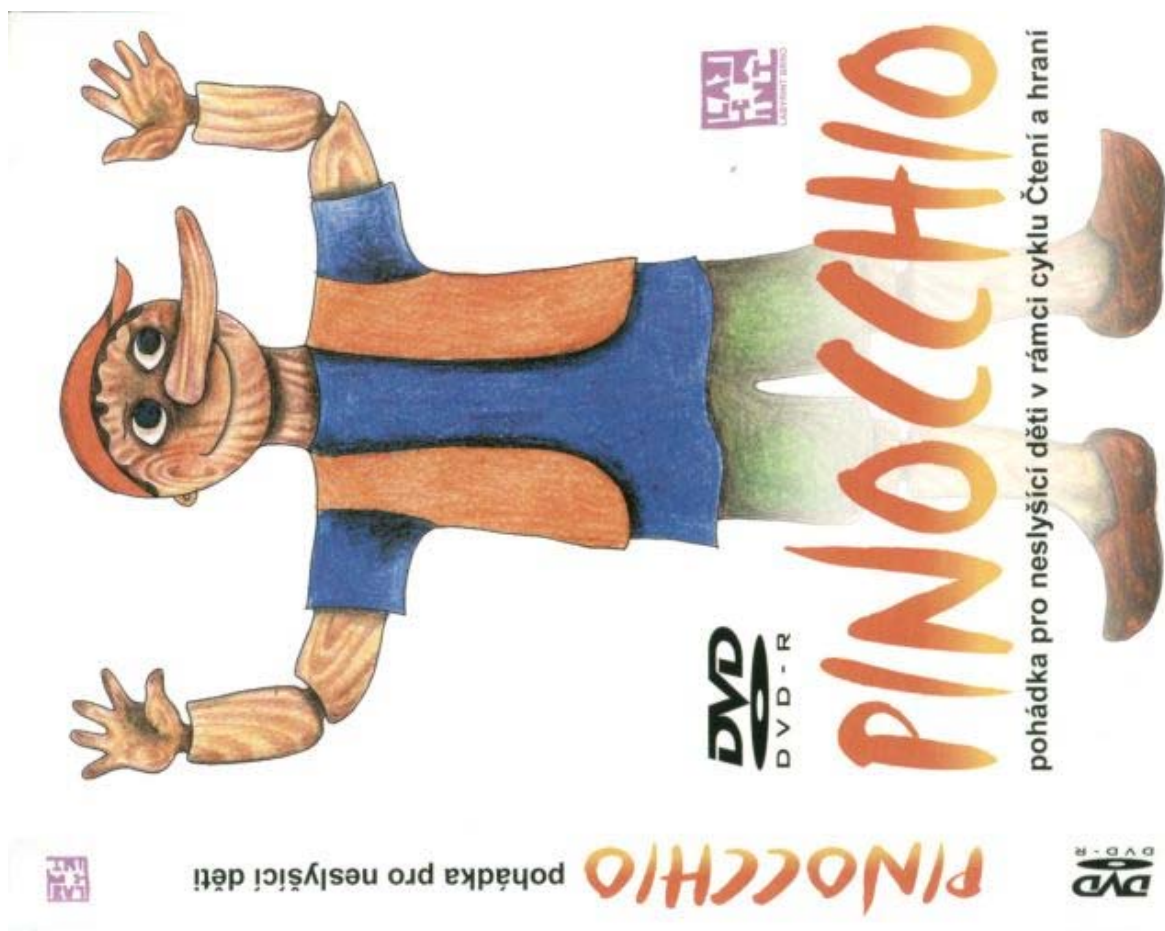
- BÖHM Petr, Oskar beze slov. TV magazín, rok 2001, číslo 22. (29.5.2001)
- HRUŠKOVÁ Micheela, Národní znaková řeč a čtyři dívky Zprávy do světa ticha. Týdeník televize, rok 2001, číslo 5. (29.1. 2001), str. 13.

PŘÍLOHY

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Obal k pohádce „Pinocchio“ v českém znakovém jazyce na DVD (obrázek).....	106
Příloha č. 2: Obal pohádek v českém znakovém jazyce na VHS (obrázek).....	107
Příloha č. 3: Úvod k pohádce O Mášence a třech medvědech v českém jazyce a SignWritingu (obrázky).....	108
Příloha č. 4: Titulní strana knížky „Dívej se, povídám“ s DVD (obrázek).....	109
Příloha č. 5: Pozvánka na XIV. ročník Národní přehlídky pantomimy a pohybového divadla OTEVŘENO (obrázek).....	110
Příloha č. 6: Zákon o znakové řeči a o změně dalších zákonů č. 155/1998 Sb. (zákon)....	111
Příloha č. 7: Zákon, kterým se mění zákon č.155/1998 Sb., o znakové řeči a o změně dalších zákonů a další související zákony (zákon).....	114
Příloha č. 8: Pálení čarodějnic (fotografie).....	119
Příloha č. 9: Deaf Way II (fotografie).....	119
Příloha č. 10: Tříkrálové setkání - Divadlo ABC (fotografie).....	120
Příloha č. 11: Květinový ples (fotografie).....	121
Příloha č. 12: Miss neslyšících 2003 (fotografie).....	121
Příloha č. 13: Okamžiky ticha (fotografie).....	122
Příloha č. 14: Ples České unie neslyšících Praha 2003 (fotografie).....	123
Příloha č. 15: Ples České unie neslyšících Praha 2008 (fotografie).....	124
Příloha č. 16: Letní slavnosti v Radlicích 2007 (fotografie).....	124
Příloha č. 17: Zimní slavnosti v Radlicích 2008 (fotografie).....	125
Příloha č. 18: Quiz Night III. (fotografie).....	126
Příloha č. 19: Centrum denních služeb České unie neslyšících oblastní organizace Praha (fotografie).....	126
Příloha č. 20: Mluvící ruce 18. října 2008 (fotografie).....	129

Příloha č. 1: Obal k pohádce „Pinocchio“ v českém znakovém jazyce na DVD

Pinocchio - čtení a hraní
pohádka pro neslyšící děti

vyprávění v českém znakovém jazyce
s českými titulky a českým dabingem

převyprávění podle Carla Collodiho:
Eva Tesárková a Helena Burianová
scénář a dialogy: Anna Jurášová
pohádku vypráví: Anna Jurášová
a Lenka Ryšánková

konzultace k českému znakovému jazyku:
Petr Vysuček

ilustrace: Jitka Hájková
český dabing: Iveta Pavlovičová
české titulky: Helena Burianová
video, foto, animace, DVD authoring:
Zege TV Multimedia Brno

DVD obsahuje zvukovou stopu a titulky,
které lze vypínat a zapínat dálkovým
ovladačem nebo v menu "nastavení".

Za podporu děkujeme:

Nadace eurotel
o krok blíže k našim dětem

JMP Jihočeská
plynárenská

RWE Group

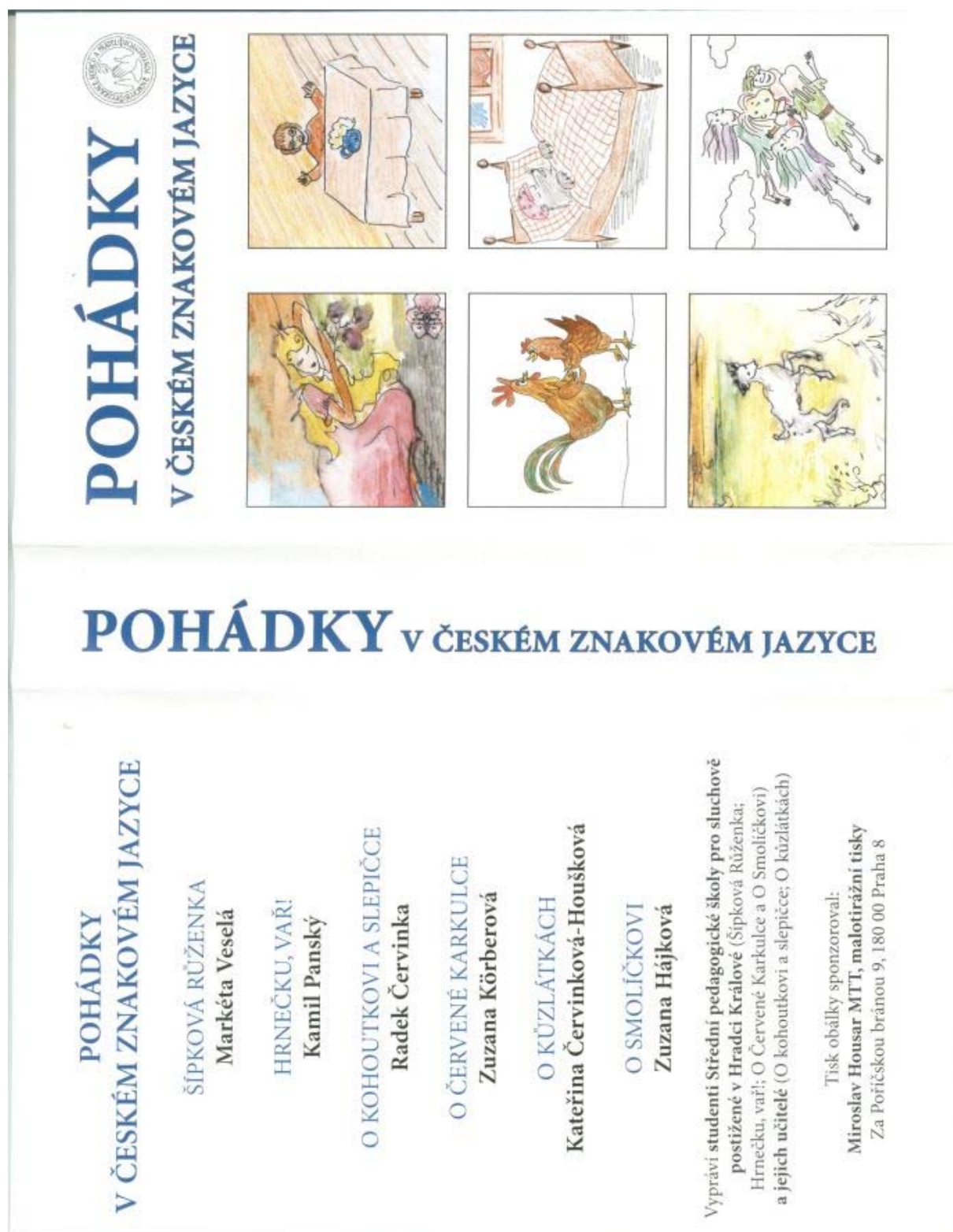
PRECIOSA
MINISTERSTVO
KULTURY ČR

Copyright 2005 Labyrinth Brno

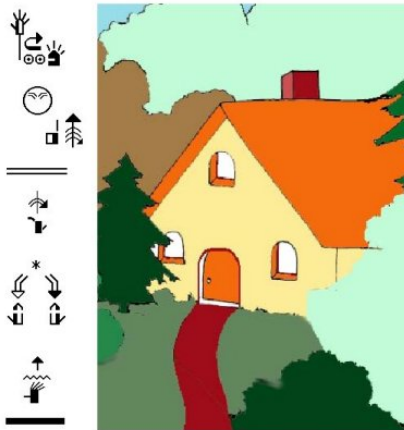

www.labyrinth.euweb.cz

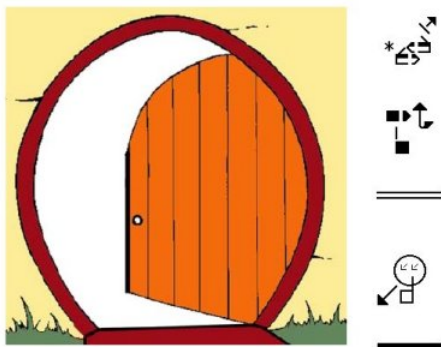

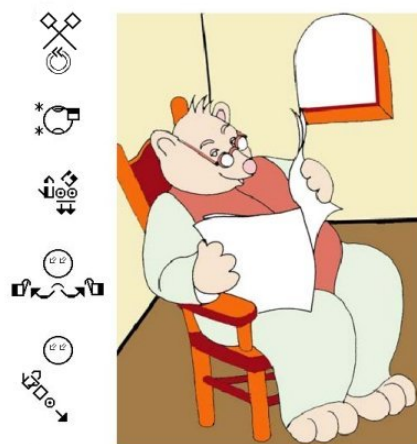
Příloha č. 3: Úvod k pohádce O Mášence a třech medvědech v českém jazyce a SignWritingu

Daleko daleko uprostřed lesa,
na kopci stojí chaloupka.

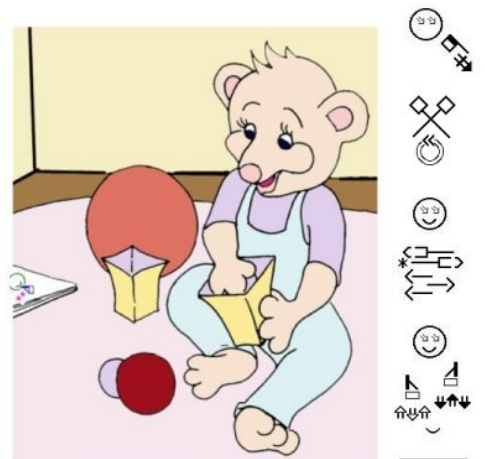

Potichu se podíváme dovnitř..

Táta medvěd si čte noviny

v1.2

medvíďe si hraje s hračkami

v1.2

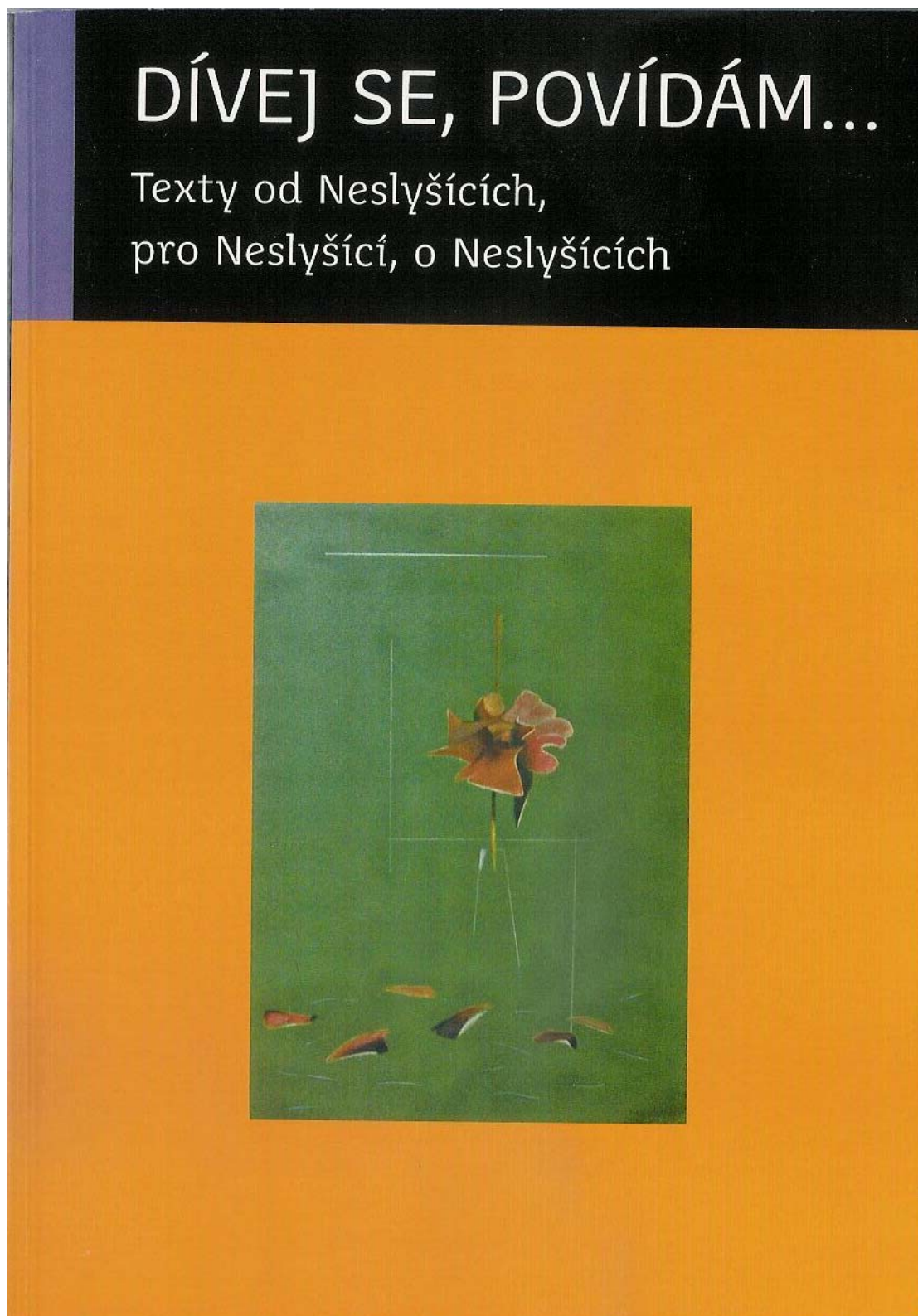

Medvědí máma vaří.
A.. už je to hotové.

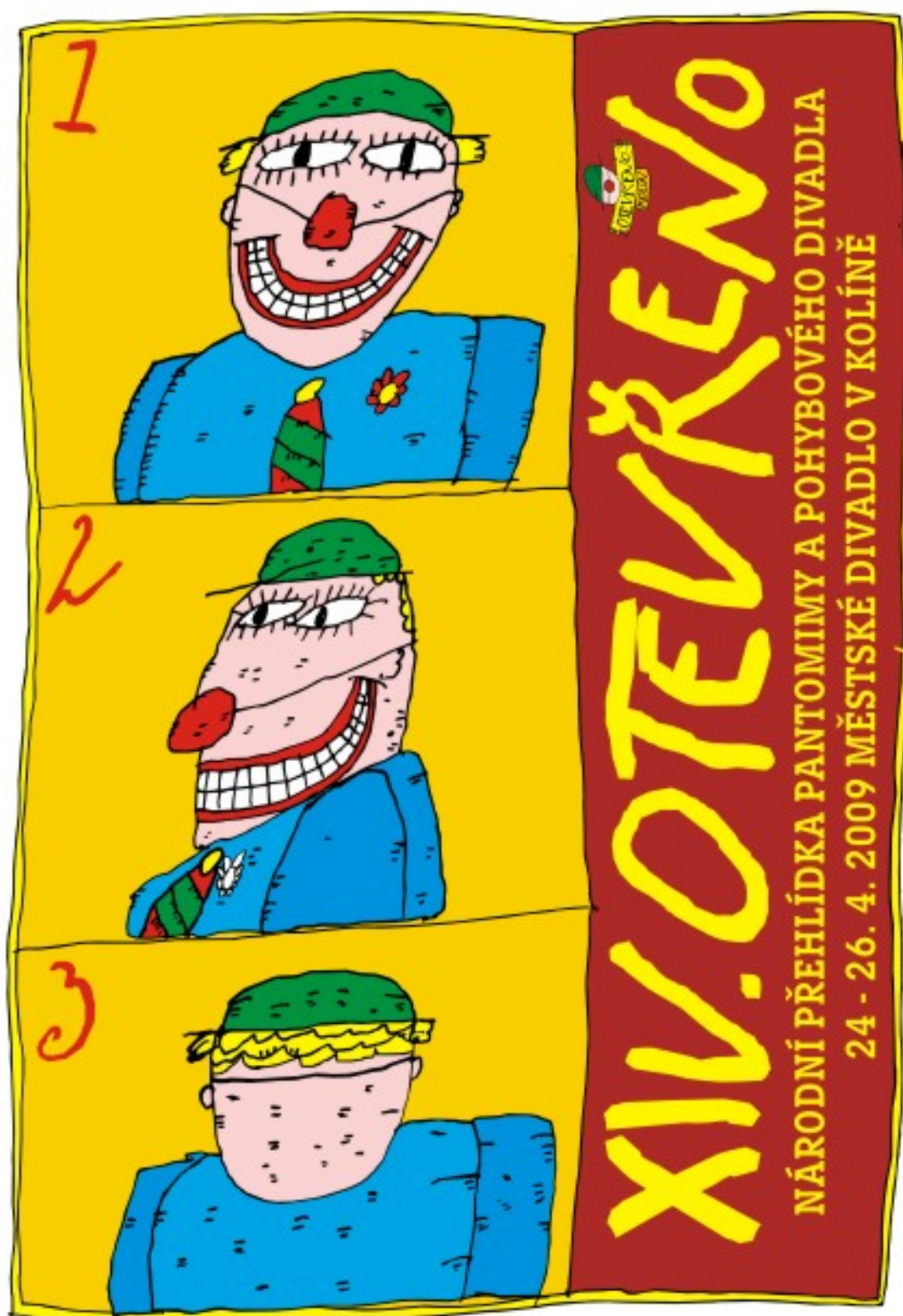
v1.2

zdroj: <http://sw.ruce.cz/pohadka-ve-znakovem-jazyce>

Příloha č. 4: Titulní strana knížky „Dívej se, povídám“ s DVD

Příloha č. 5: Pozvánka na XIV. ročník Národní přehlídky pantomimy a pohybového divadla OTEVŘENO

(Zdroj:

<http://www.ecpn.cz/index.php?art=124&sh=895ae8d07a9588b0780bb80b78433901&PHPSESSID=bjc37639a3f5jb9ek549vocv34>)

Příloha č. 6: Zákon o znakové řeči a o změně dalších zákonů č. 155/1998 Sb.

„155

ZÁKON

ze dne 11. června 1998

o znakové řeči a o změně dalších zákonů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

§ 1

Úvodní ustanovení

Zákon upravuje používání znakové řeči jako dorozumívacího prostředku neslyšících.

Definice základních pojmů

§ 2

Za neslyšící se pro účely tohoto zákona považují osoby, které ohluchly před rozvinutím mluvené řeči a u nichž velikost a charakter sluchové vady neumožňuje plnohodnotný rozvoj mluvené řeči, a dále osoby později ohluchlé a nedoslýchavé, které samy považují znakovou řeč za primární formu své komunikace.

§ 3

Znaková řeč

Znakovou řečí se pro účely tohoto zákona rozumí český znakový jazyk a znakovaná čeština.

§ 4

(1) Český znakový jazyk je základním dorozumívacím jazykem neslyšících v České republice.

(2) Český znakový jazyk je přirozený a plnohodnotný komunikační systém tvořený specifickými vizuálně-pohybovými prostředky, tj. tvary rukou, jejich postavením a pohyby, mimikou, pozicemi hlavy a horní části trupu. Český znakový jazyk má základní atributy jazyka, tj. znakovost, systémovost, dvojí členění, produktivnost, svébytnost a historický rozměr, a je ustálen po stránce lexikální i gramatické.

§ 5

Znakovaná čeština

(1) Znakovaná čeština je umělý jazykový systém, který usnadňuje dorozumívání mezi slyšícími a neslyšícími.

(2) Znakovaná čeština využívá gramatické prostředky češtiny, která je současně hlasitě nebo bezhlasně artikulována. Spolu s jednotlivými českými slovy jsou pohybem a postavením rukou ukazovány odpovídající znaky českého znakového jazyka.

§ 6

Prstová abeceda

(1) Prstová abeceda využívá formalizovaných a ustálených postavení prstů a dlaně jedné ruky k zobrazování jednotlivých písmen české abecedy.

(2) Prstová abeceda je integrální součástí českého znakového jazyka a znakované češtiny, kde se využívá k odhláskování cizích slov, odborných termínů a pojmů, pro které dosud nejsou ustáleny znaky českého znakového jazyka.

Používání znakové řeči

§ 7

Neslyšící mají právo na

- a) používání znakové řeči,
- b) vzdělávání s využitím znakové řeči,¹⁾
- c) výuku znakové řeči.

§ 8

(1) Neslyšící mají při návštěvě lékaře, vyřizování úředních záležitostí a při zajišťování dalších nezbytných potřeb právo na tlumočnickou znakovou řeči. Tlumočnická služba se poskytuje bezplatně v rozsahu podmínek stanovených zákonem.²⁾

(2) Neslyšícím, kterým byly z důvodu úplné nebo praktické hluchoty přiznány mimořádné výhody II. stupně (průkaz ZTP) nebo III. stupně (průkaz ZTP/P), jsou tlumočnické služby při soudním řízení poskytovány bezplatně.

(3) Neslyšícím studentům středních a vysokých škol, kterým byly z důvodu úplné nebo praktické hluchoty přiznány mimořádné výhody II. stupně (průkaz ZTP) nebo III. stupně (průkaz ZTP/P), jsou tlumočnické služby poskytovány bezplatně za podmínek stanovených zvláštním předpisem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

§ 9

Rodiče dětí, u kterých byla diagnostikována praktická nebo úplná hluchota,³⁾ mají právo na bezplatnou výuku v kursech znakové řeči.

§ 10

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy stanoví prováděcím právním předpisem

- a) rozsah a obsah přípravy a způsob ověřování znalosti znakové řeči učitelů pro neslyšící,
- b) podmínky a rozsah tlumočnických služeb poskytovaných bezplatně neslyšícím studentům podle § 8 odst. 3 a způsob jejich úhrady,
- c) obsah, rozsah a způsob úhrady kursů podle § 9.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů

§ 11

Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění zákona č. 110/1990 Sb., zákona č. 180/1990 Sb., zákona č. 1/1991 Sb., zákona č. 46/1991 Sb., zákona č. 306/1991 Sb., zákona č. 482/1991 Sb., zákona č. 578/1991 Sb., zákona č. 582/1991 Sb., zákona č. 235/1992 Sb., zákona č. 589/1992 Sb., zákona č. 37/1993 Sb., zákona č. 84/1993 Sb., zákona č. 160/1993 Sb., zákona č. 266/1993 Sb., zákona č. 307/1993 Sb., zákona č. 182/1994 Sb., zákona č. 241/1994 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 155/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 133/1997 Sb. a zákona č. 91/1998 Sb., se mění takto:

1. Za § 86 se vkládá nový § 86a, který zní:

"§ 86a

Občan, jemuž byly z důvodu úplné nebo praktické hluchoty přiznány mimořádné výhody II. stupně (průkaz ZTP) nebo III. stupně (průkaz ZTP/P), má nárok na bezplatné poskytnutí tlumočnické služby formou úkonu pečovatelské služby při návštěvě lékaře, vyřizování úředních záležitostí a při zajišťování dalších nezbytných potřeb, a to v rozsahu nejvýše 24 hodiny za kalendářní rok."

2. Za § 94 se vkládá nový § 94a, který zní:

"§ 94a

Nárok na poskytnutí pečovatelské služby podle § 86a vzniká dnem splnění podmínek stanovených tímto zákonem, nejdříve však od počátku měsíce, ve kterém bylo zahájeno řízení o jejím poskytnutí."

ČÁST TŘETÍ
Změna zákona č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů

§ 12

V zákoně č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, ve znění zákona č. 125/1990 Sb., zákona č. 210/1990 Sb., zákona č. 425/1990 Sb., zákona č. 459/1990 Sb., zákona č. 9/1991 Sb., zákona č. 144/1991 Sb., zákona č. 582/1991 Sb., zákona č. 84/1993 Sb., zákona č. 307/1993 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 72/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 238/1995 Sb., zákona č. 289/1997 Sb. a zákona č. 91/1998 Sb., se v § 34 dosavadní text označuje jako odstavec 1 a doplňuje se odstavcem 2, který včetně poznámky č. 21a) zní:

"(2) Okresní úřad zabezpečuje pečovatelskou službu podle zvláštního zákona^{21a)} a rozhoduje o jejím poskytnutí.

21 a) § 86a zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění zákona č. 155/1998 Sb."

ČÁST ČTVRTÁ

§ 13

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení, s výjimkou § 8 až 12, které nabývají účinnosti dnem 1. ledna 1999.

Zeman v. r.
Havel v. r.
Tošovský v. r.

1) § 3 odst. 3 zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

2) § 86a zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění zákona č. 155/1998 Sb.

3) Vyhláška č. 207/1995 Sb., kterou se stanoví stupně zdravotního postižení a způsob jejich posuzování pro účely dávek státní sociální podpory, ve znění vyhlášky č. 156/1997 Sb.,³⁷

³⁷ Sagit - nakladatelství ekonomické a právní literatury Ostrava [online]. [cit. 3.1. 2007]. <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb98155&cd=76&typ=r>

Příloha č. 7: Zákon, kterým se mění zákon č.155/1998 Sb., o znakové řeči a o změně dalších zákonů a další související zákony

„Zákon č. 384/2008 Sb.

ZÁKON

ze dne 23. září 2008,

**kterým se mění zákon č. 155/1998 Sb.,
o znakové řeči a o změně dalších zákonů
a další související zákony**

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Změna zákona o znakové řeči

Čl. I

Zákon č. 155/1998 Sb., o znakové řeči a o změně dalších zákonů, se mění takto:

1. Název zákona zní: „Zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob“.

2. § 1 včetně nadpisu zní:

„§ 1

Úvodní ustanovení

§1 (1) Tento zákon upravuje používání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob jako jejich dorozumivacích prostředků.

§1 (2) Neslyšící a hluchoslepe osoby mají právo svobodně si zvolit z komunikačních systémů uvedených v tomto zákoně ten, který odpovídá jejich potřebám. Jejich volba musí být v maximální možné míře respektována tak, aby měly možnost rovnoprávného a účinného zapojení do všech oblastí života společnosti i při uplatňování jejich zákonných práv.“

3. Nadpis nad § 2 se zrušuje.

4. § 2 včetně nadpisu zní:

„§ 2

Definice základních pojmů

§2 (1) Za neslyšící se pro účely tohoto zákona považují osoby, které neslyší od narození, nebo ztratily sluch před rozvinutím mluvené řeči, nebo osoby s úplnou či

praktickou hluchotou, které ztratily sluch po rozvinutí mluvené řeči, a osoby těžce nedoslýchavé, u nichž rozsah a charakter sluchového postižení neumožňuje plnohodnotně porozumět mluvené řeči sluchem.

§2 (2) Za hluchoslepe se pro účely tohoto zákona považují osoby se souběžným postižením sluchu a zraku různého stupně, typu a doby vzniku, u nichž rozsah a charakter souběžného sluchového a zrakového postižení neumožňuje plnohodnotný rozvoj mluvené řeči, nebo neumožňuje plnohodnotnou komunikaci mluvenou řečí.“

5. § 3 včetně nadpisu zní:

„§ 3

Komunikační systémy neslyšících a hluchoslepých osob

Komunikačními systémy neslyšících a hluchoslepých osob se pro účely tohoto zákona rozumí český znakový jazyk a komunikační systémy vycházející z českého jazyka.“

6. Pod označení § 4 se vkládá nadpis, který zní: „Český znakový jazyk“.

7. V § 4 odstavec 1 zní:

„ §4 (1) Český znakový jazyk je základním komunikačním systémem těch neslyšících osob v České republice, které jej samy považují za hlavní formu své komunikace.“

8. V § 4 se doplňuje odstavec 3, který zní:

„ §4 (3) Český znakový jazyk může být využíván jako komunikační systém hluchoslepých osob v taktilní formě, která spočívá ve vnímání jeho výrazových prostředků prostřednictvím hmatu.“

9. § 5 se včetně nadpisu zrušuje.

10. § 6 včetně nadpisu zní:

„§ 6

Komunikační systémy vycházející z českého jazyka

§6 (1) Komunikačními systémy neslyšících a hluchoslepých osob vycházejícími z českého jazyka jsou znakovaná čeština, prstová abeceda, vizualizace mluvené češtiny, písemný záznam mluvené řeči, Lormova abeceda, daktylografika, Braillovo písmo s využitím taktilní formy, taktilní odezírání a vibrační metoda Tadoma.

§6 (2) Znakovaná čeština využívá gramatické prostředky češtiny, která je současně hlasitě nebo bezhlasně artikulována. Spolu s jednotlivými českými slovy jsou pohybem a postavením rukou ukazovány jednotlivé znaky, převzaté z českého znakového jazyka. Znakovaná čeština v taktilní formě může být využívána jako komunikační systém hluchoslepých osob, které ovládají český jazyk.

§6 (3) Prstová abeceda využívá formalizovaných a ustálených postavení prstů a dlaně jedné ruky nebo prstů a dlaní obou rukou k zobrazování jednotlivých písmen české abecedy. Prstová abeceda je využívána zejména k odhlaškování cizích slov, odborných termínů, případně dalších pojmů. Prstová abeceda v taktilní formě může být využívána jako komunikační systém hluchoslepých osob.

§6 (4) Vizualizace mluvené češtiny je zřetelná artikulace jednotlivých českých slov ústy tak, aby bylo umožněno nebo usnadněno odezírání mluveného projevu osobami, které ovládají český jazyk a odezírání preferují jako prostředek své komunikace.

§6 (5) Písemný záznam mluvené řeči je převod mluvené řeči do písemné podoby v reálném čase. Pro potřeby hluchoslepých se písemný záznam provádí zvětšeným písmem nebo Braillovým písmem.

§6 (6) Lormova abeceda je dotyková dlaňová abeceda, při které se jednotlivá písmena vyznačují pomocí ustálených pohybů a dotyků prováděných na dlaní a prstech ruky příjemce sdělení.

§6 (7) Daktylografika je vepisování velkých tiskacích písmen zpravidla do dlaně ruky příjemce sdělení.

§6 (8) Braillovo písmo s využitím taktilní formy umožňuje zobrazovat písmena abecedy ustálenými dotyky na dvou prstech jedné ruky nebo více prstech obou rukou příjemce sdělení s využitím kódového systému Braillova písma.

§6 (9) Taktilní odezírání je založeno na vnímání mluvené řeči pomocí odhmatávání vibrací hlasivek mluvčího.

§6 (10) Vibrační metoda Tadoma je založena na vnímání mluvené řeči pomocí odhmatávání vibrací hlasivek, pohybů dolní čelisti, rtů a tváří mluvčího.“

11. Nadpis nad § 7 se zrušuje.

12. § 7 včetně nadpisu a poznámky pod čarou č. 1 zní:

„§ 7

Používání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob

Neslyšící a hluchoslépe osoby mají právo na

- a) používání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob,
- b) vzdělávání s využitím komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob,
- c) výuku komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob, kterou upravuje jiný právní předpis[1].

[1] § 16 odst. 7 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění zákona č. 384/2008 Sb.“

13. § 8 včetně poznámky pod čarou č. 2 zní:

„§ 8

§8 (1) Neslyšící a hluchoslépe osoby mají při návštěvě lékaře, vyřizování úředních záležitostí a při zajišťování dalších nezbytných potřeb právo na tlumočnické služby zajišťující tlumočení v jimi zvoleném komunikačním systému uvedeném v tomto zákoně. Podmínky poskytování tlumočnických služeb stanoví jiný právní předpis[2].

§8 (2) Neslyšícím a hluchoslepým osobám, kterým byly z důvodu úplné nebo praktické hluchoty nebo hluchoslepoty přiznány mimořádné výhody II. stupně (průkaz ZTP) nebo III. stupně (průkaz ZTP/P), jsou tlumočnické služby při soudním řízení poskytovány bezplatně.

§8 (3) Neslyšícím a hluchoslepým žákům středních škol a neslyšícím a hluchoslepým studentům vyšších odborných škol a vysokých škol, kterým byly z důvodu úplné nebo praktické hluchoty nebo hluchoslepoty přiznány mimořádné výhody II. stupně (průkaz ZTP) nebo III. stupně (průkaz ZTP/P), jsou tlumočnické služby poskytovány bezplatně

za podmínek stanovených prováděcím právním předpisem.

za podmínek stanovených prováděcím právním předpisem.

[2] Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.“

14. § 9 včetně poznámky pod čarou č. 3 zní:

„§ 9

Rodiče, u jejichž dítěte byla diagnostikována praktická nebo úplná hluchota[3] nebo hluchoslepota, mají právo na bezplatnou výuku v kursech komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob.

[3] Vyhláška č. 207/1995 Sb., kterou se stanoví stupně zdravotního postižení a způsob jejich posuzování pro účely dávek státní sociální podpory, ve znění vyhlášky č. 156/1997

Sb. a vyhlášky č. 62/2008 Sb.“

15. § 10 zní:

„§ 10

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy stanoví vyhláškou

a) podmínky a rozsah tlumočnických služeb poskytovaných bezplatně neslyšícím a hluchoslepým žákům a studentům podle § 8 odst. 3,

b) obsah a rozsah kurzů podle § 9.“

16. Část druhá se zrušuje.

17. Část třetí se zrušuje.

ČI. II

Zmocnění k vyhlášení úplného znění zákona

Předseda vlády se zmocňuje, aby ve Sbírce zákonů vyhlásil úplné znění zákona č. 155/1998 Sb., o znakové řeči a o změně dalších zákonů, jak vyplývá ze změn provedených tímto zákonem.

ČÁST DRUHÁ

Změna školského zákona

ČI. III

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění zákona č. 383/2005 Sb., zákona č. 112/2006

Sb., zákona č. 158/2006 Sb., zákona č. 161/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 179/2006 Sb., zákona č. 342/2006 Sb., zákona č. 624/2006 Sb., zákona č. 179/2006

Sb., zákona č. 217/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona u269 č. 343/2007 Sb. a zákona č. 58/2008 Sb., se mění takto:

V § 16 odstavec 7 včetně poznámky pod čarou č. 11a zní:

„**§16 (7)** Děti, žáci a studenti se zdravotním postižením mají právo bezplatně užívat při vzdělávání speciální učebnice a speciální didaktické a kompenzační učební pomůcky poskytované školou. Dětem, žákům a studentům neslyšícím a hluchoslepým se zajišťuje právo na bezplatné vzdělávání pomocí nebo prostřednictvím komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob podle jiného právního předpisu[11a]. Dětem, žákům a studentům, kteří nemohou číst běžné písmo zrakem, se zajišťuje právo na vzdělávání s použitím Braillova hmatového písma. Dětem, žákům a studentům, kteří se nemohou dorozumívat mluvenou řečí, se zajišťuje právo na bezplatné vzdělávání pomocí nebo prostřednictvím náhradních způsobů dorozumívání.

[11a] Zákon č. 155/1998 Sb., o znakové řeči a o změně dalších zákonů, ve znění zákona č. 384/2008 Sb.“

ČÁST TŘETÍ **Změna správního řádu** **ČI. IV**

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění zákona č. 413/2005 Sb., se mění takto:

V § 16 odstavec 5 včetně poznámky pod čarou č. 13 zní:

„**§16 (5)** Neslyšícím uživatelům českého znakového jazyka správní orgán ustanoví tlumočnicka českého znakového jazyka podle zvláštního zákona[13]. Neslyšící osobě preferující český jazyk ustanoví prostředníka, který je schopen se s ní dorozumět pomocí komunikačních systémů vycházejících z českého jazyka dle její vlastní volby.

Osobě hluchoslepé bude ustanoven prostředník, který je schopen se s ní dorozumět pomocí komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob dle její vlastní volby.

Prostředník je ustanovován za stejných podmínek, za jakých je ustanovován tlumočnick českého znakového jazyka[13]. O ustanovení tlumočnicka nebo prostředníka vydává správní orgán usnesení, které se oznamuje pouze osobám, jichž se dotýká.

[13] Zákon č. 155/1998 Sb., o znakové řeči a o změně dalších zákonů, ve znění zákona č. 384/2008 Sb.“

ČÁST ČTVRTÁ **Změna trestního řádu** **ČI. V**

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění zákona č. 57/1965 Sb., zákona č. 58/1969 Sb., zákona č. 149/1969 Sb., zákona č. 48/1973 Sb., zákona č. 29/1978 Sb., zákona č. 43/1980 Sb., zákona č. 159/1989 Sb., zákona č. 178/1990 Sb., zákona č. 303/1990 Sb., zákona č. 558/1991 Sb., zákona č. 25/1993 Sb., zákona č. 115/1993 Sb., zákona č. 292/1993 Sb., zákona č. 154/1994 Sb., nálezů Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 214/1994 Sb., nálezů Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 8/1995 Sb., zákona č. 152/1995 Sb., zákona č. 150/1997 Sb., zákona č. 209/1997 Sb., zákona č. 148/1998 Sb., zákona č. 166/1998 Sb., zákona č. 191/1999 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 30/2000 Sb., zákona č. 227/2000 Sb., nálezů Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 77/2001 Sb., zákona č. 144/2001 Sb., zákona č. 265/2001 Sb., nálezů Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 424/2001 Sb., zákona č. 200/2002 Sb., zákona č. 226/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 218/2003 Sb., zákona č. 279/2003 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 283/2004 Sb., zákona č. 539/2004 Sb., zákona č. 587/2004 Sb., nálezů Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 45/2005 Sb., nálezů Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 239/2005 Sb., zákona č. 394/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 79/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 253/2006 Sb., zákona č. 321/2006 Sb., zákona č. 170/2007 Sb., zákona č. 179/2007 Sb., zákona č. 345/2007 Sb., nálezů Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 90/2008 Sb., zákona č. 121/2008 Sb., zákona č. 129/2008 Sb. a zákona č. 135/2008 Sb., se mění takto:
V § 28 odst. 1 se na konci první věty slova „znakovou řečí“ nahrazují slovy „některým z komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob“.

ČÁST PÁTÁ **Změna občanského soudního řádu** **ČI. VI**

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 36/1967 Sb., zákona č. 158/1969 Sb., zákona č. 49/1973 Sb., zákona č. 20/1975 Sb., zákona č. 133/1982 Sb., zákona č. 180/1990 Sb., zákona č. 328/1991 Sb., zákona č. 519/1991 Sb., zákona č. 263/1992 Sb., zákona č. 24/1993 Sb., zákona č. 171/1993 Sb., zákona č. 117/1994 Sb., zákona č. 152/1994 Sb., zákona č. 216/1994 Sb., zákona č. 84/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 238/1995 Sb., zákona č. 247/1995 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 31/1996 Sb., zákona č. 142/1996 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 269/1996 Sb., zákona č. 202/1997 Sb., zákona č. 227/1997 Sb., zákona č. 15/1998 Sb., zákona č. 91/1998 Sb., zákona č. 165/1998 Sb., zákona č. 326/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., nálezů

Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 2/2000 Sb., zákona č. 27/2000 Sb., zákona č. 30/2000 Sb., zákona č. 46/2000 Sb., zákona č. 105/2000 Sb., zákona č. 130/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 204/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 227/2000 Sb., zákona č. 367/2000 Sb., zákona č. 370/2000 Sb., zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 137/2001 Sb., zákona č. 231/2001 Sb., zákona č. 271/2001 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 276/2001 Sb., zákona č. 317/2001 Sb., zákona č. 451/2001 Sb., zákona č. 491/2001 Sb., zákona č. 501/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 202/2002 Sb., zákona č. 226/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 476/2002 Sb., zákona č. 88/2003 Sb., zákona č. 120/2004 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 153/2004 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 340/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 501/2004 Sb., zákona č. 554/2004 Sb., zákona č. 555/2004 Sb., zákona č. 628/2004 Sb., zákona č. 59/2005 Sb., zákona č. 170/2005 Sb., zákona č. 205/2005 Sb., zákona č. 216/2005 Sb., zákona č. 342/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 383/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 56/2006 Sb., zákona č. 57/2006 Sb., zákona č. 79/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 113/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 133/2006 Sb., zákona č. 134/2006 Sb., zákona č. 135/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 216/2006 Sb., zákona č. 233/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 267/2006 Sb., zákona č. 308/2006 Sb., zákona č. 315/2006 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 104/2008 Sb., zákona č. 123/2008 Sb., zákona č. 126/2008 Sb. a zákona č. 129/2008 Sb., se mění takto:
1. V § 18 odstavec 2 včetně poznámky pod čarou č. 54 zní:
„**§18 (2)** Účastníku, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk, soud ustanoví tlumočníka, jakmile taková potřeba vyjde v řízení najevo. Totéž platí, jde-li o ustanovení tlumočníka účastníku, s nímž se nelze dorozumět jinak než některým z komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob[54].
tlumočníka účastníku, s nímž se nelze dorozumět jinak než některým z komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob[54].

[54] Zákon č. 155/1998 Sb., o znakové řeči a o změně dalších zákonů, ve znění zákona č. 384/2008 Sb.“

2. V § 141 odst. 2 se slova „znakovou řečí“ nahrazují slovy „některým z komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob“.

ČÁST ŠESTÁ

Změna občanského zákoníku

Čl. VII

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 58/1969 Sb., zákona č. 131/1982 Sb., zákona č. 94/1988 Sb., zákona č. 188/1988 Sb., zákona č. 87/1990 Sb., zákona č. 105/1990 Sb., zákona č. 116/1990 Sb., zákona č. 87/1991 Sb., zákona č. 509/1991 Sb., zákona č. 264/1992 Sb., zákona č. 267/1994 Sb., zákona č. 104/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 89/1996 Sb., zákona č. 94/1996 Sb., zákona č. 227/1997 Sb., zákona č. 91/1998 Sb., zákona č. 165/1998 Sb., zákona č. 159/1999 Sb., zákona č. 363/1999 Sb., zákona č. 27/2000 Sb., zákona č. 103/2000 Sb., zákona č. 227/2000 Sb., zákona č. 367/2000 Sb., zákona č. 229/2001 Sb., zákona č. 317/2001 Sb., zákona č. 501/2001 Sb., zákona č. 125/2002 Sb., zákona č. 135/2002 Sb., zákona č. 136/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 476/2002 Sb., zákona č. 88/2003 Sb., zákona č. 37/2004 Sb., zákona č. 47/2004 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 278/2004 Sb., zákona č. 480/2004 Sb., zákona č. 554/2004 Sb., zákona č. 359/2005 Sb., zákona č. 56/2006 Sb., zákona č. 57/2006 Sb., zákona č. 107/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 160/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 315/2006 Sb., zákona č. 443/2006 Sb. a zákona č. 296/2007 Sb., se mění takto:

1. § 476d odstavec 4 zní:

„**§141 (4)** Osoby neslyšící a hluchoslepe, které nemohou číst nebo psát, mohou projevit poslední vůli formou notářského zápisu nebo před třemi současně přítomnými svědky, ovládanými touto osobou zvolený komunikační systém neslyšících a hluchoslepých osob, a to v listině, která musí být tlumočena do zvoleného komunikačního systému.“

2. V § 476d odst. 5 věte druhé se slova „znakové řeči“ nahrazují slovy „zvoleného komunikačního systému neslyšících a hluchoslepých osob“.

ČÁST SEDMÁ

Změna zákona o elektronických komunikacích

Čl. VIII

Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění zákona č. 290/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 235/2006 Sb., zákona č. 310/2006 Sb., zákona č. 186/2006 Sb., zákona č. 110/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 304/2007 Sb. a zákona č. 124/2008 Sb., se mění takto:

V § 135 odst. 3 se věta první nahrazuje větou „Občané neslyšící a hluchoslepí mohou jednat před úřadem v jimi zvoleném komunikačním systému neslyšících a hluchoslepých osob, musí si však sami obstarat tlumočnicka.“

ČÁST OSMÁ
Změna zákona o České televizi
Čl. IX

Zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění zákona č. 36/1993 Sb., zákona č. 253/1994 Sb., zákona č. 301/1995 Sb., zákona č. 39/2001 Sb., zákona č. 231/2001 Sb., zákona č. 82/2005 Sb., zákona č. 127/2005 Sb. a zákona č. 304/2007 Sb., se mění takto:
V § 3 odst. 1 písm. k) se na konci textu slova „znakové řeči“ nahrazují slovy „českého znakového jazyka“.

ČÁST DEVÁTÁ
Změna zákona o provozování rozhlasového
a televizního vysílání
Čl. X

Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 274/2003 Sb., zákona č. 341/2004 Sb., zákona č. 501/2004 Sb., zákona č. 626/2004 Sb., zákona č. 82/2005 Sb., zákona č. 127/2005 Sb., zákona č. 348/2005 Sb., zákona č. 235/2006 Sb., zákona č. 160/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 304/2007 Sb. a zákona č. 124/2008 Sb., se mění takto:
V § 54a se v textu slova „znaková řeč“ nahrazují slovy „český znakový jazyk“.

ČÁST DESÁTÁ
Změna zákona o pedagogických pracovnících
Čl. XI

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 383/2005 Sb., zákona č. 179/2006 Sb. a zákona č. 264/2006 Sb., se mění takto:
V § 22 odst. 2 se na konci textu slova „znakové řeči“ nahrazují slovy „znakované češtiny, případně dalších komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob“.

ČÁST JEDENÁCTÁ
Změna zákona o získávání a zdokonalování odborné způsobilosti
k řízení motorových vozidel
Čl. XII

Zákon č. 247/2000 Sb., o získávání a zdokonalování odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel a o změnách některých zákonů, ve znění zákona č. 478/2001 Sb., zákona č. 175/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 411/2005 Sb., zákona č. 374/2007 Sb. a zákona č. 124/2008 Sb., se mění takto:
V § 41 odstavec 2 včetně poznámky pod čarou č. 4 zní:
„**§41 (2)** Jestliže žadatel o řídičské oprávnění je osobou sluchově postiženou, provede se zkouška za přítomnosti tlumočnicka v žadatelem zvoleném komunikačním systému neslyšících a hluchoslepých osob. Tlumočnicka si zajistí žadatel o řídičské oprávnění podle jiného právního předpisu[4] na své náklady.

[4] Zákon č. 155/1998 Sb., o znakové řeči a o změně dalších zákonů, ve znění zákona č. 384/2008 Sb.“

ČÁST DVANÁCTÁ
ÚČINNOST
Čl. XIII

Tento zákon nabývá účinnosti dnem jeho vyhlášení. „³⁸

³⁸ http://www.asnep.cz/zakony_soubory/www-zakonycr-cz_seznamy_384-2008-Sb.pdf, 3.4. 2009

Příloha č. 8: Pálení čarodějnic

Příloha č. 9: Deaf Way II.

Gallaudetova univerzita

Setkání neslyšících

Přednášky

(za půjčení fotografií děkuji ústředí České unie neslyšících)

Socha Abrahama Lincolna

Příloha č. 10: Tříkrálové setkání - Divadlo ABC

(za půjčení fotografií děkuji ústředí České unie neslyšících)

Příloha č. 11: Květinový ples

Příloha č. 12: Miss neslyšících 2003

(za půjčení fotografií děkuji ústředí České unie neslyšících)

Příloha č. 13: Okamžiky ticha

(za půjčení fotografií děkuji ústředí České unie neslyšících)

Příloha č. 14: Ples České unie neslyšících Praha 2003

(za půjčení fotografií děkuji ústředí České unie neslyšících)

Příloha č. 15: Ples České unie neslyšících Praha 2008

(zdroj: <http://www.praha.cun.cz/album/thumbnails.php?album=84>)

Příloha č. 16: Letní slavnosti v Radlicích 2007

(zdroj: http://www.cun.cz/index.php?spgmGal=Letni_slavnosti_v_Radlicich_2007&stranka=galerie)

Příloha č. 17: Zimní slavnosti v Radlicích 2008

(Zdroj: http://www.cun.cz/index.php?spgmGal=Zimni_slavnosti_Unie_2008&stranka=galerie)

Příloha č. 18: Quiz Night III.

(Zdroj: <http://www.cun.cz/index.php?spgmGal=Quiz%20Night%20III&stranka=galerie>)

Příloha č. 19: Centrum denních služeb České unie neslyšících oblastní organizace Praha

Klubovna denního centra s mnoha poháry ze sportovních klání

Vinobraní v denním centru České unie neslyšících

„Cvičení s Bárrou“

Předčítání Kytice od K. J. Erbena s filmovými ukázkami

Z přednášek RNDr. Josefa Brožíka

Mikulášská besídka

Hry a soutěže v centru denních služeb

(za půjčení posledních 2 fotografií děkuji ústředí České unie neslyšících)

Příloha č. 20: Mluvící ruce 18. října 2008

Moderátorka večera Pavlína Spilková losuje druhého moderátora z klobouku

„Boudo, boudo“ v podání MŠ pro sluchově postižené, Výmolova, P-5

„AZ“ a „Nula“, dívčí skupina Vol5Vis50

(za půjčení fotografií děkuji ústředí České unii neslyšících)

„Překvapení“, kapela Deafboys3

Soubor NEPANTO s představením „Kabát“ a „Závislost“

(za půjčení fotografií děkuji ústředí České unie neslyšících)

„Beatrix z vrchní stráže“ v podání Deutches Gehörlosen Theater e. V.

Závěrečný potlesk, poděkování

(za půjčení fotografií děkuji ústředí České unii neslyšících)

PROGRAM

1. Boudo, boudo (MŠ pro sluchově postižené, Výmolova, P- 5)

Pohádka o zajičkovi, kterého ze svého dřevěného domečku vyžene liška. Na pomoc mu přijdou zvířátka a lišku zaženou.

Hrají: Čechovská Sandra, Papištelová Aldo, Svozilová Laura, Zúdorová Tamara, Michalčíková Lucie, Janoušek Michal, Novák Lukáš, Johanna Filip, Wiesnerová Laura, Starý Dominik, Svozil Robin

2. „AZ“ a „Nula“ (Vol5Vis50)

Dvě vystoupení od divčí skupiny Vol5Vis50 Feministická skupina Neslyšících, která prezentuje různé umělecké projevy, tedy „storytelling“, Vytváří vlastní témata dle situace a problematiky Neslyšících, nejen o Neslyšících, ale i o životě, hlavně s muži :-). Proto pobaví neslyšící diváky tím, že obsah projevu vymyslí samy bez vlivu slyšících.

Hrají: Zuzana Hájková, Marie Basovníková, Monika Zaoralová

3. „Překvapení“ (Deafboys3)

Hrají: Lubomír Hykl, Josef Sergej Bovkun, Kamil Panský

4. „Kabát“ (NEPANTO)

Hraje: Miroslav Berki

„Závislost“

Hrají: František Půlpán, Jana Šimečková, Lenka Králíková

Pantomimický soubor neslyšících, od roku 1990 s názvem NEPANTO, vznikl v roce 1973 pod vedením Břislava Veselého, herce velmi úspěšného divadla neslyšících. Během 30leté činnosti soubor dosáhl mnoha úspěchů na různých festivalech, národních přehlídkách pantomimy neslyšících doma i v zahraničí. Fotografie je z představení Pan McDonald, které jste mohli vidět na loňském ročníku.

Přestávka

Beatrix z vrsimní stráže“
(Deutsches Gejörlosen Theater e. V.)

5.

Hlavní postavou je fenka jménem Irma, která se „úředně na papíře“ jmenuje Beatrix z vrchní stráže. Je to velice urozená fenka a byla obskocena sousedovým psem jménem Batzi. Pro její paničku paní Segelmannovou to však nic jiného nebylo než násilný akt, který způsobil to, že její fenka již není původní čistokrevná rasa. Na základě této události se rozhodla paní Segelmannová celou záležitost řešit právní cestou...

hrají: Julia Hroch, Nadine Höchtl, Nico Breitschneider, Thomas Mitterhuber, Roland Kühnlein, Gertraud Sailer

Přejeme Vám příjemný večer.

Tato vystoupení se podařila uskutečnit díky
financí a materiální podpoře těchto subjektů:

Ministerstvo kultury ČR, Maltézské nám. 471/1, P-1
Městská část Praha 1, Vodčikova 18, Praha 1

ADC Systems, s. r. o., Všeletská 64, Praha 9

ALADIN Agency, Baranova 31, Praha 3

ČEPS, a. s., Elektrárnská 774/2, Praha 10

Eli Lilly ČR, s. r. o., Pobřežní 1a, Praha 8

FLAIR, a. s., Jihlavská 52, Praha 4

RATIO-commerce, s. r. o., Washingtonova 5, P-1

SUDOP Praha, a. s., Olšanská 1a, P-3

T. T. V., s. r. o., Na Veselí 3, Praha 4

Pozornosti účinkujícím věnovaly firmy:

EKOHEM Cosmetics, Kostelec nad Labem

Kočí - zahradnictví, Českobrodská 212, Praha 9

Česká unie neslyšících
a
divadlo Komédie
Vás srdečně vítají na
XI. ročníku

přehlídky tvorby ve znakovém jazyce

200 Z DIVADLO KOMEDIE 2009

Činnost divadla podporuje hl. m. Praha, provozatelem divadla Komédie
je Pražské komorní divadlo, s. r. o.

sobota 18. října 2008
od 18.00 hod

moderuje:
Pavína Spilková

tlumočí:
Mgr. Kateřina Červinková-Houšková

Všem těmto subjektům
a dobrovolníkům
DĚKUJEME.

zdarma personální
inzerce, fotografie
www.infojob.sk

www.dresy.org

reální kancelář,
byř, domy, vily
www.ampersand.cz

golfový obchod
www.golf.cz

inzerce v tisku,
3D reklama
www.media2000.cz

audí, taně,
učení
www.afin.cz

Cedulka označující pořadatele Mluvících rukou

Kultura neslyšících

Deaf culture

Martina Svatošová, DiS.

Resumé:

Bakalářská práce "Kultura neslyšících" vychází z obecnějšího pojetí kultury, které je v jednotlivých kapitolách dále rozpracovááno a konkretizováno. Jednotlivé kapitoly dávají ucelený pohled na kulturu neslyšících a snaží se ji přiblížit slyšícím čtenářům. Práce poukazuje na různorodost a bohatost kulturně-společenského života neslyšících.

Praktická část je zaměřena na pohled většinové veřejnosti na společenství neslyšících. Součástí praktické části je i dotazníkové šetření a průzkumy STEMu z let 2003 a 2006 vypracované pro Českou unii neslyšících. Porovnáním všech těchto průzkumů se potvrdily hypotézy tvrdící, že veřejnost v České republice nemá velký zájem o problematiku neslyšících, s čímž je úzce spjata velmi špatná informovanost laické veřejnosti. Současně nemá veřejnost povědomí ani o zvláštlostech, či specifikách kultury neslyšících, což souvisí s výše uvedenou neinformovaností. Porovnáním průzkumů se nejenom potvrdily již zmíněné hypotézy, ale byl zaznamenán i sílící trend poklesu zájmu veřejnosti o neslyšící.

Nejčastěji se o problematiku neslyšících, či obecněji – sluchově postižených, zajímají lidé, kteří mají sami potíže se sluchem, nebo mají sluchově postiženého v rodině, mezi známými, či jsou s nimi ve styku v zaměstnání.

Summary:

Bachelor work „Deaf Culture“ appear from more general conception of culture, which is developed and concretized in single chapters. Single chapters create comprehensive look at culture of the Deafs and try to bring it near to hearing readers. The work refers to a difference and richness of cultural-social life of the Deafs.

Practical part is aimed for a view of majority public on community of the Deafs. Its part is also questionnaire investigation and researches of STEM from 2003 and 2006 which were worked up for Czech Union of the Deafs. By comparison of all researches were confirmed hypotheses claiming that public in the Czech Republic does not take interest in problems of the Deafs with which is close-knit really bad informedness of laical public. Simultaneously public has no consciousness about specialities and specifics of culture of the Deafs, which is connected with the abovementioned lack of information. By comparison of researches were

not only confirmed forgoing hypotheses, but it was registered a growing trend of decline of public interest about the Deafs.

People who the most often show interest in problems of the Deafs or more general - of the people with hearing defects – are those, who have somebody with hearing defects in family, between friends or they get into touch with them in occupation.